

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษา ระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ได้รับการจัดสรรงบประมาณวิจัย ประจำปี 2555

จำนวน 40,000 บาท

หัวหน้าโครงการ

ผู้ร่วมโครงการ

รองศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ จรรยาสุภาพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์หนึ่งหทัย ตันติสันติสม

อาจารย์สรเพชญ์ เทียงเทต

นางมยุรา ชูทอง

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัย เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เล่มนี้สำเร็จลุล่วงโดยได้รับทุนวิจัยสถาบัน กองแผนงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2555

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติสุดา ศรีสุข รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อาจารย์ศุภโชค ปิยะสันต์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี และนางสาวฉัตรินทร์ มหาวงศ์ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 จ.พะเยา ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ แนะนำ และปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตร คณาจารย์ผู้สอนรายวิชา เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่เสียสละเวลาให้ข้อมูล

คณะผู้วิจัย

มกราคม 2556

สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ประเสริฐ จรรยาสุภาพ¹ หนึ่งหทัย ดันติสันติสม² สรรเพชญ เทียงเกตุ² มยุรา ชูทอง³

¹ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

² คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

³ กองแผนงาน มหาวิทยาลัยแม่โจ้

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามนี้ ประกอบด้วย คณาจารย์ประจำหลักสูตร คณาจารย์ผู้สอนรายวิชา และเจ้าหน้าที่ในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ทั้งหมด 41 หลักสูตร โดยผู้วิจัยได้ใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ได้ตัวอย่างจำนวน 82 คน และนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 375 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยศึกษาภายใต้กรอบของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ แบ่งเป็นองค์ประกอบ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านนักศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล ด้านปัจจัยเกื้อหนุน และด้านงบประมาณ โดยแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

ด้านหลักสูตร พบว่าควรจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับการนำไปปฏิบัติได้จริง ควรมีการแจ้งเมื่อมีการปรับเปลี่ยนหลักสูตร ควรมีการเผยแพร่ความเข้าใจหลักสูตร ควรจัดหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และควรมีวิชาเสริมพื้นฐานสำหรับผู้ที่ไม่จบตรงหลักสูตรที่เข้าศึกษา

ด้านอาจารย์ พบว่า ควรมีจำนวนอาจารย์อย่างเพียงพอ ควรเชิญอาจารย์จากภายนอกมหาวิทยาลัยเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ อาจารย์ผู้สอนควรกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ควรมีอาจารย์ให้เพียงพอสำหรับการเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ควรจัดตารางเวลาเพื่อให้นักศึกษาได้มีเวลาเข้าพบ

ด้านกระบวนการเรียนการสอน พบว่า ควรเน้นการเรียนการสอนแบบวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ควรมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นความสนใจของนักศึกษา ควรมีการจัดเรียงลำดับกระบวนการวิชาเรียน ควรมีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และควรมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ

ด้านนักศึกษา พบว่า ควรเน้นให้นักศึกษาเป็นผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรม เชื่อมโยงเรื่องการเข้าเรียนของนักศึกษา และให้ความสำคัญกับศิษย์เก่า ระดับปริญญาตรีที่มีความรู้ ความสามารถให้ศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา โดยอาจดำเนินการจัดสรรทุนการศึกษา ทุนพัฒนาอาจารย์ หรือทุนวิจัย เพื่อเป็นแรงจูงใจในการที่จะให้นักศึกษาได้ศึกษาต่อ

ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ควรให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินผล และควรมีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน เหมาะสม และยุติธรรม

ด้านปัจจัยเกื้อหนุน พบว่า ควรมีการบริการห้องสมุดในวันเสาร์ – อาทิตย์ อย่างเหมาะสม ควรมีงบประมาณในการทำวิจัย ควรมีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เพียงพอและทันสมัย ควรมีการปรับปรุงด้านสารสนเทศให้ทันสมัย และควรมีหนังสือ ตำรา เอกสารวารสารอย่างเพียงพอ

คำสำคัญ : การพัฒนาการจัดการศึกษา หลักสูตรระดับปริญญาตรี

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของการทำปัญหาวิจัย	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตโครงการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
บทที่ 2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ตอนที่ 1 แนวคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติ	
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542	6
ตอนที่ 2 ความหมาย แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักสูตรอุดมศึกษา	15
ตอนที่ 3 หลักสูตรระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้	53
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย	63
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	63
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	63
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	65
การเก็บรวบรวมข้อมูล	66
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือ	66
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย	67
เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผล	67
บทที่ 4 ผลการวิจัย	68

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	89
สรุปผลการวิจัย	89
อภิปรายผล	91
ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้	91
ข้อเสนอการวิจัยครั้งต่อไป	92
บรรณานุกรม	93
ภาคผนวก	
แบบสอบถาม	97

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ	68
ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นในประเด็นด้านหลักสูตร	69
ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นในประเด็นด้านอาจารย์	70
ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นในประเด็น ด้านกระบวนการเรียนการสอน	72
ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นในประเด็นด้านนักศึกษา	73
ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นในประเด็น ด้านการวัดและประเมินผล	74
ตาราง 4.7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นในประเด็นด้านปัจจัย	75
ตาราง 4.8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นในประเด็นด้านงบประมาณ	76
ตาราง 4.9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นในประเด็นด้านหลักสูตร	77
ตาราง 4.10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นในประเด็นด้านอาจารย์	78
ตาราง 4.11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นในประเด็น ด้านกระบวนการเรียนการสอน	79
ตาราง 4.12 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นในประเด็นด้านกิจกรรม	80
ตาราง 4.13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นในประเด็น ด้านการวัดและประเมินผล	81
ตาราง 4.14 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นในประเด็นด้านปัจจัย	82

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของการทำปัญหาวิจัย

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยนั้น เริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยได้ก่อตั้งโรงเรียนกฎหมาย โรงเรียนแพทย์ โรงเรียนช่างไหม รวมถึงโรงเรียนมหาดเล็ก ซึ่งในขณะนั้นยังไม่สามารถให้การศึกษาถึงขั้นปริญญาได้ แต่ในปัจจุบัน การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีสถาบันอุดมศึกษาในสังกัด 157 แห่งทั่วประเทศปี พ.ศ. 2553 โดยแบ่งเป็น 1) สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 78 แห่ง 2) สถาบันอุดมศึกษา ในกำกับของรัฐบาล 14 แห่ง 3) สถาบันอุดมศึกษาเอกชน 69 แห่ง และ 4) วิทยาลัยชุมชน 19 แห่ง นอกจากนี้ ยังมีการจัดการศึกษาโดย มหาวิทยาลัย วิทยาลัย หรือ บัณฑิตวิทยาลัย ที่อาจจะไม่ได้อยู่ในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เช่น วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของ กระทรวงกลาโหม นอกจากนี้โรงเรียนสาธิตก็ยังสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาอีกด้วย

โดยการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีปรัชญาทางการศึกษาและมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาให้บุคคลมีความรู้ ความสามารถ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา)

1. มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี
2. มีความรู้ทันสมัย ใฝ่รู้ และพัฒนาตนเอง
3. มีความสามารถในการจัดระบบความคิด คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินผล
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้ความรู้และสร้างผลงานใหม่ได้
5. มีความสามารถในการบริหารจัดการและการทำงานเป็นทีม
6. มีความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสารและใช้เทคโนโลยีได้ดี
7. มีคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิตและประกอบวิชาชีพ

การจัดการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จะต้องมียุทธศาสตร์เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาที่ให้ความรู้และทักษะวิชาชีพ ถ่ายทอดวัฒนธรรม ปณิธานเจตคติ ค่านิยมและเสริมสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียน และองค์ประกอบของยุทธศาสตร์จะมีลักษณะเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องกัน เริ่มด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาสาระ

ของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร และการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหลักสูตรเป็นกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ได้ หลักสูตรที่ดีขึ้น สมบูรณ์ขึ้น ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพสังคม เพราะเมื่อใช้หลักสูตรมาได้ระยะเวลาหนึ่งย่อมพบข้อบกพร่อง หรือไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจึงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในวงแคบในระดับห้องเรียนหรือระดับโรงเรียน หรือการเปลี่ยนแปลงในวงกว้าง ซึ่งเป็นลักษณะของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของหลักสูตร และในการเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ และเลือกใช้วิธีการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมหรืออาจใช้หลายๆ วิธี จึงควรให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงนั้น จะทำให้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้รับการยอมรับมากขึ้น อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญที่สุดในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรคือ หลังการเปลี่ยนแปลงจะต้องได้หลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน สังคม ความเจริญของโลก สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนในทุกๆ ด้าน เพื่อสร้างสังคมและประเทศชาติไปในทิศทางที่ต้องการ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ได้ทำการเปิดสอนในระดับอุดมศึกษา โดยทำการเปิดสอนทั้งสิ้น 12 คณะและ 2 วิทยาเขต ได้แก่ คณะผลิตกรรมการเกษตร คณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร คณะวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะพัฒนาการท่องเที่ยว คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ คณะสารสนเทศและการสื่อสาร คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบสิ่งแวดล้อม และคณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยี และ 2 วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขตแพร่ และวิทยาเขตชุมพร โดยทางมหาวิทยาลัยทำการผลิตบัณฑิตทั้งในระดับปริญญาตรี โท และเอก ซึ่งดำเนินการเปิดสอนในหลักสูตรปริญญาตรี ทั้งหมด 41 หลักสูตร โดยเป้าหมายกลยุทธ์ด้านการผลิตบัณฑิตนั้น ทางมหาวิทยาลัยได้กำหนดเป้าหมายด้านกลยุทธ์ไว้ทั้งสิ้น 14 ข้อ ได้แก่

1. ให้คงจำนวนรับนักศึกษาตามแผนการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา แต่เพิ่มจำนวนนักศึกษาที่รับเข้าใหม่ในสาขาวิชา โดยเน้นความต้องการของตลาดแรงงานและสาขาขาดแคลน
2. ให้มีการพัฒนาหลักสูตรใหม่ที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงานและสังคม และเป็นจุดเด่นของมหาวิทยาลัยรวมทั้งต้องยุบเลิกหรือปรับปรุงหลักสูตรเดิมที่ไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงานและสังคม
3. ให้มีกระบวนการวิชาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้มีความรู้ จริยธรรม ใฝ่รู้ และรับผิดชอบต่อสังคม

4. ให้มีการพัฒนาหลักสูตรทุกหลักสูตร เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของนักศึกษาให้เป็นผู้ประกอบการ ที่ทัน ต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเน้นผู้ประกอบการด้านการเกษตร อุตสาหกรรมเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5. ให้มีการกระจายโอกาสทางการศึกษาโดยปรับปรุงระบบการให้โควตาในระดับปริญญาตรีให้ได้อย่างน้อย ร้อยละ 50 ทุกหลักสูตร เพื่อกระจายโอกาสให้นักศึกษาในภูมิภาค

6. ให้นักศึกษามีความสามารถด้านภาษาอังกฤษ และมีโอกาสเลือกภาษาต่างประเทศอื่นอีกอย่างน้อย 1 ภาษา

7. ให้ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศจัดกิจกรรมเสริมทักษะความชำนาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับนักศึกษาทุกระดับ

8. ให้มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย โดยการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วย เช่น การจัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ระบบ E-learning และมีการผลิตผลงานทางวิชาการที่มีคุณภาพโดยคณาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นปีละอย่างน้อยร้อยละ 25

9. ปรับปรุงและพัฒนาสัดส่วนของคอมพิวเตอร์ต่อจำนวนนักศึกษา เพื่อการเรียนการสอนและการ สืบค้นข้อมูล โดยนักศึกษาสายวิชาเอกให้มีสัดส่วน 1:1 และนักศึกษาสายอื่นให้มีสัดส่วน 1:15

10. ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือได้ในสังคม

11. ให้มีเครือข่ายและกิจกรรมความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันและองค์การทางการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศในการจัดการศึกษา การวิจัย ผักกอบรวมประชุมสัมมนา และแลกเปลี่ยนบุคลากร ตลอดจนนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น

12. แสวงหาหรือจัดให้มีอาจารย์อาวุโสภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อเป็นที่ปรึกษาด้านการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย

13. เร่งรัดให้มีการเปิดปริญญาโท ปริญญาเอก ทั้งสายวิชาชีพและสายวิจัย

14. ให้มีการพัฒนาห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต

(แผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2554)

โดยจะเห็นได้ว่าจากแผนกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ในภาพรวมทั้งหมด จะเน้นพัฒนาคุณภาพของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา และการสร้างมาตรฐานคุณภาพของบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยแม่โจ้นั้นจะต้องเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ) และตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) โดยให้สถาบันการศึกษาบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อให้บัณฑิตมีคุณลักษณะตามมาตรฐานผลการ

เรียนรู้ที่กำหนดในมาตรฐานคุณวุฒิสาขานั้นๆ ให้มีการพัฒนาอาจารย์ทั้งด้านวิชาการ วิธีการสอนและวิธีการวัดผลอย่างต่อเนื่อง มีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนและการวิจัยให้เพียงพอ ให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ครอบคลุมมาตรฐานผลการเรียนรู้ในทุกๆ ด้าน ให้มีการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และรายงานผลการจัดการศึกษาต่อสภาสถาบันอุดมศึกษาในทุกปีการศึกษา จะต้องมีการประเมินหลักสูตรเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยทุกๆ 5 ปี และยังให้สถาบันอุดมศึกษาประกันคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องของทุกหลักสูตร โดยจะต้องกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินที่สะท้อนการดำเนินการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ตามระบบประกันคุณภาพภายในของหลักสูตร มีการรายงานผลการดำเนินการต่อสภาสถาบันอุดมศึกษา คณะกรรมการการอุดมศึกษาและสาธารณะ และต้องนำผลการประเมินมาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและทันสมัยอยู่เสมอ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพการจัดการศึกษาในหลักสูตรระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เนื่องจากเห็นความสำคัญว่าการที่ได้ทราบถึงสภาพความเป็นจริงของการจัดการศึกษาในหลักสูตร และข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ก็จะเป็แนวทางที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ให้มีคุณภาพและมาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้
2. ทราบแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้
3. เพื่อใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ขอบเขตโครงการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตโครงการวิจัยดังนี้

- ด้านเนื้อหา**
- 1) ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้
 - 2) ศึกษาความต้องการของผู้เรียนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้
 - 3) ศึกษาแนวทางในการพัฒนา และปรับปรุงการจัดการ การศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- 1) เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- 2) คณาจารย์ประจำหลักสูตรในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- 3) เจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตรในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้

นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้

การจัดการศึกษา หมายถึง ขบวนการที่ทำให้การเรียนการสอนในหลักสูตรสำเร็จลง ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลด้วยคนและทรัพยากร ซึ่งองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานี้ ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านนักศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล ด้านปัจจัยเกื้อหนุน และด้านงบประมาณ

มหาวิทยาลัย หมายถึง มหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตเชียงใหม่

บุคลากร หมายถึง อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตร และเจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตร ที่ทำการเปิดสอนในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตเชียงใหม่

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตเชียงใหม่

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ครอบคลุมและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

ตอนที่ 2 ความหมาย แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักสูตรอุดมศึกษา

ตอนที่ 3 หลักสูตรระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ตอนที่ 1 แนวคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีองค์ประกอบหลายประการ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนาในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ การจัดการศึกษาจึงเป็นความจำเป็นที่ทุกประเทศต้องดำเนินการ เพื่อยกระดับคุณภาพประชากรและเพิ่มขีดความสามารถของประเทศในการแข่งขันระหว่างประเทศ

ความหมายของการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด การประพฤติปฏิบัติ ฯลฯ โดยคาดหวังว่า คนที่มีคุณภาพนี้จะทำให้สังคมมีความมั่นคง สงบสุข เจริญก้าวหน้าทันโลก แข่งขันกับสังคมอื่นในเวทีระหว่างประเทศได้ คนในสังคมมีความสุข มีความสามารถประกอบอาชีพการงานอย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ การจัดการศึกษามีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาในสถานศึกษา นอกสถานศึกษา ตามอัธยาศัย ย่อมขึ้นกับความเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกันไป เนื่องจากการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่เป็นระบบ ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน กติกาและวิธีการดำเนินการ มีทรัพยากรต่างๆสนับสนุน และต้องมีกระบวนการประเมินผลการจัดการศึกษาที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ด้วย ทั้งนี้ ผลผลิตของ

การจัดการศึกษาได้แก่ผู้ที่ได้รับการศึกษา ส่วนผลลัพธ์หรือผลสะท้อนสุดท้ายคือการมีพลเมืองที่มีคุณภาพ และสังคมมีสภาพที่พึงประสงค์

ความจำเป็นในการจัดการศึกษา

การศึกษาเป็นสิ่งที่ต้องมีการจัดการ ไม่ใช่เรื่องที่จะให้ผู้ได้รับไปทำโดยไม่มีเป้าหมาย ไม่มีมาตรฐาน ไม่ได้คุณภาพ เพราะยอมทำให้การศึกษาไม่มีทิศทาง ไม่เป็นระบบ ไม่คุ้มค่า และหากจัดผิดพลาดก็ยากที่จะแก้ไข เพราะกระบวนการศึกษา เช่น ค่านิยมต่างๆ ได้ซึมซับเข้าไปในใจของผู้เรียนเสียแล้ว การจัดการศึกษาเป็นเรื่องของการลงทุนที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์แต่ละคน และเป็นการลงทุนเพื่อการอยู่รอดและพัฒนาของสังคม ทั้งนี้ เพราะการศึกษาส่งผลกระทบและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม วิทยาการและเทคโนโลยีที่จำเป็นในการทำงานและการใช้ชีวิต ยิ่งการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ในโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วอันเป็นผลจากพัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีด้านการสื่อสารใหม่ๆ พัฒนาการเหล่านี้ย่อมทำทลายต่อการจัดการศึกษา เพราะได้เปิดโอกาสและให้ช่องทางการเรียนรู้แก่บุคคลจำนวนมาก โดยให้รับรู้มากขึ้นและมีเส้นขีดคั่นด้านระยะทางน้อยลงกว่าเดิมมาก การจัดการศึกษาจึงเป็นเรื่องจำเป็น เพราะต้องการทรัพยากร (คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี) สนับสนุนจำนวนมาก ต้องมุ่งไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ร่วมกันของสังคม ต้องนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของมนุษย์อย่างแท้จริง ในแง่นี้ การจัดการศึกษาจึงต้องมีการกำหนดเพื่อประกันว่ามนุษย์ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ตรงตามเป้าประสงค์ร่วมกัน รวมทั้งมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการศึกษายังมีความจำเป็น เพราะต้องการคนที่ได้รับการฝึกฝนเฉพาะด้าน ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญมาดูแลรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นการรับผิดชอบด้านการสอน การบริหาร หรือการสนับสนุน ตัวอย่าง เช่น ครูที่ดีต้องได้รับการศึกษาอบรมอย่างดี มีความรู้ความชำนาญ และมีคุณลักษณะเหมาะสมกับการเป็นครู การเป็นครูจึงเป็นที่ยอมรับว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง เนื่องจากสังคมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การจัดการศึกษาจำต้องได้รับการปรับเปลี่ยนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละยุคสมัย การจัดการศึกษาที่อยู่กับที่ย่อมหมายถึงความล้าสมัย ไม่เหมาะสม ไม่คุ้มประโยชน์

ปัจจุบัน โลกก้าวเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ หรือเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่เรียกว่า เศรษฐกิจฐานความรู้ ความรู้จึงเป็นเครื่องมือจำเป็นที่ขาดไม่ได้ ในสังคมสมัยใหม่นี้ความรู้ที่ทันสมัยที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ จะช่วยแก้ปัญหาได้ และนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นพลังสำคัญสำหรับการอยู่รอดและการพัฒนา ทั้งสำหรับบุคคลแต่ละคนและสำหรับสังคมประเทศชาติโดยรวม

วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

ในขณะที่การจัดการศึกษามุ่งเป้าหมายระยะยาวสำหรับการพัฒนาของแต่ละบุคคล และการพัฒนาสังคม แต่การจัดการศึกษาโดยทั่วไปย่อมมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งบรรลุหลายประการ ได้แก่

1. ให้บริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยถ่ายทอดหรือปลูกฝังเนื้อหาความรู้ความเข้าใจที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ได้รับการศึกษาวางตัวได้เหมาะสมในสังคม และมีความสามารถประกอบอาชีพตามความถนัด ความสนใจ หรือตามโอกาสของแต่ละคนได้ สถานศึกษาส่วนใหญ่ที่เรียกว่า โรงเรียน มหาวิทยาลัย ศูนย์การเรียนรู้ สถานศึกษาปฐมวัย ทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการทางการศึกษา
2. เตรียมเด็กก่อนวัยเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ และจัดให้เด็กในวัยเรียนได้รับการศึกษาเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองต่อเนื่อง โดยส่งเสริมเกื้อหนุนให้เด็กก่อนวัยเรียนขั้นพื้นฐาน ได้มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย เซวรณ์ปัญญา ความสนใจ ที่เหมาะสม มีความพร้อมในการศึกษาระดับสูงขึ้นไป การจัดการส่วนนี้ โดยทั่วไปเป็นความร่วมมือระหว่างพ่อแม่ ผู้ปกครอง สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น ส่วนเด็กในวัยเรียนทุกระดับจะได้รับการศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการเตรียมตัวระดับพื้นฐาน และเพื่อมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพการงานต่อไป
3. ให้โอกาสทางการศึกษา โดยเข้าถึงผู้รับบริการที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาดังปกติ ที่มีอยู่หลากหลาย การจัดการศึกษาลักษณะนี้มุ่งไปที่ผู้ด้อยโอกาสต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ฐานะยากจน ผู้ที่พลาดโอกาสได้รับการศึกษาในบางช่วงของชีวิต ผู้ที่มีปัญหาทางร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา การจัดการศึกษาเช่นนี้มักดำเนินการโดยสถานศึกษาเฉพาะด้าน เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ หรือโดยวิธีการอื่นนอกกรอบและตามอัธยาศัย เช่น ศูนย์การเรียนรู้การศึกษาในระบบทางไกล เป็นต้น
4. ตอบสนองความต้องการทางการศึกษาระดับสูงในเชิงคุณภาพ วัตถุประสงค์นี้มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้พัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ซึ่งอาจดำเนินการโดยสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการวิเคราะห์วิจัยระดับสูง มุ่งคิดค้นเนื้อหาสาระที่แปลกใหม่จากเดิม นอกจากนี้ยังรวมถึงการฝึกอบรมเฉพาะทาง เช่น ด้านการเกษตร การอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นต้น มักดำเนินการในรูปแบบการประชุมสัมมนา การฝึกอบรม การดูงาน การฝึกปฏิบัติเฉพาะ ฯลฯ
5. พัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เต็มตามความสามารถ และตอบสนองวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาข้อนี้เน้นการพัฒนามนุษย์ในลักษณะ

บูรณาการ คือให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม ความคิด ความสำนึก ความรับผิดชอบ ฯลฯ ซึ่งตามปกติควรเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา แต่หากสถานศึกษาไม่สามารถดูแลให้ครบถ้วนได้ ก็ต้องจัดส่วนเสริมเติมในลักษณะการฝึกอบรม เฉพาะ การแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนปกติ หรือการใช้สื่อต่างๆช่วยเสริม วัตถุประสงค์ส่วนนี้ยังรวมไปถึงการพัฒนาทักษะและคุณภาพของผู้ที่ทำงานแล้วหรือผู้ที่ผ่าน การศึกษาตามกระบวนการปกติ ให้สามารถติดตามความรู้ใหม่ๆและวิทยาการที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นตัววัดความสามารถในการจัดการของผู้บริหาร จึง เป็นเรื่องจำเป็นที่ผู้บริหารต้องกำหนดเกณฑ์จากวัตถุประสงค์ที่ระบุ และผู้บริหารก็จะต้อง ได้รับการประเมินจากเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดด้วย

เป้าหมายของการจัดการศึกษา

เป้าหมายของการจัดการศึกษาในภาพรวมคือสมาชิกทุกคนในสังคม แต่เนื่องจาก มวลชนเหล่านี้มีจำนวนมากมากเกินไปจนกว่าจะมองครึ่ดสามารถจัดการศึกษาให้ครบถ้วน ครอบคลุมได้ จึงต้องมีการแบ่งกลุ่มประเภทของเป้าหมายออกตามความเหมาะสมในการจัด เช่น แบ่งตามอายุ แบ่งตามสาระเนื้อหา แบ่งตามลักษณะของบุคคล เป็นต้น

เป้าหมายของการจัดการศึกษาอาจแบ่งเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

1. เด็กก่อนวัยเรียน เมื่อทารกคลอดออกจากครรภ์ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ปู่ย่าตายาย ญาติ หรือคนเลี้ยงดู เป็นกลุ่มบุคคลเริ่มแรกที่ทำหน้าที่ดูแลเลี้ยงดู และขณะเดียวกันก็ให้ การศึกษาอบรมด้วย การให้การศึกษาลักษณะนี้ โดยทั่วไปยังไม่เป็นระบบ แต่เป็นธรรมชาติ จึง ยังไม่ถือว่าเป็นการจัดการศึกษา เมื่อทารกเติบโตขึ้นพอช่วยตนเองได้แล้ว พ่อแม่ซึ่งต้องมีการะ ประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงลูก ไม่อาจดูแลบุตรได้ ก็ปล่อยให้อยู่ในการดูแลของบุคคลอื่น เช่น บุคคลในกลุ่มเครือญาติ หรือมีฉะนั้นก็ต้องจ้างคนดูแล ทางเลือกอีกประการหนึ่งคือการส่งบุตร หลานเข้ารับการอบรมศึกษาในศูนย์การเรียนปฐมวัย ศูนย์รับเลี้ยงเด็กหรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งถือเป็นสถานศึกษาเบื้องต้นที่มีการจัดการศึกษา โดยมีผู้ดูแลที่ได้รับการศึกษาอบรมมา พอสมควรเป็นผู้ดูแล เมื่ออายุถึงวัยประมาณสามขวบ สถานศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้มีการจัด การศึกษาที่เป็นระบบและมีรูปแบบมากขึ้น ซึ่งการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กวัยนี้เป็นการจัด กิจกรรมในลักษณะการเตรียมความพร้อมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ได้แก่ กิจกรรมการเคลื่อนไหวตามจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเกมการศึกษา เป็นต้น

2. บุคคลในวัยเรียน ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนโดยทั่วไปหมายถึง ผู้ซึ่งรัฐกำหนดให้ผู้ปกครองต้องนำไปเข้าเรียน คืออยู่ในช่วงการศึกษาภาคบังคับ โดยแต่ละประเทศกำหนดอายุไว้แตกต่างกันไปตามที่เห็นว่าเหมาะสม สำหรับประเทศไทยกำหนดให้การศึกษาในระดับประถมถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามเป็นการศึกษาภาคบังคับ และหากผู้ปกครองมีความพร้อมก็ส่งเสริมให้บุตรหลานของตนได้เรียนต่อสูงขึ้นไปอีกตามกำลังความสามารถ ระดับการศึกษาของกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้อาจแบ่งได้หลายระดับ ได้แก่

2.1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยทั่วไป เป็นการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลในวัยเรียนในระบบการเรียนในโรงเรียน ในครอบครัว หรือในสถานศึกษารูปแบบอื่น ในประเทศไทย การศึกษาขั้นพื้นฐานไล่เรียงกันไปตั้งแต่ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งถึงชั้นประถมศึกษาปีที่หก) ไปจนจบชั้นมัธยมศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่งถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่หก) การศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นมักใช้เวลาประมาณสิบสองปีเป็นส่วนใหญ่ ในช่วงปลายของการศึกษาระดับนี้เยาวชนที่สนใจศึกษาสายอาชีพแทนที่จะศึกษาสายสามัญ ก็อาจเลือกเข้าเรียนในสถานศึกษาสายอาชีพ ซึ่งได้แก่ โรงเรียนอาชีวศึกษาระดับต้นต่างๆ ได้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 การศึกษาระดับอุดมศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เรียนที่มุ่งศึกษาต่อก็อาจเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (ซึ่งรวมสถาบันอุดมศึกษาสายอาชีพต่ำกว่าปริญญาด้วย) ในกรณีที่ศึกษาระดับปริญญา ก็อาจศึกษาต่อเนื่องไปตั้งแต่ว่าระดับปริญญาตรี โท เอก หรือศึกษาเฉพาะด้านหลังจากสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี โท เอก

3. ผู้ด้อยโอกาส หรือบุคคลลักษณะพิเศษ กลุ่มเป้าหมายนี้เป็นคนกลุ่มพิเศษที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากบุคคลปกติทั่วไป สิ่งที่ทำให้แตกต่างนั้นอาจเกิดจากฐานะทางเศรษฐกิจ คือคนจนที่ด้อยโอกาสในการเล่าเรียนตามปกติ เช่น เด็กที่ผู้ปกครองไม่ส่งเสริมให้ศึกษาเล่าเรียน เด็กไร้ผู้อุปการะ หรือความแตกต่างอาจเกิดจากลักษณะทางร่างกายจิตใจและสมอง เช่น เด็กพิการ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีปัญหาทางจิตใจและอารมณ์ เด็กอัจฉริยะ เป็นต้น ผู้ด้อยโอกาสหรือบุคคลลักษณะพิเศษเฉพาะเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ เพื่อให้มีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเช่นเดียวกับเด็กอื่น แต่การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายนี้จำเป็นต้องจัดให้ตามรูปแบบที่เหมาะสมกับลักษณะและความจำเป็นสำหรับกลุ่มด้วย โดยอาจต้องมีครูที่ได้รับการอบรมมาเป็นการเฉพาะ ในกรณีที่ผู้ด้อยโอกาสร่วมเรียนในชั้นเรียนปกติ ครูจำเป็นต้องให้ความสนใจผู้เรียนกลุ่มนี้เป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องใช้ความอดทน ความเมตตา ความเข้าใจ และความละเอียดละโมในการปฏิบัติต่อพวกเขา สำหรับผู้บริหารที่จัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสต้องมีความเข้าใจ มีทักษะ และได้รับการอบรมมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพอเพียงในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

4. ผู้มีงานทำ ผู้ที่ประกอบอาชีพการงานแล้วเป็นกลุ่มเป้าหมายอีกกลุ่มหนึ่ง บุคคลเหล่านี้ได้รับการศึกษามาแตกต่างกันไป และมุ่งศึกษาเพิ่มเติมโดยมีเหตุผลต่างกันไป ส่วนหนึ่งเข้าศึกษาระดับสูงขึ้นไปในสถาบันการศึกษาปกติหรือเข้ารับการศึกษาดำเนินโครงการพิเศษ (เช่น โครงการศึกษาเฉพาะที่มีผู้จัดบริการให้ในสถานที่ทำงาน โครงการศึกษาอบรมเฉพาะด้าน เป็นต้น) นอกจากนี้ หน่วยงานทางการศึกษาอาจจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น การศึกษาสัญจรที่ผู้สอนตระเวนให้ความรู้ การศึกษาผ่านสื่อโทรคมนาคม การศึกษาโดยเอกสารหรือสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองต่างๆ การจัดการศึกษาเช่นนี้อาจมีการรับรองวุฒิให้หรืออาจไม่เทียบวุฒิต่างเป็นทางการก็ได้ การจัดการอบรมสำหรับผู้มีงานทำนั้น รวมถึงครูซึ่งต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องด้วย ครูจึงควรสนใจติดตามรับการอบรมตามหลักสูตรต่างๆ ที่จะช่วยส่งเสริมความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพของตน กลุ่มเป้าหมายนี้ นับวันจะยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงวิทยาการและเทคโนโลยีต่างๆ เกิดขึ้นรวดเร็ว จึงจำเป็นที่ผู้ทำงานแล้วควรได้รับสาระเนื้อหาใหม่ๆ เพื่อยกระดับความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพของตนตลอดเวลา

5. ประชาชนทั่วไป ประชาชนโดยทั่วไปถือเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้สมาชิกของสังคมได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ที่เป็นประโยชน์สำหรับการเป็นพลเมืองที่ดีและการเพิ่มพูนความจิตความอ่านของตนอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาลักษณะนี้ถือเป็นส่วนเสริมจากการที่ประชาชนได้เรียนรู้จากสื่อมวลชน จากกลุ่มคนใกล้ชิด การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนอาจทำโดยผ่านสื่อต่างๆ ได้หลากหลาย แต่ย่อมเป็นไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพของประชากรให้รู้เท่าทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป และปรับตัวเองกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้มักเป็นการจัดการศึกษาเสริมในรูปการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นหลัก เนื่องจากเป้าหมายของการศึกษามีหลากหลาย ผู้นำชุมชนและท้องถิ่นพึงมีบทบาทในการสำรวจกลุ่มเป้าหมาย กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมาย และร่วมสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถจัดบริการการศึกษาแก่กลุ่มเป้าหมายให้ครบถ้วนและเกิดประโยชน์ได้จริง

องค์ประกอบของการจัดการศึกษา

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษามี 8 องค์ประกอบ ได้แก่

1. สาระเนื้อหาในการศึกษา ในกรณีที่มีการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ผู้จัดการศึกษามักจัดทำหลักสูตรเป็นตัวกำหนดเนื้อหาสาระ หลักสูตรเหล่านี้อาจเป็นหลักสูตรกลางที่ใช้สำหรับการศึกษาแต่ละระดับ แต่ขณะเดียวกันก็ควรเปิดโอกาสให้สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถจัดเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับท้องถิ่นได้ด้วย เนื้อหาสาระในการศึกษานั้นควรทันสมัย

ทันต่อเหตุการณ์ เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ทั้งนี้ครูต้องทบทวนเนื้อหาสาระที่ตนสอนเพื่อปรับแก้ไขให้ถูกต้องทันสมัย และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน หากเห็นว่าเนื้อหาผิดพลาดหรือล้าสมัย ควรแจ้งผู้บริหารให้ทราบ

2. ครู ผู้สอน หรือผู้ให้การเรียนรู้ ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระได้แก่ครูและอาจารย์ ซึ่งถือเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง บุคคลเหล่านี้ต้องได้รับการศึกษาอบรมมาทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีการถ่ายทอด เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้และสาระวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งสำหรับครูและอาจารย์คือต้องมีความตื่นตัวอยู่เสมอในการติดตามเรียนรู้เนื้อหาวิชาการวิชาชีพใหม่ๆ และวิทยาการด้านการเรียนการสอนตลอดเวลา บางกรณีต้องมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ด้วย อนึ่ง ครูและอาจารย์ต้องพัฒนาความสามารถในการประยุกต์สาระเนื้อหาและองค์ความรู้ใหม่ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

3. สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา สื่อและอุปกรณ์ต่างๆ เช่น อาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ กระดานเขียน หนังสือ แบบเรียน สมุด ดินสอ ตลอดจนถึงอุปกรณ์ที่ทันสมัยที่มีราคาแพงทั้งหลาย เช่น อุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เหล่านี้ สื่อและอุปกรณ์เหล่านี้เป็นส่วนประกอบที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีหน้าที่รับผิดชอบ ดูแลให้สิ่งเหล่านี้มีอย่างเพียงพอ อยู่ในสภาพใช้งานได้ และใช้สื่อเหล่านี้เป็นส่วนช่วยให้เกิดการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ครูที่มีคุณภาพต้องสามารถผลิตและพัฒนาสื่อและอุปกรณ์การศึกษาสำหรับการสอนของตนด้วย

4. รูปแบบวิธีการเรียนการสอน การศึกษายุคใหม่นั้นมีความแตกต่างไปจากการศึกษายุคก่อนซึ่งเน้นที่ตัวครู ระบบการศึกษายุคใหม่เน้นความสำคัญที่ตัวผู้เรียน ดังนั้น รูปแบบวิธีการเรียนการสอนใหม่จึงแตกต่างไปจากเดิม จึงเกิดคำว่า “ปฏิรูปการเรียนรู้” ซึ่งนำไปสู่กระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การระดมความคิด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนำชมนอกสถานที่เรียน การใช้อุปกรณ์เครื่องมือประกอบ รูปแบบวิธีการเรียนการสอนใหม่นี้ ผู้สอนพึงระมัดระวังเลือกใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนแต่ละกลุ่ม และจำเป็นต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ประกอบกับการทำความเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนของตน

5. ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่สนับสนุนการศึกษา ในการจัดการศึกษา ยังมีผู้ที่รับผิดชอบที่อาจไม่ได้เป็นผู้ถ่ายทอดโดยตรงอีกหลากหลาย ได้แก่ ผู้บริหารซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษาที่ตนรับผิดชอบให้เป็นไปโดยเรียบร้อย นำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ และยังจำเป็นต้อง

มีบุคลากรทางการศึกษาอื่นร่วมด้วย เช่น เจ้าหน้าที่ธุรการ งานทะเบียน งานโภชนาการและสุขอนามัย รวมทั้งฝ่ายสนับสนุนอื่นๆ

6. เงินทุนสนับสนุน การจัดการศึกษาเป็นเรื่องของการลงทุน ซึ่งผู้ลงทุนอาจเป็นรัฐบาล ในฐานะผู้รับผิดชอบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผู้ปกครอง ผู้เรียน ชุมชน เป็นต้น เงินทุนเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การจัดการศึกษาเกิดผลตามเป้าหมาย

7. สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม การจัดการศึกษาในระบบที่ยังต้องอาศัยชั้นเรียนยังเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นอาคารสถานที่ ห้องเรียน และบรรยากาศแวดล้อมที่ใช้ในการจัดการศึกษาจึงเป็นส่วนที่ขาดไม่ได้ ถึงแม้จะมีการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อทางไกลก็ตาม ก็ยังต้องมีสถานที่สำหรับการบริหารจัดการ การผลิตและถ่ายทอดสื่อ หรือการทำงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่ยังต้องใช้อาคารเป็นสถานที่สำหรับจัดการเรียนการสอน สิ่งสำหรับผู้บริหารและผู้จัดการศึกษาต้องสนใจดูแลคือความเพียงพอ เหมาะสม ปลอดภัย และการมีบรรยากาศแวดล้อมที่เอื้อการเรียนรู้ ส่วนครูก็ต้องรับผิดชอบในการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม หากจำเป็นต้องใช้งบประมาณปรับปรุงก็ควรแจ้งผู้บริหารให้ช่วยดำเนินการ

8. ผู้เรียน ผู้เรียนหรือผู้ศึกษาถือเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นที่สุดของการจัดการศึกษา เพราะผู้เรียนคือผู้รับการศึกษา และเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา การปรับเปลี่ยนความรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นดัชนีชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาจึงครอบคลุมขั้นตอนที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ การให้การศึกษาอบรม การประเมิน และการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้เป้าหมายการจัดการศึกษาในภาพรวมจึงมิได้จำกัดวงแคบเฉพาะในสถานที่ แต่มุ่งที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีปรัชญาพื้นฐานสำคัญคือ “ทุกคนต้องเป็นส่วนสำคัญของการจัดการศึกษา และการศึกษาต้องจัดสำหรับคนทุกคน”

ดัชนีชี้วัดและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษา

ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษานั้น เน้นที่คุณภาพของผลผลิตของกระบวนการศึกษาเป็นหลัก ส่วนปริมาณเป็นปัจจัยรอง กล่าวคือ การจัดการศึกษาต้องมุ่งถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ในเชิงคุณภาพเป็นเกณฑ์ โดยมีดัชนีชี้วัดบางประการ ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพของผู้เรียน คุณภาพของผู้เรียนถือว่าเป็นผลที่เกิดจากการจัดการศึกษา คำว่า “คุณภาพของผู้เรียน” มีความหมายครอบคลุมหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ทักษะ และพฤติกรรม ดัชนีชี้วัดคุณภาพของผู้เรียนซึ่งจะใช้วัดผลการจัดการศึกษาต้องเป็นผลทางตรงหรือทางอ้อมที่มาจากการจัดการศึกษา ไม่ใช่ผลบังเอิญหรือผลที่ไม่เกี่ยวเนื่องกัน เช่น สถานศึกษาอาจสอนไม่ดี แต่นักเรียนทำคะแนนผลสอบ

ได้ดีเพราะไปรับการสอนพิเศษ หรือผู้ปกครองกวตขันดูแลและสั่งสอนเพิ่มเติม ในแง่คุณภาพของผู้เรียน ครูควรกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (วัตถุประสงค์ที่วัดได้จริง) ที่มุ่งให้เกิดขึ้นอันเป็นผลจากการจัดการเรียนการสอนของครู และประเมินวัตถุประสงค์ดังกล่าวเพื่อวัดประสิทธิภาพของวิธีการสอนของตน

2. คุณภาพของการจัดการเรียนการสอน คุณภาพของการจัดการเรียนการสอนขึ้นกับปัจจัยหลายประการซึ่งเป็นปัจจัยชี้วัดในระบบประกันคุณภาพการศึกษา เช่น คุณภาพของครู สภาพแวดล้อม รูปแบบและระบบการเรียนการสอน สื่อและเทคโนโลยี กระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ถือเป็นส่วนหนึ่งที่น่ามากำหนดเป็นดัชนีชี้วัดคุณภาพของการจัดการศึกษาได้ ครูต้องถือว่าการพัฒนาคุณภาพของการสอนนั้น เป็นความท้าทายของอาชีพครู และต้องไม่หยุดยั้งในการปรับปรุงคุณภาพดังกล่าว ทั้งโดยการค้นคิดเองหรือการเข้ารับการอบรมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อศิษย์ของตน

3. ความคุ้มค่าในการจัดการศึกษา เนื่องจากการจัดการศึกษาต้องใช้จ่าย ความคุ้มค่าจึงถือเป็นดัชนีชี้วัดการจัดการศึกษาด้วย คำว่าความคุ้มค่านี้มีได้หมายถึงการประหยัดด้านงบประมาณแต่เพียงอย่างเดียว แต่หมายความว่า ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษานั้นให้ผลคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ บ่อยครั้งเราพบว่า ค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนอาจสูงกว่าการจัดการศึกษานอกระบบ แต่ต้องถือว่าคุ้มค่า เพราะผู้เรียนมีโอกาสได้ร่วมในสังคม มีเพื่อน มีผู้ให้คำแนะนำปรึกษาในด้านต่างๆ แต่ในทางตรงกันข้าม หากพบว่าการจัดการศึกษาในชั้นเรียนนำไปสู่การติดยาเสพติด การมั่วสุมทางเพศ ความเสื่อมทางศีลธรรม หรือความไม่ปลอดภัยต่อสุขภาพและชีวิต ก็ต้องถือว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่สร้างผลดังกล่าวไม่คุ้มค่า และหากการศึกษาของทั้งระบบโรงเรียนนำไปสู่สถานะอันไม่พึงปรารถนา ก็จำเป็นที่ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาหรือผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต้องทบทวนแก้ไขโดยเร็ว

4. ผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา ผลลัพธ์หรือผลสะท้อนหมายถึงผลต่อเนื่องที่เกิดจากการจัดการศึกษา เช่น นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนประจำจังหวัดแห่งหนึ่งได้คะแนนระดับดี ถือเป็นส่วนหนึ่งของคุณภาพผู้เรียน ส่วนนักเรียนจากโรงเรียนนี้สามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงได้เป็นจำนวนมาก ถือเป็นผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาของโรงเรียนนี้ และการที่ศิษย์เก่าของโรงเรียนไปประสบความสำเร็จในอาชีพการงาน ก็ถือเป็นผลลัพธ์ต่อเนื่องกันไป ส่วนผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาในภาพรวมของประเทศหนึ่ง ก็พิจารณาได้จากความเจริญของประเทศ สภาพปัญหาภายในประเทศ หรือความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ส่วนหนึ่งอันเกิดจากคุณภาพของประชากรที่ได้รับการศึกษาของประเทศ เป็นต้น

ตอนที่ 2 ความหมาย แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักสูตรระดับปริญญาตรี

หลักสูตรอุดมศึกษา

หลักสูตรระดับอุดมศึกษาจะเน้นพิเศษในเรื่องของเนื้อหาและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเนื้อหา รวมทั้งกิจกรรมที่ดำเนินไปเพื่อเนื้อหา และรายวิชาเหล่านั้นเป็นหลักสำคัญ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์ .2524)

องค์ประกอบของหลักสูตรอุดมศึกษา สามารถแยกพิจารณาได้เป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่หนึ่ง เป็นเรื่องของวิชาชีพ (Professional Education) เป็นเนื้อหาความรู้และ กิจกรรมต่าง ๆ ที่สถาบันอุดมศึกษาจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทำความเข้าใจ และปฏิบัติได้ ในวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่ง เช่น ครู แพทย์ วิศวกร สถาปนิก เกษตรกร เป็นต้น

ส่วนที่สอง เป็นเรื่องของการศึกษาทั่วไป (General Education) เป็นเนื้อหาความรู้รวมทั้ง กิจกรรมต่าง ๆ ที่สถาบันอุดมศึกษาจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้มีทรรศนะแนวคิด และบุคลิกที่ กว้างขวางไม่ติดแคบเฉพาะในสาขาวิชาชีพของตน มีความรับผิดชอบ สร้างเสริมคุณธรรมด้าน ต่าง ๆ เพื่อเสริมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ขึ้น ประกอบวิชาชีพของตนได้ดี และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ส่วนที่สาม เป็นหลักสูตรวิชาเลือก (Elective Courses) ในระดับอุดมศึกษา ถือได้ว่าวิชา เลือกเป็นส่วนที่สำคัญส่วนหนึ่ง เพราะเป็นการให้โอกาสแก่ความสนใจที่กว้างขวางและแตกต่าง กันของผู้เรียน โดยทั่วไปวิชาเลือกมักจะมีในหลักสูตรวิชาชีพและวิชาการศึกษาทั่วไปอยู่แล้ว ใน บางสาขาเปิดวิชาเลือกอื่น ๆ เพิ่มเติมให้ออกเหนือไปจากสาขาเฉพาะ

รูปแบบของหลักสูตรอุดมศึกษา สามารถพิจารณาได้จากความสัมพันธ์ของหลักสูตร วิชาชีพและวิชาการศึกษาทั่วไป โดยแยกได้ดังนี้

รูปแบบแรก เป็นหลักสูตรอิสระ คือ เป็นวิชาชีพอย่างเดียว ไม่มีหลักสูตรวิชาการศึกษา ทั่วไปปะปนอยู่ หรือมีปะปนอยู่ก็น้อย หลักสูตรแบบนี้นิยมกันมากโดยเฉพาะในระบบการศึกษา ของยุโรป เพราะถือว่าการศึกษาระดับมัธยมได้วางพื้นฐานด้านการศึกษาทั่วไปมาเพียงพอ แล้ว เมื่อมาถึงระดับอุดมศึกษาจึงมุ่งไปที่อาชีพได้เลย ส่วนประเทศไทยเราเมื่อแรกเปิด มหาวิทยาลัยระยะแรก ๆ ก็เน้นไปทางวิชาชีพอย่างเดียว ส่วนหลักสูตรที่เป็นวิชาการศึกษา ทั่วไปโดยอิสระนั้นก็เช่นกัน เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้เรียนวิชาทางด้านศิลปศาสตร์ (Liberal Arts) อย่างเดียว แต่หลักสูตรอิสระของวิชาการศึกษาทั่วไปนี้บางครั้งก็ทำอาชีพได้บ้าง เช่น เป็นครู สอนวิชาทั่วไป แต่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแท้จริงแล้วมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทำความเข้าใจ กับเรื่องของศิลปวัฒนธรรม ค่านิยม และความก้าวหน้าของวิชาการเพื่อความเป็นคนรอบรู้ มากกว่า หลักสูตรประเภทนี้จะพบมากในมหาวิทยาลัยของสหรัฐอเมริกาในช่วงแรก เป็นต้น

รูปแบบที่สอง เป็นหลักสูตรผสม กล่าวคือ ในแต่ละหลักสูตรนั้น วิชาชีพและวิชาการทั่วไปผสมกันอยู่แล้ว แต่ว่าจะมีวิชาไหนอยู่เท่าไร โดยทั่วไปวิชาชีพจะเป็นวิชาหลัก แล้วมีวิชาการศึกษาทั่วไปเสริมเข้ามาเพื่อให้วิชาชีพนั้นสมบูรณ์ขึ้น ในปัจจุบันนี้แนวคิดนี้ได้รับความนิยมสูง โดยเฉพาะของประเทศไทยเรา มหาวิทยาลัยได้ถูกกำหนดให้ทุกหลักสูตรในระดับปริญญาตรีต้องมีวิชาการศึกษาทั่วไป (วิชาพื้นฐานทั่วไป) ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต (ไพฑูรย์ สินลารัตน์ .2524 : 24) การผสมกันนั้นแล้วแต่ว่าจะผสมกันแบบใด บางหลักสูตรให้เรียนแบ่งกันเป็นปี เช่น ปีที่ 1 หรือ 2 ให้เรียนการศึกษาทั่วไป แล้วปีที่ 2 หรือ 3,4 เรียนวิชาชีพเป็นการจัดแบบแยกหรือไม่เช่นนั้นก็จัดขนานกันไป โดยปีที่ 1 เรียนวิชาการศึกษาทั่วไปมาก เรียนวิชาชีพน้อย แล้ววิชาการศึกษาทั่วไปลดลง แต่วิชาชีพเพิ่มมากขึ้นจนถึงปีที่ 4 ในบางครั้งก็จัดผสมกันทั้งแยกและขนานกัน คือวิชาบังคับของการศึกษาทั่วไป ให้เรียนคู่ขนานกับวิชาชีพระหว่างปีที่ 1 –2 แล้ววิชาเลือกให้เรียนในปีที่ 3 ขึ้นไป ซึ่งหลักสูตรอุดมศึกษาในปัจจุบันส่วนมากจะเป็นหลักสูตรแบบผสมเกือบทั้งสิ้น

หลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไป

คำว่าวิชาการศึกษาทั่วไป มีผู้เรียกกันหลายชื่อ บางคนเรียกว่าวิชาพื้นฐาน หรือวิชาพื้นฐานทั่วไป ในบางครั้งก็เรียกวิชาศิลปะศาสตร์ ทั้งนี้แล้วแต่ว่าผู้เรียกจะมองการศึกษาทั่วไปในลักษณะใด ในบางสถาบัน การศึกษาทั่วไปมีความหมายเพียงวิชาบางวิชาที่มีความสัมพันธ์และสำคัญในชีวิตประจำวัน เช่น วิชาความเป็นอยู่อันดีในครอบครัว วิชาการใช้จ่ายใช้สอยเงินทอง แต่ในบางแห่งวิชาการศึกษาทั่วไปครอบคลุมถึงการเรียนรู้อารยธรรมของมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ เท่าที่มีการปฏิบัติกันนั้น รูปแบบของการศึกษาทั่วไปในรูปลักษณะที่ผสมกับวิชาชีพมีอยู่ 5 ลักษณะ คือ

1. วิชาผสมผสาน

ลักษณะนี้เป็นความพยายามของนักการอุดมศึกษาที่จะให้ผู้เรียนได้เข้าใจและมองเห็นภาพและความสัมพันธ์ของสาขาวิชาต่าง ๆ ให้เห็นว่าวิชาการต่างๆ มีความเกี่ยวเนื่องกันอย่างไร ในขณะที่เดียวกันก็ต้องการให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจในศาสตร์สาขาต่าง ๆ พร้อมกันไปด้วย วิธีการจัดในรูปแบบนี้จะรวมเอาทุกวิชาใหญ่มาผสมผสานเข้าด้วยกัน เช่น วิชาทางด้านสังคมศาสตร์ จะรวมเอาวิชาสังคมวิทยา มานุษยวิทยา รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ครุศาสตร์เข้าไว้ด้วยกันรวมเป็น 1 วิชา คล้าย ๆ กับการย่ำใหญ่ ในทำนองเดียวกันวิชาทางด้านอารยธรรมก็จะรวมเอาวิชาประวัติศาสตร์ วรรณคดี ศิลปะ ปรัชญา เข้าด้วยกันเป็นหนึ่งวิชา และก็เช่นเดียวกับวิชาทางวิทยาศาสตร์ก็จะรวมเอาวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ มารวมเข้าด้วยกัน โดยทั่วไปมักจะรวมสาขาวิชาต่าง ๆ เข้าเป็นกลุ่มวิชา 3 กลุ่ม ดังกล่าว แต่

ในบางสถาบันก็มีการผสมผสานโดยอาศัยสังคมหรือตัวคน เป็นหลัก เช่น มนุษย์กับศิลปะ สังคมกับเศรษฐกิจ เป็นต้น แต่การที่จะรวม 3 กลุ่มวิชาใหญ่ คือ สังคมศาสตร์ อารยธรรม และ วิทยาศาสตร์เข้าด้วยกันนั้นยังไม่ได้เห็นที่ใดทำได้แท้จริง และการจัดการศึกษาทั่วไปในลักษณะนี้นับได้ว่าเป็นแบบที่สมบูรณ์และเป็นอุดมคติมากที่สุด แต่ก็มีปัญหามากว่าจะรวมอย่างไร ผสมผสานกันอย่างไร ส่วนมากจะเป็นการนำแต่ละสาขามาเรียงต่อกันเท่านั้น นอกจากนี้แล้ว คนสอนก็หายาก มักจะได้คนสอนหลาย ๆ คนจากแต่ละสาขาทำให้การผสมผสานไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

2. วิชาเบื้องต้น

วิชาเบื้องต้น ในรูปแบบของวิชาการศึกษาทั่วไปนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนในสาขาหนึ่งได้มีโอกาสทำความเข้าใจ และรู้ลักษณะของสาขาวิชาอื่น ๆ ด้วย อันจะทำให้ไม่ยึดถือในอาชีพของคนและมีความเข้าใจในอาชีพอื่น ๆ มากขึ้น ร่วมทำงานกันได้ดีขึ้น หลักสูตรที่มีวิชาการศึกษาทั่วไปในแนวนี้นี้จะกำหนดให้ผู้เรียนไปเลือกลงทะเบียนเรียนวิชาพื้นฐานหรือวิชาเบื้องต้นในสาขาอื่น 1 – 2 วิชา แล้วแต่จำนวนหน่วยกิตมากหรือน้อย เช่น นิสิตนักศึกษาในคณะวิทยาศาสตร์จะต้องไปเรียนวิชาเบื้องต้นทางสังคมศาสตร์บางวิชา อาจจะเป็นเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น หรือความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์ก็ได้ หรือในทางกลับกัน นิสิตนักศึกษาในคณะรัฐศาสตร์ อาจจะต้องไปเรียนวิชาฟิสิกส์เบื้องต้น หรือชีววิทยาเบื้องต้น 1 วิชา เพื่อให้ครบตามหลักสูตร ทั้งนี้ครอบคลุมถึงวิชาปรัชญาเบื้องต้น ปฐมนิเทศทางการศึกษา จิตวิทยาทั่วไป ซึ่งวิชาเหล่านี้ นิสิตนักศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ จะมาเลือกเรียนได้ รูปแบบของการศึกษาทั่วไปในลักษณะนี้ง่ายต่อการจัด เพราะสาขาวิชาที่เป็นเจ้าของเป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบ นับตั้งแต่การจัดคนสอน กำหนดเนื้อหารายวิชา เตรียมเอกสาร และอุปกรณ์การสอน เป็นต้น บางสาขาวิชาจะเปิดสอนวิชาเบื้องต้นนี้ 2 ลักษณะคือ ลักษณะแรกสำหรับนิสิตนอกสาขาวิชา ซึ่งทำให้การสอนเหมาะสมกับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น แต่โดยทั่วไปมักเปิดสอนแล้วให้เรียนร่วมกัน

3. วิชาเฉพาะ

วิชาเฉพาะ หรือบางที่เรียกว่า วิชาพิเศษเพราะลักษณะการจัดเป็นพิเศษกว่าวิชาอื่น ๆ สร้างขึ้นเฉพาะสาขาวิชาที่ต้องการแต่ไม่เหมาะกับสาขาวิชาเอกของวิชานั้น เช่น คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ต้องการจะให้นิสิตของตนเองเรียนวิชาจิตวิทยาเพื่อประกอบในการอาชีพพาณิชย์และบัญชี แต่ไม่ต้องการลึกซึ้ง หรือเบื้องต้นอย่างการสอนกันในสาขาจิตวิทยา (วิชาเบื้องต้น) จึงได้สร้างวิชาของตนขึ้นมาเป็นวิชาจิตวิทยาสำหรับนักพาณิชย์บัญชี ในทำนองเดียวกับคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ ก็ต้องการวิชาธรรมวิทยาสำหรับครูภาษาไทย ภาษาไทยสำหรับครู เป็นต้น ที่เห็นชัดอีกอย่างหนึ่ง คือ ภาษาอังกฤษ แต่ละสาขาวิชา แต่ละ

คณะวิชา ต้องการให้เรียนภาษาอังกฤษเฉพาะสาขานั้น การจัดวิชาในลักษณะนี้มีได้กว้างขวาง แล้วแต่คณะหรือสาขาวิชาจะคิดและพิจารณา การจัดวิชาแบบนี้ช่วยเสริมวิชาชีพระหว่างสาขาได้ดี เพราะวิชาที่สร้างขึ้นตรงกับความต้องการของวิชาชีพนั้น แต่ในทางปฏิบัติมักจะมีข้อขัดแย้งกันขึ้นได้ ถ้าทุกคณะต้องการวิชาจัดวิทยากันหมด ก็จะทำให้มีจิตวิทยาหลายวิชา ซึ่งจะต้องมีบางส่วนที่ซ้ำซ้อนกันอย่างแน่นอน และในบางครั้งก็เกิดปัญหาว่า แต่ละคณะจะต้องรับผิดชอบวิชาเหล่านี้เอง หรือสาขาวิชาเจ้าของวิชารับผิดชอบต่อตนเอง ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วมีปัญหามากทั้งสองแบบ

4. วิชาสัมมนา

วิชาสัมมนา ในแนวคิดของวิชาการศึกษาทั่วไปในลักษณะของวิชาสัมมนานี้ เน้นที่กระบวนการมากกว่าเนื้อหา โดยเชื่อว่าการที่อาจารย์และนิสิตมีโอกาสพบปะสังสรรค์พูดคุยกันในเรื่องของวิชาความรู้บ่อยๆ ครั้งนั้น เป็นระบบการศึกษาที่ดีและเหมาะสม เป็นการสร้างทัศนคติให้กับผู้เรียนอย่างดี ทำให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวาง ผู้เรียนได้มีโอกาสอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์และเพื่อนร่วมชั้น เป็นการฝึกทักษะในการคิดการหาเหตุผลและการอธิบายทำความเข้าใจและค้นคว้ากับผู้รู้ในมหาวิทยาลัย วิธีการจัดในลักษณะนี้มีอยู่หลายรูปแบบแต่หลักการเหมือนกัน นั่นคือ ให้โอกาสแก่ผู้เรียนได้พบปะและพูดคุยกับอาจารย์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ บางแห่งจัดอาจารย์ไว้ให้นิสิต แล้วให้นิสิตกับอาจารย์กำหนดหัวข้อในการพูดคุย รวมทั้งจัดเวลาตนเอง บางแห่งกำหนดเวลาและอาจารย์ไว้ให้แล้วกำหนดหัวเรื่องกันเอาเอง แต่บางแห่งก็กำหนดเวลาอาจารย์หัวข้อไว้เลย เพราะปรากฏว่ากว่าจะกำหนดหัวเรื่องได้ก็เสียเวลาไปมาก การจัดแบบนี้ได้ผลดีในแง่ของทัศนคติและการสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างอาจารย์และนิสิต กับทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น แต่ก็อาจจะมีข้อเสียได้ถ้าหากอาจารย์ผู้ร่วมในโครงการนี้ไม่เข้าใจหรือไม่เห็นใจผู้เรียน ก็จะไปบรรยายคนเดียวดังนั้นการคัดเลือกผู้สอนจึงมีความสำคัญอย่างมาก

5. วิชาสัมพัทธ์

สัมพัทธ์ หมายถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อสังคมหรือท้องถิ่นเป็นหลัก ในประเทศที่กำลังพัฒนาส่วนมากมักจะมีปัญหาที่ผู้เรียนไม่รู้จัก หรือขาดความเข้าใจในเรื่องราวของสังคมและท้องถิ่นของตนเอง เพราะโดยมากแล้วเนื้อหาวิชาที่เรียนและสอนกันในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยในประเทศที่กำลังพัฒนานั้น มักจะได้จากหนังสือและเป็นความรู้ของประเทศอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ โดยเหตุนี้ นักการอุดมศึกษาในประเทศที่กำลังพัฒนาต้องแก้ปัญหาด้วยการจัดหลักสูตรวิชาการศึกษาทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของสังคมและท้องถิ่น ให้

นิสิตได้เรียนต่างหากออกไป ความรู้ในที่นี้ครอบคลุมถึงค่านิยม ศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ไปจนถึงปัญหาในการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน การจัดในลักษณะนี้ทำกันหลายรูปแบบที่เป็นการจัดรายวิชาปกติให้นิสิตทุกคนได้ลงทะเลียนเรียน

หลักสูตรวิชาชีพ

วิชาชีพ ที่ใช้ในหลักสูตรระดับอุดมศึกษานี้หมายถึง วิชาชีพชั้นสูง เป็นวิชาชีพที่ต้องเรียน และต้องทำการศึกษาย่างมีระบบระเบียบ ในระยะเวลาที่เหมาะสมจึงจะประกอบอาชีพนั้นได้ ในอดีตวิชาชีพที่สำคัญคือ แพทย์ สถาปนิก และครู เมื่อสังคมเริ่มพัฒนามากขึ้น วิชาชีพก็เริ่มมีมากขึ้น ประเภทวิชาชีพในปัจจุบันอาจแยกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก เป็นวิชาชีพที่อิงศาสตร์ หรือเนื้อหาวิชาการ เป็นกลุ่มเนื้อหาจัดสอนในคณะวิทยาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น โดยการเรียนการสอนและการจัดหลักสูตรในกลุ่มนี้จะเป็นระบบของวิชาการที่ชัดเจน เป็นความรู้เนื้อหาเป็นหลักสำคัญ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นวิชาชีพโดยตรง เช่น คณะแพทยศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะเหล่านี้เป็นวิชาชีพที่แก้ปัญหาของมนุษย์โดยตรง เช่น คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี เหล่านี้เป็นวิชาชีพที่ให้บริการผลิตสินค้าและอุปกรณ์ให้กับมนุษย์ การเรียนการสอนและหลักสูตรในกลุ่มสาขาวิชาชีพโดยตรงเหล่านี้จะเน้นความรู้และการปฏิบัติได้ทำควบคู่กันไป

องค์ประกอบของหลักสูตรวิชาชีพ

ในการพิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตรวิชาชีพนั้นมีสิ่งที่ควรพิจารณา 3 ส่วน คือ วิชาพื้นฐาน ซึ่งส่วนมากได้จากคณะวิชาการ วิชาประยุกต์ในคณะวิชาชีพ และคุณธรรมและทัศนคติในวิชาชีพ โดยทุกหลักสูตรของวิชาชีพต้องประกอบไปด้วยวิชา เป็นวิชาพวกพื้นฐานที่จำเป็นก่อน แล้วจึงไปเรียนวิชาชีพเฉพาะเพื่ออาชีพนั้น ในขณะเดียวกันก็ฝึกฝนค่านิยม คุณธรรม และทักษะที่จำเป็นสำหรับวิชาชีพพร้อมกันไป

กลุ่มวิชาพื้นฐาน

หมายถึง วิชาเบื้องต้น หรือวิชาพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการศึกษาและทำความเข้าใจในวิชาชีพนั้นๆ ต่อไปให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยทั่วไปถ้าเป็นหลักสูตรในวิชาชีพที่แท้จริง เช่น แพทย์ วิศวกร ครู สถาปนิก เหล่านี้ วิชาพื้นฐานจะเป็นวิชาพวกวิทยาศาสตร์พื้นฐาน หรือสังคมศาสตร์ หรือศิลปะโดยตรง เช่น นักศึกษาแพทย์ ก็ต้องเรียนวิชากายวิภาค และชีวเคมีอย่างละเอียด นิสิตวิศววะต้องเรียนฟิสิกส์ และคณิตศาสตร์ค่อนข้างมากเป็นต้น ส่วนหลักสูตรในวิชาชีพถึงวิชาการ เช่น วิทยาศาสตร์ รัฐศาสตร์ วิชาพื้นฐานมักจะเป็นวิชาเบื้องต้นในสาขา

นั้น ๆ ซึ่งในปัจจุบัน วิชาพื้นฐานเหล่านี้มีความสำคัญมาก เพราะศาสตร์ต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันมาก และปัญหาในแต่ละวิชาชีพต้องการความรู้ด้านต่างๆ ประกอบกันมากขึ้น

กลุ่มวิชาเฉพาะสาขา

ลักษณะและองค์ประกอบของเนื้อหาวิชาในกลุ่มนี้ขึ้นอยู่กับกลุ่มวิชาชีพ แต่ละวิชาชีพจะมีลักษณะของเนื้อหาแตกต่างกันออกไป แต่โดยที่คณะวิชาจะเป็นด้านแรกและเป็นด้านสำคัญในการสร้างคนเข้าสู่อาชีพ หลักสูตรจึงมักจะเริ่มด้วยการให้รู้ลักษณะของอาชีพหรือเป็นพื้นฐานของอาชีพ ต่อจากนั้นจึงเพิ่มด้วยองค์ประกอบต่างๆ ของอาชีพ เมื่อลักษณะและพื้นฐานพร้อมองค์ประกอบเพียงพอแล้วก็จะตามด้วยการฝึกฝน และการสมมนาการออกฝึกงานสหกิจศึกษา และในบางสาขาก็จะมีการทำวิทยานิพนธ์ หรือค้นคว้าอิสระ ตามแต่ลักษณะของอาชีพ

คุณธรรมและทักษะอาชีพ

การศึกษาในทุกวิชาจะต้องมีการศึกษาและอบรมให้ผู้อยู่ในวิชาชีพมีคุณธรรมอย่างเพียงพอที่จะทำให้เกิดความมั่นใจทั้งแก่เพื่อนร่วมอาชีพและแก่ประชาชนผู้ที่มาใช้บริการ คุณธรรมในที่นี้ครอบคลุมตั้งแต่ทัศนคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรม การศึกษาอบรมในแง่นี้มีทั้งที่เป็นรายวิชาเรียน เช่น วิชาจริยวิทยา คุณธรรมสำหรับครู อาจจะมีการเพิ่มการอบรมให้ร่วมด้วย ทักษะก็เช่นเดียวกัน จะต้องมีการฝึกฝนเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน ซึ่งมักจะเป็นการเรียนรู้เทคนิคด้วยการดูตามแบบอย่างหรือฝึกโดยมีคนดูแลหรือลองปฏิบัติจากของจริง

ปัญหาและแนวโน้มของหลักสูตรอุดมศึกษา

ปัญหาที่พบในการศึกษาหลักสูตรอุดมศึกษามีหลายประการด้วยกัน เช่น

ปัญหาของหลักสูตรอุดมศึกษา

1. ปัญหาในเรื่องของจุดมุ่งหมาย หลักสูตรอุดมศึกษาเป็นจำนวนมากไม่มีการกล่าวถึงปรัชญาและจุดมุ่งหมายไว้ในตัวหลักสูตรเลย ขึ้นต้นก็มีแต่วิชาเรียน บางหลักสูตรบอกแต่ว่าผลิตบุคลากรชนิดต่างๆ แต่ไม่บอกชัดว่าผลิตคนมีคุณลักษณะใด จะออกไปเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะหรือมีความรู้ทั่วไปด้วย ความรู้ทั่วไปที่จะให้มันนั้นจะให้มันในลักษณะใดเป็นต้น ปัญหานี้ก่อให้เกิดความสับสนในหมู่ผู้สอนเองและในหมู่นิสิตด้วยพร้อมกัน

2. ปัญหาในเรื่องของเนื้อหา เนื้อหาของหลักสูตรในปัจจุบันมีมากจนบางครั้งไม่รู้ว่าจะตัดส่วนไหนออกไป เพราะแต่ละส่วนก็มีเหตุผลอ้างความสำคัญได้ทั้งสิ้น เพราะความรู้ด้านต่างๆ ได้รับพัฒนาขึ้นมาเรื่อยๆ นอกจากนี้เนื้อหาหลายส่วนเป็นเนื้อหาที่ไม่สัมพันธ์กับสังคม โดยเฉพาะหลักสูตรในประเทศที่กำลังพัฒนา แม้หลักสูตรในประเทศอุตสาหกรรมเองก็ปรากฏว่าหลักสูตรส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาวิชาการเกินไป และเฉพาะด้านเกินไปจนไม่ครอบคลุมปัญหาใหม่ๆ ในสังคมได้ เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเมือง และปัญหาชนบทด้วยโอกาส เป็นต้น

3. ปัญหาในการจัดหลักสูตร การจัดเนื้อหาของหลักสูตรในปัจจุบัน มีลักษณะคงที่ตายตัวและเป็นขั้นตอน มากเกินไป ทำให้การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเป็นไปได้ยากและมักไม่ค่อยยอมรับการเปลี่ยนแปลง นอกจากนั้นผู้เรียนก็ยังมีโอกาสเลือกได้น้อย หรือในบางหลักสูตรไม่มีโอกาสเลือกเลย และไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนเร็วหรือช้าตามความสามารถเฉพาะบุคคล

4. ปัญหาความสัมพันธ์ของหลักสูตรและการสอน ผู้จัดทำหรือคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรมักจะดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรไปเองโดยเอกเทศ ผู้สอนก็สอนแต่ละวิชาไปตามที่ตนเองถนัดและสนใจ ทำให้หลักสูตรไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร แต่ละวิชาไม่ประสานสัมพันธ์กัน และอาจเกิดความซ้ำซ้อนได้ในแต่ละวิชา

5. ปัญหาในแต่ละหลักสูตรวิชาชีพ แต่ละหลักสูตรยังมีปัญหาเฉพาะของตนเองอีก เช่น ในวิชาชีพครู การฝึกฝนในด้านงานอาชีพยังน้อยเกินไป เช่น หลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์ยังขาดการฝึกฝนด้วยของจริง ขาดการฝึกฝนด้านมนุษยสัมพันธ์ และเทคนิคการบริหาร เป็นต้น ซึ่งแต่ละหลักสูตรก็มีปัญหาเฉพาะของตนเองแตกต่างกันไป

แนวโน้มบางประการ

ในปัจจุบันนักการอุดมศึกษาก็ได้มีความพยายามที่จะปรับปรุงหลักสูตรอุดมศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน ความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี และความเปลี่ยนแปลงของสังคม แนวโน้มต่างๆ คือ

1. หลักสูตรใหม่จัดให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ให้โอกาสผู้เรียนได้เลือกเรียนมากขึ้น เรียนตามถนัดและความสนใจมากขึ้น ให้โอกาสวิชาใหม่ๆ เกิดขึ้นได้ง่ายและเลิกวิชาเก่าได้ง่ายขึ้น

2. หลักสูตรเน้นไปที่การผสมผสาน และคาบเกี่ยวหลายสาขาวิชามากขึ้น แต่ละสาขาวิชาจัดหลักสูตรให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนสาขาอื่นๆ เพิ่มมากขึ้นทั้งในแง่ของวิชาการศึกษาทั่วไป และวิชาชีพเพื่อให้ผู้เรียนมีทรรศนะกว้างและมองเห็นแนวทางในแง่ของปัญหาใหม่ๆ ของสังคมได้ดีขึ้น

3. หลักสูตรแนวใหม่จะหันมาเน้นเรื่องราวของสังคมมากขึ้น แนวความคิดในเชิงหอคอยงาช้างนั้นได้รับการท้าทายและเปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว ความพยายามใหม่ๆ เน้นที่บทบาทของผู้เรียนที่มีต่อสังคม ท้องถิ่น และโลกในวงกว้าง การเรียนรู้จะเรียนจากสังคมได้พอๆ กับห้องเรียน

4. หลักสูตรแนวใหม่โดยเฉพาะหลักสูตรวิชาชีพ หันมาเน้นวิชาทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ให้เข้าใจในเรื่องของกระบวนการเปลี่ยนแปลง ในเรื่องของการวิเคราะห์ระบบและปัญหาในสังคมมากขึ้น

5. กระบวนการเรียนการสอนได้รับความสนใจมากยิ่งขึ้น เพราะเพียงแต่ตัวเนื้อหา อย่างเดียวนั้นย่อมไม่ทำให้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลได้ จึงได้มีความพยายามที่จะให้ความสนใจในการปรับปรุงการเรียนการสอน และถือว่าเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตรด้วย พร้อมกันไป

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548

เพื่อให้หลักสูตรระดับปริญญาตรีที่ใช้ในปัจจุบันมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น เป็นประโยชน์ในการรักษามาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ และเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การรับรองวิทยฐานะและมาตรฐานการศึกษา ให้การบริหารงานด้านวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 จึงมีเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 ดังนี้

1. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการนี้ เรียกว่า “ เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 ”
2. ให้ใช้ประกาศกระทรวงนี้สำหรับหลักสูตรปริญญาตรีทุกสาขาวิชาที่จะเปิดใหม่และหลักสูตรเก่าที่จะปรับปรุงใหม่ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน และให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป
3. ให้ยกเลิกประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง “ เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2542 ” ลงวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2542
4. ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษา ปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษาและมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพของสาขาวิชานั้นๆ โดยมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตให้มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ หมั่นแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี รวมทั้งให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม
5. ระบบการจัดการศึกษา ใช้ระบบทวิภาค โดย 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ภาค การศึกษาปกติ 1 ภาคการศึกษาปกติมีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 15 สัปดาห์ สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดการศึกษาภาคฤดูร้อน ให้กำหนดระยะเวลาและจำนวนหน่วยกิตโดยมีสัดส่วนเทียบเคียงกันได้กับการศึกษาภาคปกติ

สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาในระบบไตรภาค หรือระบบจตุภาค ให้ถือแนวทาง ดังนี้

ระบบไตรภาค 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ภาคการศึกษาปกติ 1 ภาคการศึกษาปกติ มีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 12 สัปดาห์

ระบบจตุภาค 1 ปีการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ภาคการศึกษาปกติ 1 ภาคการศึกษาปกติ มีระยะเวลาศึกษาไม่น้อยกว่า 10 สัปดาห์

สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาระบบอื่น ให้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับระบบ การศึกษานั้นรวมทั้งรายละเอียดการเทียบเคียงหน่วยกิตกับระบบทวิภาคไว้ในหลักสูตรให้ ชัดเจนด้วย

6. การคิดหน่วยกิต

1.1 รายวิชาภาคทฤษฎี ที่ใช้เวลาบรรยาย หรืออภิปรายปัญหาไม่น้อยกว่า 15 ชั่วโมง

ต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

6.2 รายวิชาภาคปฏิบัติ ที่ใช้เวลาฝึกหรือทดลองไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมงต่อภาค การศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

6.3 การฝึกงานหรือการฝึกภาคสนาม ที่ใช้เวลาฝึกไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาค การศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิตระบบทวิภาค

6.4 การทำโครงการหรือกิจกรรมการเรียนรู้อื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายที่ใช้เวลาทำ โครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ ไม่น้อยกว่า 45 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ให้มีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต ระบบทวิภาค

7. จำนวนหน่วยกิตรวมและระยะเวลาการศึกษา

7.1 หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 8 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่เกิน 12 ปี การศึกษาสำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

7.2 หลักสูตรปริญญาตรี (5 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 150 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 10 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่เกิน 15 ปี การศึกษาสำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

7.3 หลักสูตรปริญญาตรี (ไม่น้อยกว่า 6 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 180 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 12 ปี การศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และ ไม่เกิน 18 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

7.4 หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 72 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 4 ปีการศึกษา สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่เกิน 6 ปีการศึกษาสำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) จะต้องถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรปริญญาตรีและจะต้องสะท้อนปรัชญาและเนื้อหาสาระของหลักสูตรปริญญาตรีนั้นๆ โดยครบถ้วนและให้ระบุคำว่า “ต่อเนื่อง” ในวงเล็บต่อท้ายชื่อหลักสูตร

ทั้งนี้ ให้นับเวลาศึกษาจากวันที่เปิดภาคการศึกษาแรกที่รับเข้าศึกษาในหลักสูตรนั้น

8. โครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี โดยมีสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตของแต่ละหมวดวิชา ดังนี้

8.1 หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวางมีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี มีคุณธรรมตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดวิชาศึกษาทั่วไปในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชาหรือลักษณะบูรณาการใดๆ ก็ได้ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ภาษา และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ ในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

อนึ่งการจัดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับหลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) อาจได้รับการยกเว้นรายวิชาที่ได้ศึกษามาแล้วในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรือระดับอนุปริญญา ทั้งนี้จำนวนหน่วยกิตของรายวิชาที่ได้รับการยกเว้นดังกล่าว เมื่อนับรวมกับรายวิชาที่จะศึกษาเพิ่มเติมในหลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ต้องไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

8.2 หมวดวิชาเฉพาะ หมายถึง วิชาแกน วิชาเฉพาะด้าน วิชาพื้นฐานวิชาชีพและวิชาชีพ ที่มุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติงานได้ โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมดังนี้

8.2.1 หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะรวม ไม่น้อยกว่า 84 หน่วยกิต

8.2.2 หลักสูตรปริญญาตรี (5 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะรวม ไม่น้อยกว่า 114 หน่วยกิต

8.2.3 หลักสูตรปริญญาตรี (ไม่น้อยกว่า 6 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะรวม ไม่น้อยกว่า 144 หน่วยกิต

8.2.4 หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะรวม ไม่น้อยกว่า 42 หน่วยกิต

สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดหมวดวิชาเฉพาะในลักษณะวิชาเอกเดี่ยว วิชาเอกคู่ หรือ วิชาเอกและวิชาโทก็ได้ โดยวิชาเอกต้องมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และวิชาโทต้องมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต ในกรณีที่จัดหลักสูตรแบบวิชาเอกคู่ต้องเพิ่มจำนวนหน่วยกิตของวิชาเอกอีกไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 150 หน่วยกิต

8.3 หมวดวิชาเลือกเสรี หมายถึง วิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ตามที่ตนเองถนัดหรือสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาใดๆ ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีโดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

สถาบันอุดมศึกษาอาจยกเว้นหรือเทียบโอนหน่วยกิตรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี ให้กับนักศึกษาที่มีความรู้ความสามารถที่สามารถวัดมาตรฐานได้ ทั้งนี้ นักศึกษาต้องศึกษาให้ครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรและเป็นไปตามหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่วิทยาลัย การศึกษาในระบบและนอกระบบที่เกี่ยวกับการเทียบโอน ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา

9. จำนวนและคุณสมบัติของอาจารย์ ต้องมีอาจารย์ประจำหลักสูตรตลอดระยะเวลาที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรนั้น ซึ่งมีคุณสมบัติตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชาที่เปิดสอนไม่น้อยกว่า 5 คนและในจำนวนนั้นต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าปริญญาโทหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ อย่างน้อย 2 คน ทั้งนี้ อาจารย์ประจำในแต่ละหลักสูตรจะเป็นอาจารย์ประจำเกินกว่า 1 หลักสูตรในเวลาเดียวกันไม่ได้

10. คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา

10.1 หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี 5 ปี และไม่น้อยกว่า 6 ปี) จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

10.2 หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) จะต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรือเทียบเท่า หรือระดับอนุปริญญา (3 ปี) หรือเทียบเท่า ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัยหรือตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอนุปริญญา พ.ศ. 2548

11. การลงทะเบียนเรียน ให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต และไม่เกิน 22 หน่วยกิต ในแต่ละภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่เกิน 9 หน่วยกิต ในแต่ละภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา และจะสำเร็จการศึกษาได้ดังนี้

11.1 หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี) สำเร็จการศึกษาได้ไม่ก่อน 6 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่ก่อน 14 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

11.2 หลักสูตรปริญญาตรี (5 ปี) สำเร็จการศึกษาได้ไม่ก่อน 8 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่ก่อน 17 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

11.3 หลักสูตรปริญญาตรี (ไม่น้อยกว่า 6 ปี) สำเร็จการศึกษาได้ไม่ก่อน 10 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่ก่อน 20 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

11.4 หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) สำเร็จการศึกษาได้ไม่ก่อน 4 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนเต็มเวลา และไม่ก่อน 8 ภาคการศึกษาปกติ สำหรับการลงทะเบียนเรียนไม่เต็มเวลา

สำหรับการลงทะเบียนเรียนในภาคฤดูร้อน ให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่เกิน 9 หน่วยกิต หากสถาบันอุดมศึกษาใดมีเหตุผลและความจำเป็น ให้ลงทะเบียนเรียนที่มีจำนวนหน่วยกิตแตกต่างไปจากเกณฑ์ข้างต้นก็อาจทำได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบกระเทือนต่อมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ ต้องเรียนให้ครบตามจำนวนหน่วยกิตตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร

12. เกณฑ์การวัดผลและการสำเร็จการศึกษา ให้สถาบันอุดมศึกษากำหนดเกณฑ์การวัดผลเกณฑ์ขั้นต่ำของแต่ละรายวิชา และเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร โดยต้องเรียนครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และต้องได้รับคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.00 จากระบบ 4 ระดับคะแนนหรือเทียบเท่า จึงถือว่าเรียนจบหลักสูตรปริญญาตรี

สถาบันอุดมศึกษาที่ใช้ระบบการวัดผลและการสำเร็จการศึกษาที่แตกต่างจากนี้จะต้องกำหนดให้มีค่าเทียบเคียงกันได้

13. ชื่อปริญญา สถาบันอุดมศึกษาที่มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยปริญญาในสาขาวิชาและอักษรย่อสำหรับสาขาวิชาไว้แล้ว ให้ใช้ชื่อปริญญาตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกานั้นในกรณีที่ปริญญาใดยังมีได้กำหนดชื่อไว้ในพระราชกฤษฎีกา หรือกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาใดไม่มีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยปริญญาในสาขาวิชา และอักษรย่อใน

สาขาวิชา ให้ใช้ชื่อปริญญาตามหลักเกณฑ์การกำหนดชื่อปริญญา ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด

14. การประกันคุณภาพของหลักสูตร ให้ทุกหลักสูตรกำหนดระบบการประกันคุณภาพของหลักสูตรให้ชัดเจน ซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วยประเด็นหลัก 4 ประเด็น คือ

14.1 การบริหารหลักสูตร

14.2 ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

14.3 การสนับสนุนและการให้คำแนะนำนักศึกษา

14.4 ความต้องการของตลาดแรงงาน สังคม และ/หรือความพึงพอใจของผู้ใช้

บัณฑิต

15. การพัฒนาหลักสูตร ให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย แสดงการปรับปรุงดัชนีด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะๆ อย่างน้อยทุกๆ 5 ปี และมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี

16. ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวได้ หรือมีความจำเป็นต้องปฏิบัติ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่จะพิจารณาและให้ถือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการอุดมศึกษานั้นเป็นที่สุด

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education : TQF : HED) หมายถึง กรอบที่แสดงระบบคุณวุฒิการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของประเทศ ซึ่งประกอบด้วย ระดับคุณวุฒิ การแบ่งสายวิชา ความเชื่อมโยงต่อเนื่องจากคุณวุฒิระดับหนึ่งไปสู่ระดับที่สูงขึ้น มาตรฐานผลการเรียนรู้ของแต่ละระดับคุณวุฒิ ซึ่งเพิ่มสูงขึ้นตามระดับของคุณวุฒิ ลักษณะของหลักสูตรในแต่ละระดับคุณวุฒิ ปริมาณการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเวลาที่ต้องใช้ การเปิดโอกาสให้เทียบโอนผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งระบบและกลไกที่ให้ความมั่นใจในประสิทธิภาพการดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสถาบันอุดมศึกษาว่าสามารถผลิตบัณฑิตให้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานผลการเรียนรู้

หลักการสำคัญของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

1. ยึดหลักความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตลอดจนมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานการอุดมศึกษาโดยมุ่งให้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการนำแนวนโยบายในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา

แห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานการอุดมศึกษาไปสู่การปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษามีแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาหลักสูตร การปรับเปลี่ยนกลวิธีการสอนของอาจารย์ การเรียนรู้ของนักศึกษา ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อให้มั่นใจว่าบัณฑิตจะบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวังได้จริง

2. มุ่งเน้นที่มาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิต (Learning Outcomes) ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำเชิงคุณภาพ เพื่อประกันคุณภาพบัณฑิตและสื่อสารให้หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจและมั่นใจถึงกระบวนการผลิตบัณฑิต โดยเริ่มที่ผลผลิตและผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา คือ กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตที่คาดหวังไว้ก่อน หลังจากนั้นจึงพิจารณาถึงองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมให้บัณฑิตบรรลุถึงมาตรฐานผลการเรียนรู้นั้นอย่างสอดคล้องและส่งเสริมกันอย่างเป็นระบบ

3. มุ่งที่จะประมวลกฎเกณฑ์และประกาศต่างๆ ที่ได้ดำเนินการไว้แล้วเข้าด้วยกันและเชื่อมโยงเป็นเรื่องเดียวกัน ซึ่งจะสามารถอธิบายให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับความหมายและความมีมาตรฐานในการจัดการศึกษาของคุณวุฒิหรือปริญญาในระดับต่างๆ

4. มุ่งให้คุณวุฒิหรือปริญญาของสถาบันอุดมศึกษาใดๆ ของประเทศไทยเป็นที่ยอมรับและเทียบเคียงกันได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ เนื่องจากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาจะช่วยกำหนดความมีมาตรฐานในการจัดการศึกษาในทุกขั้นตอนอย่างระบบ โดยเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดหลักสูตร ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลายโดยมั่นใจถึงผลผลิตสุดท้ายของการจัดการศึกษา คือ คุณภาพของบัณฑิตซึ่งจะมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวัง สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขและภาคภูมิใจ เป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต และเป็นคนดีของสังคม ช่วยเพิ่มความเข้มแข็งและขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

1. เพื่อเป็นกลไกหรือเครื่องมือในการนำแนวนโยบายการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานการอุดมศึกษาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการนำไปเป็นหลักในการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษา

2. เพื่อกำหนดเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตให้ชัดเจนโดยกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตที่คาดหวังในแต่ละคุณวุฒิ/ปริญญาของสาขา/สาขาวิชาต่างๆ และเพื่อให้

สถาบันอุดมศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญในสาขา/สาขาวิชาได้ใช้เป็นหลัก และเป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการจัดการศึกษา เช่น การพัฒนาหลักสูตร การปรับเปลี่ยนกลวิธีการสอน วิธีการเรียนรู้ ตลอดจนกระบวนการวัดและการประเมินผลนักศึกษา

3. เพื่อเชื่อมโยงระดับต่างๆ ของคุณวุฒิในระดับอุดมศึกษาให้เป็นระบบ เพื่อบุคคลจะได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างต่อเนื่องและหลากหลายตามหลักการศึกษาตลอดชีวิต มีความชัดเจนและโปร่งใส สามารถเทียบเคียงกับมาตรฐานคุณวุฒิในระดับต่างๆ กับนานาประเทศได้

4. เพื่อช่วยให้เกิดวัฒนธรรมคุณภาพในสถาบันอุดมศึกษาและเป็นกลไกในการประกันคุณภาพภายในของสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง และใช้เป็นกรอบอ้างอิงสำหรับผู้ประเมินของการประกันคุณภาพภายนอกเกี่ยวกับคุณภาพบัณฑิต และการจัดการเรียนการสอน

5. เพื่อเป็นกรอบของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความเข้าใจและความมั่นใจในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ นักศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ ชุมชน สังคมและสถาบันอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับความหมายของคุณวุฒิ คุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะในการทำงานรวมทั้งคุณลักษณะอื่นๆ ที่คาดว่าจะบัณฑิตจะมี

6. เพื่อประโยชน์ในการเทียบเคียงมาตรฐานคุณวุฒิระหว่างสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในและต่างประเทศในการย้ายโอนนักศึกษาระหว่างสถาบันอุดมศึกษา การลงทะเบียนข้ามสถาบัน และการรับรองคุณวุฒิผู้สำเร็จการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ

7. เพื่อให้มีการกำกับดูแลคุณภาพการผลิตบัณฑิตกันเองของแต่ละสาขา/สาขาวิชา

8. เพื่อนำไปสู่การลดขั้นตอน/ ระเบียบ (Deregulation) การดำเนินการให้กับสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเข้มแข็ง

โครงสร้างและองค์ประกอบของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ระดับคุณวุฒิ (Levels of Qualification)

ระดับของคุณวุฒิแสดงถึงการเพิ่มขึ้นของระดับสติปัญญาที่ต้องการ และความซับซ้อนของการเรียนรู้ที่คาดหวัง นอกจากนี้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ยังกำหนดคุณลักษณะของนักศึกษาระดับแรกเข้าหลังจากสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วย เพราะเป็นพื้นฐานความรู้ ความสามารถที่สำคัญในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาเริ่มต้นที่ระดับที่ 1 อนุปริญญา (3 ปี) และสิ้นสุดที่ระดับที่ 6 ปริญญาเอก ดังนี้

ระดับที่ 1 อนุปริญญา (3ปี)

ระดับที่ 2 ปริญญาตรี

ระดับที่ 3 ประกาศนียบัตรบัณฑิต

ระดับที่ 4 ปริญญาโท

ระดับที่ 5 ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง

ระดับที่ 6 ปริญญาเอก

บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์การเข้าศึกษาต่อของแต่ละสถาบันอุดมศึกษาซึ่งอาจขึ้นอยู่กับคะแนนเฉลี่ยสะสมหรือเงื่อนไขอื่นเพื่อให้มั่นใจว่าผู้สมัครเข้าศึกษาต่อจะมีโอกาสประสบความสำเร็จ ในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นและซับซ้อนยิ่งขึ้น

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิฯ แบ่งสายวิชาเป็น 2 สาย ได้แก่ สายวิชาการ เน้นศาสตร์บริสุทธิ์ทางด้านศิลปศาสตร์หรือด้านวิทยาศาสตร์ โดยมุ่งศึกษาสาระและวิธีการของศาสตร์สาขาวิชานั้นๆ เป็นหลัก ไม่ได้สัมพันธ์โดยตรงกับการประกอบอาชีพ และสายวิชาชีพซึ่งมุ่งเน้นการศึกษาในลักษณะของศาสตร์เชิงประยุกต์ เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้และทักษะระดับสูงซึ่งจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ และนำไปสู่การปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ

การเรียนรู้ในสายวิชาการควรจะพัฒนาความสามารถที่สำคัญทั้งในการทำงานและการดำรงชีพในชีวิตประจำวัน ส่วนหลักสูตรสายวิชาชีพควรเกี่ยวข้องกับความเข้าใจ การวิจัยและความรู้ทางทฤษฎีในสาขา/ สาขาวิชาและสาขา/สาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง และพัฒนาความสามารถในการคิดและการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับทุกสถานการณ์ อย่างไรก็ตาม หลักสูตรทั้งสองสายดังกล่าวมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน ซึ่งควรสะท้อนให้เห็นในรายละเอียดของเนื้อหาสาระสำคัญและชื่อในปริญญา ผู้สำเร็จการศึกษาในสายวิชาหนึ่งสามารถเปลี่ยนไปศึกษาต่อระดับสูงขึ้นในอีกสายวิชาหนึ่งได้ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาอาจจะกำหนดเงื่อนไขบางประการของการเข้าศึกษาได้ เพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้และทักษะที่จำเป็นเพียงพอสำหรับการศึกษาต่อในระดับนั้นๆ และบรรลุผลการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรนั้นๆ คาดหวัง

การเรียนรู้และมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่นักศึกษาพัฒนาขึ้นในตนเอง จากประสบการณ์ที่ได้รับระหว่างการศึกษา กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้มีบัณฑิตมี อย่างน้อย 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and Moral) หมายถึง การพัฒนานิสัยในการประพฤติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม ความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตามศีลธรรม ทั้งในเรื่องส่วนตัวและสังคม

2. ด้านความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจ การนึกคิด และการนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริงในหลักการ ทฤษฎี ตลอดจนกระบวนการต่างๆ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

3. ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และใช้ความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และกระบวนการต่างๆ ในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ๆ ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and Responsibility) หมายถึง ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง

5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข ความสามารถในการใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติ ความสามารถในการสื่อสารทั้งการพูด การเขียน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

นอกจากผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านนี้ บางสาขาวิชาต้องการทักษะทางกายภาพสูง เช่น การเดินร่ำ ดนตรี การวาดภาพ การแกะสลัก พลศึกษา การแพทย์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ จึงต้องเพิ่มการเรียนรู้ทางด้านทักษะพิสัย (Domain of Psychomotor Skill)

มาตรฐานผลการเรียนรู้ คือ ข้อกำหนดเฉพาะซึ่งเป็นผลที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนพัฒนาขึ้นจากการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านที่ได้รับการพัฒนาดังกล่าว และแสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจและความสามารถจากการเรียนรู้เหล่านั้นได้อย่างเป็นที่เชื่อถือเมื่อเรียนจบในรายวิชาหรือหลักสูตรนั้นแล้ว มาตรฐานผลการเรียนรู้ซึ่งมีอย่างน้อย 5 ด้าน ดังกล่าวข้างต้นเป็นมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตทุกคนในทุกระดับคุณวุฒิ โดยแต่ละด้านจะมีระดับความซับซ้อนเพิ่มขึ้น เมื่อระดับคุณวุฒิสูงขึ้น ทักษะและความรู้จะเป็นการสะสมจากระดับคุณวุฒิที่ต่ำกว่าสู่ระดับที่สูงขึ้น ดังนั้น มาตรฐานผลการเรียนรู้ของระดับคุณวุฒิใดคุณวุฒิหนึ่งจะรวมมาตรฐานผลการเรียนรู้ในสาขา/สาขาวิชาเดียวกันของระดับคุณวุฒิที่ต่ำกว่าด้วย

มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ใช้กับนักศึกษาทุกคน แม้ว่าบางสาขา/ สาขาวิชานักศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาเป็นการเฉพาะ เช่น จรรยาบรรณของแพทย์ นักบัญชี และนักกฎหมาย เป็นต้น

มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านความรู้ และด้านทักษะทางปัญญา จะเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับสาขา/สาขาวิชาที่เรียน ซึ่งต้องระบุรายละเอียดของความรู้และทักษะของสาขา/สาขาวิชาที่เหมาะสมกับระดับคุณวุฒิไว้ในรายละเอียดของหลักสูตร และรายละเอียดของรายวิชา

มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มุ่งหวังให้นักศึกษาทุกคนไม่ว่าจะเป็นระดับคุณวุฒิและสาขา/สาขาวิชาใด ต้องบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านเหล่านี้

มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มุ่งหวังให้นักศึกษาทุกคนไม่ว่าจะเป็นระดับคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาใด ต้องบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านนี้ แต่สำหรับนักศึกษาที่เรียนในสาขา/สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับมาตรฐานผลการเรียนรู้จะต้องเน้นให้มีความชำนาญมากกว่า นักศึกษาสาขา/สาขาวิชาอื่นๆ เช่นนักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ จะต้องมีความชำนาญและทักษะตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านความรู้และด้านทักษะทางปัญญาเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ

มาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านของแต่ละระดับคุณวุฒิ

มาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในระดับแรกเข้า (สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย)

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิฯ มีแนวคิดพื้นฐานว่านักเรียนที่เข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาจะต้องสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าที่มีพื้นฐานความรู้และทักษะเพียงพอที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ พื้นฐานในที่นี่รวมถึงความรู้ความสามารถในการคิดอย่างสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะทางปัญญาเหล่านั้นเข้ากับสาขา/ สาขาวิชาที่จะเรียนในสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ ซึ่งนักเรียนบางคนอาจมีพื้นฐานความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับสาขาวิชาที่เข้าเรียนไม่เพียงพอ ต้องเสริมความรู้พื้นฐานเพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนมีทักษะที่จำเป็นทางภาษา ทักษะทางการเรียน และพื้นฐานทางวิชาการเพียงพอที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้สำเร็จ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรจะต้องมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม

มีความเข้าใจและซาบซึ้งในค่านิยมของไทยและระบบของคุณธรรม จริยธรรม สามารถปฏิบัติตนได้อย่างกลมกลืนกับความเชื่อและค่านิยมส่วนตัวด้วยความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน และสังคมไทย มีความสามารถในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาซึ่งเป็นความขัดแย้งทางค่านิยม สามารถสรุปผลการโต้แย้งและยอมรับผิดชอบต่อการตัดสินใจที่ได้ทำลงไป

2. ด้านความรู้

มีความเข้าใจอย่างครอบคลุมถึงความรู้ และทักษะที่สำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่ม ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ (สุขศึกษาและพลานามัย) ศิลปะดนตรี การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ มีการเพิ่มเติมองค์ความรู้ในกลุ่มสาระ/สาขาวิชาที่เลือกเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมในการศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาหรือในระดับอุดมศึกษา

3. ด้านทักษะทางปัญญา

มีความเข้าใจในแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่สำคัญในวิชาที่ศึกษา มีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งในการวิเคราะห์ข้อโต้แย้งและปัญหาใหม่ๆ ในวิชาต่างๆ ที่เรียนและในชีวิตประจำวัน ตระหนักในประเด็นปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและการมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศอื่นๆ สามารถประยุกต์ความเข้าใจ อันถ่องแท้จากการศึกษาเล่าเรียนมาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาเหล่านั้น

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

มีความรับผิดชอบในการเรียนและความประพฤติของตนเอง สามารถที่จะริเริ่มและพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาการและการพัฒนาลักษณะอื่นๆ ของตนเองได้โดยมีการแนะนำบ้างเล็กน้อย สามารถที่จะไว้วางใจให้ทำงานได้อย่างมีอิสระและทำงานที่มอบหมายให้แล้วเสร็จโดยอาศัยการแนะนำปรึกษาแต่เพียงเล็กน้อย สามารถทำงานกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อจุดมุ่งหมายร่วมกัน

5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

สามารถใช้ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ตลอดจนใช้ทักษะทางคณิตศาสตร์ขั้นพื้นฐานในการแก้ไขปัญหาในการศึกษาในการทำงาน และในสภาพแวดล้อมของสังคมสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพในการพูดและเขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

มาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านของคุณวุฒิระดับปริญญาตรี

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม

สามารถจัดการปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม และวิชาชีพโดยใช้ดุลยพินิจทางค่านิยม ความรู้สึกของผู้อื่น ค่านิยมพื้นฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพ แสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม อาทิ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดีเข้าใจผู้อื่นและเข้าใจโลก เป็นต้น

2. ด้านความรู้

มีองค์ความรู้ในสาขาวิชาอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ ตระหนัก รู้หลักการ และทฤษฎีในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง สำหรับหลักสูตรวิชาชีพ มีความเข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าของความรู้เฉพาะด้านในสาขาวิชา และตระหนักถึงงานวิจัยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาและการต่อยอดองค์ความรู้ ส่วนหลักสูตรวิชาชีพที่เน้นการปฏิบัติ จะต้องตระหนักในธรรมเนียมปฏิบัติ กฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์

3. ด้านทักษะทางปัญญา

สามารถค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจและสามารถประเมินข้อมูลแนวคิด และหลักฐานใหม่ๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และใช้ข้อมูลที่ได้ในการแก้ไขปัญหาและงานอื่นๆ ด้วยตนเอง สามารถศึกษาปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อนและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความรู้ทางภาคทฤษฎี ประสบการณ์ทางภาคปฏิบัติ และผลกระทบจากการตัดสินใจ สามารถใช้ทักษะและความเข้าใจอันถ่องแท้ในเนื้อหาสาระทางวิชาการและวิชาชีพ สำหรับหลักสูตรวิชาชีพ นักศึกษาสามารถใช้วิธีการปฏิบัติงานประจำและหาแนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

มีส่วนช่วยและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่ม สามารถแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในสถานการณ์ที่ไม่ชัดเจนและต้องใช้นวัตกรรมใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มในการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของตนเองและของกลุ่ม รับผิดชอบในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาตนเองและอาชีพ

5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

สามารถศึกษาและทำความเข้าใจในประเด็นปัญหา สามารถเลือกและประยุกต์ใช้เทคนิคทางสถิติหรือคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมในการศึกษาค้นคว้าและ

เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผล แปลความหมาย และนำเสนอข้อมูลสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในการพูด การเขียน สามารถเลือกใช้รูปแบบของการนำเสนอที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มบุคคลที่แตกต่างกันได้

ลักษณะของหลักสูตรคุณวุฒิในระดับปริญญาตรี

จากมาตรฐานผลการเรียนรู้ในคุณวุฒิที่กล่าวมา ก็จะนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรโดยหลักสูตรระดับปริญญาตรี ต้องออกแบบมาเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความเข้าใจ ในสาขาวิชาอย่างกว้างๆ เน้นให้รู้สึกในบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ การพัฒนาและผลการวิจัยล่าสุด นักศึกษาควรตระหนักถึงความรู้และทฤษฎีในสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ปริญญาตรีเป็นคุณวุฒิขั้นพื้นฐานสำหรับการเข้าสู่อาชีพในสาขาต่างๆ ที่ใช้ทักษะความชำนาญสูงและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นหลักสูตรจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติในวิชาชีพ และพื้นฐานความรู้ภาคปฏิบัติ และภาคทฤษฎี และการวิจัยที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อด้วย

จำนวนหน่วยกิตในหลักสูตรและระยะเวลาในการศึกษา

ระบบหน่วยกิตเป็นระบบที่ใช้เพื่ออธิบายปริมาณการเรียนรู้ที่คาดหวังว่านักศึกษา จะได้รับในการศึกษาแต่ละระดับคุณวุฒิ ระยะเวลาการศึกษาและจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในหลักสูตรที่สาขา/สาขาวิชาต่างกัน แม้ในระดับเดียวกันอาจแตกต่างกันได้ เช่น ระยะเวลาศึกษาในระดับคุณวุฒิปริญญาตรีอาจจะเป็น 4 ปี 5 ปี หรือ 6 ปี ขึ้นอยู่กับปริมาณการเรียนรู้ที่คาดหวัง และระดับความซับซ้อนของสาขาวิชานั้นๆ และระยะเวลาเรียนเท่ากันในหลักสูตรที่ต่างกัน อาจนำไปสู่คุณวุฒิระดับปริญญาตรีหรือปริญญาโทได้ เพียงแต่การเรียนในระดับปริญญาโทจะเข้มข้นกว่าระดับคุณวุฒิจะขึ้นอยู่กับระดับของการเรียนหรือความซับซ้อนของการเรียนมากกว่าที่จะขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่เรียน แม้ว่าจะมีการกำหนดหน่วยกิตขั้นต่ำของหลักสูตรไว้ก็ตาม (จำนวนหน่วยกิต และระยะเวลาในการศึกษาของหลักสูตรในแต่ละระดับคุณวุฒิเป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร)

การกำหนดชื่อคุณวุฒิ

ชื่อคุณวุฒิที่ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับ แสดงถึง

1. ระดับคุณวุฒิได้แก่ อนุปริญญา ปริญญาตรี ประกาศนียบัตรบัณฑิต ปริญญาโท ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง และปริญญาเอก ซึ่งสัมพันธ์กับความซับซ้อนของการเรียนรู้
2. สายวิชา (สายวิชาการ สายวิชาชีพ) เช่น สายวิชาการของศาสตร์ด้านศิลปะศาสตร์ จะใช้ชื่อคุณวุฒิว่า “ ศิลปะศาสตร์บัณฑิต” การแสดงชื่อในระดับนี้เป็นการแสดงชื่อทั่วไป

3. สาขาวิชาหรือเนื้อหาหลักของการเรียนรู้ ซึ่งอาจเป็นสาขาวิชาเดียวหรือสองสาขาวิชา

ในสัดส่วนที่เท่ากัน สองสาขาวิชาในสัดส่วนที่ไม่เท่ากัน (วิชาเอกและวิชาโท) หรือ หลายสาขาวิชาร่วมกันเป็นสหวิทยาการ เช่น สาขาวิชาการจัดการ ซึ่งเป็นสาขาวิชาเดียว ใช้ชื่อคุณวุฒิว่า “ศิลปศาสตรบัณฑิต (การจัดการ)” การแสดงชื่อในระดับนี้เป็นการแสดงชื่อเฉพาะสำหรับสาขาวิชา

สิ่งสำคัญ คือ การกำหนดชื่อคุณวุฒิหรือปริญญาในสาขาวิชาต่างๆ ต้องเป็นมาตรฐานสากล ถูกต้อง แม่นยำ หลักเกณฑ์การกำหนดชื่อปริญญาในสาขาวิชาต่างๆ เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

การเทียบโอนความรู้หรือประสบการณ์

นักศึกษาที่สามารถแสดงได้ว่ามีความรู้ ทักษะเพียงพอและเทียบเคียงได้กับผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาของหลักสูตรที่นักศึกษา ศึกษาหรือประสงค์จะศึกษา ควรได้รับการประเมินเพื่อการเทียบโอนความรู้หรือประสบการณ์ที่มีเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและไม่ต้องเสียเวลาเรียนสิ่งที่ตนรู้อยู่แล้วอีก การเทียบโอนความรู้หรือประสบการณ์ให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่อการศึกษาในระบบ และเรื่อง ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่อการศึกษาในระบบ

คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของระดับคุณวุฒิปริญญาตรี

ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยทั่วไปจะมีความรู้ความสามารถ อย่างน้อยต่อไปนี้

1. ความรู้ที่ครอบคลุม สอดคล้อง และเป็นระบบในสาขา/สาขาวิชาที่ศึกษา ตลอดถึงความเข้าใจในทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้อง
2. ความสามารถที่จะตรวจสอบปัญหาที่ซับซ้อนและพัฒนาแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ จากความเข้าใจที่ลึกซึ้งของตนเองและความรู้จากสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยคำแนะนำแต่เพียงเล็กน้อย
3. ความสามารถในการค้นหา การใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติที่เหมาะสมในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ตลอดจนการเลือกใช้กลไกที่เหมาะสมในการสื่อสารผลการวิเคราะห์ต่อผู้รับข้อมูลข่าวสารกลุ่มต่างๆ

4. ในกรณีของหลักสูตรวิชาชีพ สิ่งสำคัญคือ ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพในวิชาชีพนั้นๆ

5. ในกรณีของหลักสูตรวิชาการที่ไม่มุ่งเน้นการปฏิบัติในวิชาชีพ สิ่งที่สำคัญคือ ความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในผลงานวิจัยต่างๆ ในสาขาวิชา/สาขาวิชานั้น ความสามารถในการแปลความหมาย การวิเคราะห์ และการประเมินความสำคัญของการวิจัยในการขยายองค์ความรู้ในสาขา/สาขาวิชา

คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์

1. มีความคิดริเริ่มในการแก้ไขปัญหา และข้อโต้แย้งทั้งในสถานการณ์ส่วนบุคคลและของกลุ่ม โดยการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในการแสวงหาทางเลือกใหม่ที่เหมาะสมไปปฏิบัติได้
2. สามารถประยุกต์ความเข้าใจอันถ่องแท้ในทฤษฎีและระเบียบวิธีการศึกษาค้นคว้าในสาขาวิชาของตนเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและข้อโต้แย้งในสถานการณ์อื่นๆ
3. สามารถพิจารณาแสวงหาและเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาทางวิชาการหรือวิชาชีพ โดยยอมรับข้อจำกัดของธรรมชาติของความรู้ในสาขาวิชาของตน
4. มีส่วนร่วมในการติดตามพัฒนาการในศาสตร์ของตนให้ทันสมัย และเพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจของตนอยู่เสมอ
5. มีจริยธรรมและความรับผิดชอบสูงทั้งในบริบททางวิชาการในวิชาชีพและชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

การทวนสอบมาตรฐาน

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิกำหนดกรอบแนวทางให้แก่คณาจารย์ นักศึกษา ผู้ใช้บัณฑิตและผู้ประเมินภายนอกรับรู้ถึงมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของบัณฑิตในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักศึกษาในระดับคุณวุฒิต่างๆ อย่างไรก็ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้เหล่านี้จะมีลักษณะกว้างๆ และจะต้องแปลความหมายโดยผู้ที่มีประสบการณ์ที่คุ้นเคยกับสาขา/สาขาวิชานั้นๆ ทั้งยังต้องมีความรู้ ความเข้าใจในมาตรฐานผลการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาอื่น ซึ่งรวมถึงของสถาบันอุดมศึกษาในระดับนานาชาติที่ดีด้วย

การทวนสอบ หมายถึง การดำเนินการหาหลักฐานด้วยวิธีการใดๆ เช่น การสังเกต การตรวจสอบ การประเมิน การสัมภาษณ์ ฯลฯ เพื่อยืนยันพิสูจน์ว่า สิ่งที่กำหนดขึ้นนั้นได้มีการดำเนินการและบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ การทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ของนักศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบต่อระบบการประกันคุณภาพภายในของสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งซึ่งจะต้องดำเนินการที่ให้ความมั่นใจได้ว่า มาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นที่เข้าใจตรงกันทั้งสถาบันฯ และมีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนจนบรรลุผล

สำเร็จ นั่นคือต้องมีการทวนสอบ ซึ่งผู้ประเมินภายนอกอาจต้องการตรวจสอบด้วยว่าได้มีการทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้อย่างเพียงพอและเชื่อถือได้

กลยุทธ์ที่ใช้โดยปกติทั่วไปของสถาบันอุดมศึกษาในการทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ของนักศึกษา ได้แก่ การตรวจสอบการให้คะแนนจากกระดาษคำตอบข้อสอบของนักศึกษาและงานที่รับมอบหมาย การประเมินหลักสูตรโดยนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา การประเมินภาควิชาและหลักสูตรโดย บุคลากรภายนอก และการรายงานเกี่ยวกับทักษะของบัณฑิตโดยผู้ใช้บัณฑิต การทวนสอบมาตรฐานบางส่วนอาจจะดำเนินการโดยสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ที่มีความร่วมมือทางการศึกษา แต่จะมีกระบวนการอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับรายละเอียดของการจัดการและความมีประสิทธิภาพของการดำเนินการร่วมกัน อย่างไรก็ตามตามสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนจะต้องรับผิดชอบในการทวนสอบมาตรฐานเพื่อให้มั่นใจว่าจะรักษามาตรฐานไว้ได้อย่างสม่ำเสมอ

ปัจจัยสู่ความสำเร็จที่จำเป็นต่อการพัฒนามาตรฐานผลการเรียนรู้ในแต่ละด้าน

การเรียนรู้ของมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านเกิดขึ้นได้หลายวิธี ดังนั้น การบรรลุผลสำเร็จในมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านจะต่างกัน การสอนจะต้องใช้กลยุทธ์การสอนที่เหมาะสมกับรูปแบบต่างๆ ของการเรียนรู้ รวมทั้งมีการประเมินประสิทธิผลของกลยุทธ์การสอนนั้นๆ อย่างต่อเนื่อง ปัจจัยดังกล่าวจะเป็นสัดส่วนสำคัญของการประกันคุณภาพภายในของสถาบันฯ เพื่อให้มั่นใจว่าปัจจัยสู่ความสำเร็จเหล่านี้เป็นที่เข้าใจของคณาจารย์ผู้ที่เกี่ยวข้อง และนำไปใช้ในการเรียนการสอน

ปัจจัยสู่ความสำเร็จที่จำเป็นต่อการพัฒนามาตรฐานผลการเรียนรู้ในแต่ละด้าน

1. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

การพัฒนาด้านนี้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมและปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามกาลเทศะ ทศณคติ และวุฒิภาวะในการตัดสินใจ ยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาจะรวมถึงการเป็นแบบอย่างที่ดี การวิเคราะห์และสะท้อนพฤติกรรมของตนเองและของผู้อื่นในสถานการณ์ต่างๆ กัน การอภิปรายเป็นกลุ่มในเรื่องความขัดแย้งทางความคิดอย่างง่าย ๆ และที่ซับซ้อนมากขึ้น จะช่วยให้นักศึกษาเห็นค่านิยมของตนเองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และเกิดความคิดโดยใช้หลักการทั่วไปว่า สิ่งที่ดีนั้นเชื่อควรเป็นแนวทางกำหนดพฤติกรรมของตนเองได้หลักในการถ่ายทอดการเรียนรู้ จะต้องมีการอภิปรายเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เป็นไปได้ต่างๆ รวมถึงสถานการณ์ที่นักศึกษาจะต้องเผชิญในชีวิตประจำวันและในการทำงานแม้ว่าผลการเรียนรู้ด้านนี้อาจถูกจัดเป็นรายวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ควรใช้ทุกโอกาสในการเสริมการ

พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในทุกรายวิชาที่สอนรวมทั้งการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

2. การแสวงหาความรู้

ปัจจัยสำคัญ คือ การจัดภาพรวมอย่างกว้างๆ เกี่ยวกับการจัดโครงสร้างและเนื้อหาสาระในการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า และเมื่อมีข้อมูลใหม่เพิ่มขึ้นควรจะเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่จัดไว้ นั่น และเชื่อมโยงกับความรู้เดิมของนักศึกษา เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและนำมาใช้ การใช้เครื่องมือช่วยจำและการทบทวนเนื้อหาที่สำคัญเป็นระยะๆ จะช่วยให้มั่นใจได้ว่าข้อมูลนั้นจะอยู่ในความทรงจำได้ในระยะยาว

3. การพัฒนาทักษะทางปัญญา

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ คือ การพัฒนาความคิดรวบยอด รวมทั้งหลักการทางทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติ การวิเคราะห์สถานการณ์และแก้ไขปัญหาต่างๆ เป็นลำดับขั้นตอนตามแผนที่วางไว้ และต้องฝึกปฏิบัติในหลาณสถานการณ์ รวมทั้งที่คล้ายคลึงกับสถานการณ์ที่คาดว่าจะได้ใช้ในอนาคตเพื่อช่วยในการถ่ายทอดความรู้และนำไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ตามความเหมาะสม การพัฒนาความสามารถในการกำหนดและใช้ทักษะทางปัญญาในการแก้ไขปัญหาใหม่ๆ ที่ไม่เคยคิดคิดมาก่อน จำเป็นต้องมีการทำงานในการแก้ปัญหาแบบปลายเปิดโดยให้ความช่วยเหลือในการจำแนกแยกแยะ และการประยุกต์ใช้ความรู้ความเข้าใจ

เพื่อเป็นการพัฒนาความสามารถในการคิดและแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ นักศึกษาควรถูกฝึกให้สามารถสะท้อนกระบวนการคิดของตนเอง เมื่อพบกับงานใหม่ๆ ที่ท้าทายและสามารถพัฒนาการจัดการกลยุทธในการคิดของตนเองเมื่อต้องแก้ไขประเด็นปัญหาในลักษณะต่างๆ

4. การพัฒนาทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ คือ การมีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและได้รับข้อมูลป้อนกลับต่อผลการทำงานที่สร้างสรรค์ ข้อมูลป้อนกลับดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพสูงสุดถ้านักศึกษาได้วิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองในสภาพแวดล้อมที่เอื้อ และสามารถพัฒนาเป็นหลักในการแสดงพฤติกรรมของตนเอง

การพัฒนาความสามารถและความรับผิดชอบสำหรับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องมอบหมายงานให้นักศึกษาที่จะพัฒนาและกระตุ้นความสามารถเหล่านั้นด้วยความมุ่งหวังให้มีผลงานที่ก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ

5. การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ คือ การจัดการสอนที่มีการฝึกปฏิบัติเป็นลำดับขั้นตอนตามที่วางแผนไว้พร้อมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับและคำแนะนำในการปรับปรุงทักษะที่จำเป็นทางด้านการคำนวณอย่างง่าย ๆ แก่นักศึกษา เพื่อปรับปรุงทักษะที่จำเป็นทางคณิตศาสตร์อย่างง่าย ๆ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นักศึกษาที่เข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาอาจมีความสามารถต่างกันในการใช้ทักษะด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลขและการสื่อสาร ซึ่งบางคนต้องได้รับการสอนเป็นพิเศษ ทั้งนี้อาจทำได้โดยการสอนโดยตรงร่วมกับการฝึกปฏิบัติ และควรให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาทักษะเหล่านี้ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คาดหวังซึ่งสูงขึ้นตามลำดับ

สถาบันที่จัดการเรียนการสอนและให้คุณวุฒิตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

สถาบันที่จะจัดการเรียนการสอนและให้คุณวุฒิตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ จะต้องเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตามที่กฎหมายกำหนด

ระบบและกลไกการประกันคุณภาพของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ต้องสอดคล้องกับระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงาน

คณะกรรมการการอุดมศึกษา ในกรณีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในกรณีการประกันคุณภาพภายนอก โดยคณะผู้เชี่ยวชาญของสาขา/สาขาวิชานั้นๆ หรือสถาบันสามารถกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในกรณีการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก

ขั้นตอนการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

1. การพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิสสาขา/สาขาวิชาต่างๆ ในแต่ละระดับคุณวุฒิ

มาตรฐานคุณวุฒิสสาขา/สาขาวิชา เป็นส่วนหนึ่งของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ซึ่งเป็นกลไกในการนำแนวนโยบายในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะด้านมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสาขา/สาขาวิชานั้นๆ

ผลการเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาหรือบัณฑิตมีความสำคัญในสังคมปัจจุบันที่เป็นสังคมฐานความรู้ เนื่องจากบัณฑิตจะต้องใช้ความรู้ในการประกอบอาชีพ สร้างความมั่นคงให้แก่ตนเองสังคม และประเทศชาติ และผู้ที่สำเร็จการศึกษาในสาขา/สาขาวิชาหนึ่งอย่างน้อยต้องมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ขั้นต่ำของสาขา/สาขาวิชานั้นๆ เพื่อให้ความมั่นใจแก่สังคมได้ว่า ผู้สำเร็จการศึกษาทุกคนมีความรู้ความสามารถที่เพียงพอในการทำงานตามสาขา/สาขาวิชานั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กระทรวงศึกษาธิการจึงได้สนับสนุนการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาต่างๆ

มาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชานี้ ให้หลักประกันมาตรฐานผลการเรียนรู้ของทุกหลักสูตร ที่ดำเนินการตามแนวคิดของกรอบมาตรฐานคุณวุฒินี้ และเป็นประโยชน์ในการให้แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในสาขา/สาขาวิชา และให้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจแก่ผู้เรียนที่สนใจเข้าศึกษาในสาขา/สาขาวิชา ผู้ต้องการใช้บัณฑิต และผู้ประเมินหลักสูตร

1.1 มาตรฐานคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชา

หมายถึง กรอบที่กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชาหนึ่ง ซึ่งจะกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตในสาขา/สาขาวิชานั้น ปริญญา และองค์ความรู้ที่เป็นเนื้อหาที่จำเป็นจะต้องมีในหลักสูตรสาขา/สาขาวิชาและระดับคุณภูมินั้นๆ เพื่อเป็นหลักประกันว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในสาขา/สาขาวิชาและระดับคุณวุฒิเดียวกันจะมีผลการเรียนรู้ไม่น้อยกว่าที่กำหนด ในขณะที่เดียวกันมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาจะเปิดกว้างและส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ มีโอกาสสรรจเนื้อหาวิชาในส่วนที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ได้อย่างอิสระ เหมาะสม และตรงกับความต้องการหรือเอกลักษณ์ของแต่ละสถาบันฯ ซึ่งจะทำให้สถาบันฯ ต่างๆ สามารถพัฒนาหลักสูตรได้อย่างหลากหลาย แต่มีมาตรฐานผลการเรียนรู้ของหลักสูตรในระดับคุณวุฒิและสาขา/สาขาวิชาเดียวกันที่เทียบเคียงกันได้

1.2 การจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชา

คณะกรรมการการอุดมศึกษาจะมอบหมายให้คณะผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา/สาขาวิชา ร่วมกันพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิของแต่ละระดับคุณวุฒิและสาขา/สาขาวิชา โดยใช้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 เป็นแนวทางพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชา ซึ่งต้องคงลักษณะทางวิชาการของสาขา/สาขาวิชา สอดคล้องตามมาตรฐานของสาขา/สาขาวิชาเดียวกันในระดับคุณวุฒิเดียวกันกับประเทศต่างๆ และคำนึงถึงความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนสาขา/

สาขาวิชานั้น นักศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ องค์กรวิชาชีพ ผู้ใช้บัณฑิต ฯลฯ และให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านี้ ได้มีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็น/จัดทำมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชา โดยจะมีการทบทวนเพื่อ

ปรับปรุงให้เหมาะสมทันสมัย ทุก 5 ปี ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้สนใจสามารถร่วมแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงครั้งต่อไป

1.3 องค์ประกอบของมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชา มีดังนี้

1. ชื่อมาตรฐานคุณวุฒิ

ชื่อของมาตรฐานคุณวุฒิต้องแสดงระดับและชื่อสาขาวิชา เช่น “มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์” ในกรณีที่เป็นกลุ่มสาขาวิชาที่มีจุดร่วม ใช้ชื่อเป็น สาขา เช่น “มาตรฐานคุณวุฒิปริญญาตรีสาขาคอมพิวเตอร์”

2. ชื่อสาขาวิชา

ชื่อของสาขาวิชาต้องเป็นสากล เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

3. ชื่อปริญญา

ชื่อของปริญญาต้องเป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์การเรียกชื่อปริญญา ซึ่งแสดงถึงระดับคุณวุฒิและสาขาวิชา (สายวิชาการ/วิชาชีพ) ให้แสดงชื่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทั้งชื่อเต็มและชื่อย่อ อาจแสดงชื่อสาขาวิชาตามที่ใช้ในหลักสูตรต่อท้าย เช่น ชื่อเต็ม “ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมี” ชื่อย่อ “วท.บ. (เคมี)”

4. ลักษณะของสาขาวิชา

ลักษณะของสาขาวิชาต้องมีความเฉพาะเจาะจงตามสาขาวิชา มีความซับซ้อนของเนื้อหาสาระ ระดับสติปัญญาที่ต้องใช้ และปริมาณการเรียนรู้ สอดคล้องกับระดับคุณวุฒิการศึกษาและแสดงถึงความเกี่ยวข้องกับศาสตร์ด้านอื่นๆ และการประกอบอาชีพ

5. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ เป็นลักษณะที่คาดหวังในตัวผู้จบการศึกษา ที่หล่อหลอมจากการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิสาขาวิชา จึงต้องครอบคลุมลักษณะที่คาดหวังจากผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน เป็นอย่างน้อย

6. มาตรฐานผลการเรียนรู้

มาตรฐานผลการเรียนรู้ของสาขาวิชา เป็นมาตรฐานที่พัฒนาเชื่อมโยงมาจากมาตรฐานผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้าน ตามที่กำหนดไว้ในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ให้มีรายละเอียดเฉพาะเจาะจงกับสาขาวิชา สาขาวิชาอาจเพิ่มเติม

มาตรฐานผลการเรียนรู้ที่จำเป็นของสาขา เช่น มาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัยในสาขาวิชาดนตรี สาขาวิชาพลศึกษา เป็นต้น

7. องค์การวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

องค์การวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง หมายถึง องค์การตามกฎหมาย ซึ่งกำกับมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา เช่น การรับรองมาตรฐานหลักสูตร การขึ้นทะเบียน/การออกแบบใบอนุญาตการประกอบอาชีพ/วิชาชีพ

8. โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างของหลักสูตรต้องสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และมีเนื้อหาสาระสำคัญของสาขาวิชาอย่างครบถ้วน ถ้าต้องมีประสบการณ์ภาคสนาม เช่น ฝึกงาน หรือสหกิจศึกษา ต้องระบุให้ชัดเจน

9. เนื้อหาสาระสำคัญของสาขาวิชา

เนื้อหาสาระสำคัญของสาขาวิชาต้องสัมพันธ์กับลักษณะของสาขาวิชา และมาตรฐานผลการเรียนรู้ โดยกำหนดเป็นกลุ่มเนื้อหาสาระ ไม่ระบุเป็นชื่อรายวิชา เพื่อความเป็นอิสระ ในการจัดรายวิชาในหลักสูตร สาขาวิชาที่จำเป็น อาจกำหนดปริมาณการเรียนรู้ขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มเนื้อหาสาระ เป็นจำนวนหน่วยกิตหรือสัดส่วนหน่วยกิตในหลักสูตร ตามลักษณะของแต่ละสาขาวิชา

10. กลยุทธ์การสอนและการประเมินผลการเรียนรู้

กลยุทธ์การสอน หมายความว่ารวมถึง การจัดเงื่อนไขการเรียนรู้ วิธีการสอน เทคนิคการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ นอกจากนี้ต้องเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละด้านแล้ว การเรียนรู้ด้านเดียวกันในแต่ละสาขาวิชา และแต่ละระดับคุณวุฒิอาจมีความแตกต่างกัน มาตรฐานคุณวุฒิสาขาวิชาจึงควรแสดงความสำคัญ ของกลยุทธ์การสอนพร้อมทั้งให้ตัวอย่างกลยุทธ์การสอนที่เหมาะสม ให้สามารถเลือกใช้ได้ การประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาเป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาว่าได้พัฒนาการเรียนรู้ได้ในระดับต่างๆ ที่ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานผลการเรียนรู้ มาตรฐานคุณวุฒิ จึงต้องให้แนวทางในการประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ตามกลยุทธ์ที่ใช้และอิงพัฒนาการของผู้เรียน และแสดงถึงระดับผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาแต่ละคนได้

11. การทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้

การทวนสอบมาตรฐานผลการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการหาหลักฐานเพื่อยืนยันหรือสนับสนุนว่า นักศึกษาทุกคนมีผลสัมฤทธิ์การศึกษาตรงตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ เป็นอย่างน้อย ซึ่งอาจได้จากผลการประเมินข้อสอบว่าครอบคลุมมาตรฐานผลการเรียนรู้ การ

ให้คะแนนตรงตามความจริง การให้ข้อมูลย้อนกลับของผู้สำเร็จการศึกษา การประสบความสำเร็จในการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษา มาตรฐานคุณวุฒิต้องให้แนวทางในการทวนสอบที่สถาบันการศึกษาสามารถเลือกใช้หรืออาจกำหนดวิธีการทวนสอบร่วมกัน เช่น การสอบออก(Exit Exam) โดยใช้ข้อสอบซึ่งคณาจารย์สถาบันต่างๆ ในสาขาวิชาร่วมกันจัดทำ

12. คุณสมบัติผู้เข้าศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียนรู้

คุณสมบัติผู้เข้าศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการศึกษาจนจบการศึกษาและประกอบอาชีพตรงตามสาขาวิชา ผู้เข้าศึกษาจึงต้องมีความสามารถและความเหมาะสม การกำหนดคุณสมบัติจึงมีลักษณะเป็นเงื่อนไขและอาจให้ข้อแนะนำเพิ่มเติม ส่วนการเทียบโอนผลการเรียนรู้ควรให้แนวทางเพื่อประโยชน์ต่อการเคลื่อนย้ายของนักศึกษา การเทียบโอนหน่วยกิตและแนวทางสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิตที่นักศึกษาได้ประโยชน์ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ เช่นเดียวกับนักศึกษาในการเรียนรู้ตามระบบปกติ

13. อาจารย์และบุคลากรสนับสนุน

อาจารย์ประจำ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษา มาตรฐานคุณวุฒิต้องกำหนดจำนวนและคุณสมบัติของอาจารย์ที่เหมาะสมสำหรับสาขาวิชา ไม่ด้อยกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร นอกจากนี้ ต้อง กำหนดสัดส่วนจำนวนอาจารย์ต่อจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าที่เหมาะสม ซึ่งอาจแตกต่างจาก เกณฑ์การประกันคุณภาพภายใน และสัดส่วนจำนวนบุคลากรสนับสนุนต่อจำนวนนักศึกษาเต็มเวลาเทียบเท่าที่เหมาะสม เพื่อให้การบริหารจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

14. ทรัพยากรการเรียนการสอนและการจัดการ

ระบุทรัพยากรสนับสนุนการเรียนการสอนที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และแนวทางในการจัดการกับทรัพยากรที่มีอยู่ การจัดหาทรัพยากรเพิ่มเติมให้สามารถใช้ทรัพยากรสนับสนุนได้เต็มประสิทธิภาพและอย่างเพียงพอ

15. แนวทางในการพัฒนาอาจารย์

ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาอาจารย์ ทั้งอาจารย์ใหม่และอาจารย์เก่า ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยเฉพาะการพัฒนาด้านทักษะการจัดการเรียนการสอน กลยุทธ์การสอน การวัดและประเมินผลการสอน โดยกำหนดจำนวนครั้งหรือจำนวนชั่วโมงที่อาจารย์ควรได้รับการพัฒนาในแต่ละปี

16. การประกันคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

มาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชา ต้องกำหนดหลักเกณฑ์การประกันคุณภาพ

หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา โดยการกำหนดตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงประเด็นต่างๆ ดังนี้

16.1 การดำเนินการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องในทุกประเด็นกับมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชา

16.2 การวางแผนดำเนินการหลักสูตร โดยมีการจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร รายละเอียดของรายวิชา และรายละเอียดประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) ตามแบบ มคอ.2 มคอ.3 และ มคอ.4 ตามลำดับ

16.3 การดำเนินการตามแผน โดยมีการจัดทำรายงานผลการดำเนินการรายวิชา รายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) และรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร ตามแบบ มคอ.5 มคอ.6 และ มคอ.7 ตามลำดับ

16.4 การพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน กลยุทธ์การสอน การประเมินผลการเรียนรู้ จากผลการประเมินการดำเนินงานที่รายงานปีก่อนหน้า

16.5 การทวนสอบว่า นักศึกษาบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดในมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาเป็นอย่างน้อย

17. การนำมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาสู่การปฏิบัติในหลักสูตร/โปรแกรม เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด

18. การเผยแพร่หลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาระดับ-อุดมศึกษาเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการอุดมศึกษา (กกอ.) กำหนด

19. รายชื่อคณะกรรมการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชา ระบุชื่อ บุคคลและตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) พร้อมสถานที่ทำงานของคณะกรรมการ

1.4 การจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาใด คณะผู้เชี่ยวชาญต้องศึกษาทำความเข้าใจมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านของระดับคุณวุฒิที่จะจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิ รวมทั้งลักษณะของหลักสูตรและคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของระดับคุณภูมินั้น ตามที่ได้กล่าวไว้ในส่วนที่ 1 โดยอาจเพิ่มเติมมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คณะผู้เชี่ยวชาญต้องการให้บัณฑิตในสาขา/สาขาวิชาของตนมีคุณลักษณะเด่นหรือพิเศษกว่าบัณฑิตในสาขา/สาขาวิชาอื่นในระดับคุณวุฒิเดียวกัน นอกจากนี้คณะผู้เชี่ยวชาญอาจกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในการประกันคุณภาพภายในและประกันคุณภาพภายนอก รวมถึงเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การประเมินเพื่อการเผยแพร่หลักสูตรจากที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดไว้ด้วยก็ได้

1.5 เมื่อคณะกรรมการการอุดมศึกษาเห็นชอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับ..... สาขา/สาขาวิชาใดแล้วจะเสนอแนะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรของระดับคุณวุฒิในสาขา/สาขาวิชานั้นๆ ต่อไป

2. การจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร (Program Specification)

2.1 รายละเอียดของหลักสูตร (Program Specification) หมายถึง คำอธิบายภาพรวมของการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้บัณฑิตบรรลุผลการเรียนรู้ของหลักสูตรนั้นๆ โดยจะถ่ายทอดผลมาตรฐานการเรียนรู้ที่คาดหวังของบัณฑิตที่กำหนดไว้ในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาระดับชาติ และมาตรฐานคุณวุฒิระดับ.....ของสาขา/สาขาวิชา.....ไปสู่การปฏิบัติในหลักสูตร ซึ่งแต่ละสถาบันอุดมศึกษาสามารถบรรจุเนื้อหาวิชาเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ได้อย่างอิสระ เหมาะสม ตรงกับความต้องการหรือเอกลักษณ์ของสถาบันฯ โดยคณาจารย์ผู้สอนจะต้องร่วมมือกันวางแผนการจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร รายละเอียดของหลักสูตรจะช่วยอธิบายให้นักศึกษาทราบว่าตนต้องเรียนวิชาอะไรบ้าง เข้าใจถึงวิธีการสอน วิธีการเรียนรู้ ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลที่จะทำให้มั่นใจว่าเมื่อเรียนสำเร็จแล้ว จะบรรลุผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ทั้งยังแสดงความสัมพันธ์ของหลักสูตรกับองค์ประกอบ ในการเรียนเพื่อนำไปสู่คุณวุฒิตามที่กำหนดในมาตรฐานคุณวุฒิ รายละเอียดของหลักสูตรจะช่วยให้ นักศึกษาเลือกเรียนในหลักสูตรที่เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้และความต้องการของตนเองได้ รวมทั้งผู้ใช้บัณฑิตสามารถใช้ประกอบการพิจารณารับบัณฑิตเข้าทำงาน

2.2 การจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรในระยะแรก ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการยังมิได้ประกาศมาตรฐานคุณวุฒิแต่ละระดับของทุกสาขา/สาขาวิชา จะมีวิธีการจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร 2 วิธีดังนี้

วิธีที่ 1 กรณีที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศมาตรฐานคุณวุฒิของระดับคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชานั้นแล้วเมื่อสถาบันอุดมศึกษาประสงค์จะเปิดสอน/ปรับปรุงหลักสูตรระดับคุณวุฒิใดของสาขา/สาขาวิชาใดให้ดำเนินการดังนี้

1. พิจารณาความพร้อมและศักยภาพของสถาบันฯในการบริหารจัดการศึกษาตามหลักสูตรในหัวข้อต่างๆที่กำหนดในมาตรฐานคุณวุฒิระดับ สาขา/สาขาวิชา

2. แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรระดับ.....สาขา/สาขาวิชา.....ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับ.....สาขา/สาขาวิชา..... อย่างน้อย 5 คน ซึ่งประกอบด้วย

อาจารย์ ผู้รับผิดชอบหลักสูตรอย่างน้อย 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขา/สาขาวิชานั้นๆ ซึ่งเป็น

บุคคลภายนอกอย่างน้อย 2 คน หากมีองค์วิชาชีพให้มีผู้แทนองค์วิชาชีพร่วมเป็นกรรมการด้วยอย่างน้อย 1 คน เพื่อดำเนินการพัฒนากลยุทธ์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับสาขา/สาขาวิชา.....โดยมีหัวข้อของหลักสูตรอย่างน้อยตามที่กำหนดไว้ในแบบ มคอ.2 รายละเอียดของหลักสูตร

3. การพัฒนากลยุทธ์ระดับ.....สาขา/สาขาวิชาตามข้อ 2 นั้น ในหัวข้อผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง นอกจากมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิระดับ.....สาขา/สาขาวิชา.....นั้นแล้ว สถาบันฯอาจเพิ่มเติมผลการเรียนรู้ซึ่งสถาบันฯต้องการให้บัณฑิตสาขา/สาขาวิชา.....ในระดับคุณภูมินั้นของตนมีคุณลักษณะเด่นหรือพิเศษกว่าบัณฑิตในสาขา/สาขาวิชาและระดับคุณวุฒิเดียวกันของสถาบันฯอื่นๆ เพื่อให้เป็นไปตามปรัชญาและปณิธานของสถาบันฯ และเป็นที่น่าสนใจของบุคคลที่จะเลือกเรียนหลักสูตรของสถาบันฯหรือผู้ใช้บัณฑิตสนใจที่จะรับบัณฑิตเข้าทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษา โดยให้แสดงแผนที่การกระจายความรับผิดชอบต่อผลการเรียนรู้จากหลักสูตรสู่รายวิชา (Curriculum Mapping) เพื่อให้เห็นว่าแต่ละรายวิชาในหลักสูตรมีความรับผิดชอบหลักหรือความรับผิดชอบรองต่อมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านใด

วิธีที่ 2 กรณีที่กระทรวงศึกษาธิการยังมิได้ประกาศมาตรฐานคุณวุฒิระดับ.....สาขา/สาขาวิชานั้นเมื่อสถาบันอุดมศึกษาประสงค์จะเปิดสอน/ปรับปรุงหลักสูตรระดับคุณวุฒิใดของสาขา/สาขาวิชาใดให้ดำเนินการดังนี้

1. พิจารณาความพร้อมและศักยภาพของสถาบันฯในการบริหารจัดการศึกษาตามแนวคิดของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ
2. แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนากลยุทธ์สาขา/สาขาวิชาใดในระดับคุณวุฒิใดระดับหนึ่งตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรอย่างน้อย 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขา/สาขาวิชานั้นๆ ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกอย่างน้อย 2 คน หากมีองค์วิชาชีพให้มีผู้แทนองค์วิชาชีพร่วมเป็นกรรมการอย่างน้อย 1 คนด้วย เพื่อดำเนินการพัฒนากลยุทธ์ในระดับคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชานั้นตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยมีหัวข้ออย่างน้อยตามที่กำหนดไว้ในแบบ มคอ. 2 รายละเอียดของหลักสูตร

3. การพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตรระดับ.....สาขา/สาขาวิชา.....ตามข้อ 2 นั้นคณะกรรมการพัฒนากลยุทธ์ต้องศึกษาทำความเข้าใจมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้าน

ของระดับคุณวุฒิที่จะพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตร ลักษณะของหลักสูตรและคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของระดับคุณวุฒินั้นตามที่ได้กล่าวไว้ในส่วนที่ 1 สถาบันอาจเพิ่มเติมมาตรฐานผลการเรียนรู้ซึ่งสถาบันฯต้องการให้บัณฑิตในระดับคุณวุฒิสาชา/สาขาวิชาของตมมีคุณลักษณะเด่นหรือพิเศษกว่าบัณฑิตในระดับคุณวุฒิและสาขา/สาขาวิชาเดียวกันของสถาบันอื่นๆ เพื่อให้เป็นไปตามปรัชญาและปณิธานของสถาบัน และเป็น ที่สนใจของบุคคลที่จะเลือกเรียนหลักสูตรของสถาบันหรือผู้ใช้บัณฑิตสนใจจะรับบัณฑิตเข้าทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษา โดยให้แสดงแผนที่การกระจายความรับผิดชอบต่อผลการเรียนรู้ จากหลักสูตรสู่รายวิชา (Curriculum Mapping) เพื่อให้เห็นว่าแต่ละรายวิชาในหลักสูตรมีความ รับผิดชอบหลักหรือรับผิดชอบรองต่อมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านใดบ้าง นอกจากนี้สถาบัน อาจกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในการประกันคุณภาพ ภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก รวมทั้งเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การประเมินเพื่อการ เผยแพร่หลักสูตรจากที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดไว้ด้วยก็ได้

3. การจัดทำรายละเอียดของรายวิชา (Course Specification) และรายละเอียด ของประสบการณ์ภาคสนาม (Field Experience Specification)

3.1 รายละเอียดของรายวิชา หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการ ของแต่ละรายวิชาเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องและเป็นไปตามที่วางแผนไว้ใน รายละเอียดของหลักสูตร ซึ่งแต่ละรายวิชาจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และ รายละเอียดของเนื้อหาความรู้ในรายวิชา แนวทางการปลูกฝังทักษะต่างๆ ตลอดจน คุณลักษณะอื่นๆที่นักศึกษาจะได้รับการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของ รายวิชา มีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับระยะเวลาที่ใช้ในการเรียน วิธีการเรียน การสอน การวัดและประเมินผลในรายวิชา ตลอดจนหนังสืออ้างอิงที่นักศึกษาจะสามารถค้นคว้าได้ นอกจากนี้ยังกำหนดยุทธศาสตร์ในการประเมินรายวิชาและกระบวนการปรับปรุง

3.2 รายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการ บริหารจัดการในรายวิชาหรือกิจกรรมที่นักศึกษาจะต้องออกฝึกงาน ออกฝึกภาคสนาม หรือสหกิจศึกษา ซึ่งจะต้องวางแผนให้สอดคล้องและเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในรายละเอียดของ หลักสูตร โดยจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนถึงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของการดำเนินการของ กิจกรรมนั้นๆตลอดจนความรู้ ความเข้าใจที่นักศึกษาจะได้รับจากการออกฝึก มีการกำหนด กระบวนการหรือวิธีการในการปลูกฝังทักษะต่างๆตลอดจนคุณลักษณะอื่นๆที่นักศึกษาจะได้รับ การพัฒนาให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายรวมทั้งเกณฑ์การวัดและประเมินผลนักศึกษา และการประเมินการดำเนินการตามรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม

3.3 สถาบันฯ ต้องมอบหมายให้อาจารย์ผู้สอนรับผิดชอบในการจัดทำรายละเอียดของรายวิชาทุกรายวิชาในหลักสูตร และรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) โดยมีหัวข้ออย่างน้อยตามแบบ มคอ.3 รายละเอียดของรายวิชา และแบบ มคอ.4 รายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม

4. การขออนุมัติหลักสูตรต่อสภาสถาบันอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาต้องเสนอสภาสถาบันอุดมศึกษาอนุมัติหลักสูตร ซึ่งได้จัดทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์แล้วก่อนเปิดสอน โดยสภาสถาบันฯ ควรกำหนดระบบและกลไกของการจัดทำและอนุมัติรายละเอียดของหลักสูตร รายละเอียดรายวิชาและรายละเอียดประสบการณ์ภาคสนามหรือฝึกงาน (ถ้ามี) ให้ชัดเจน

5. การเสนอหลักสูตรต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาต้องเสนอหลักสูตรซึ่งสภาสถาบันอุดมศึกษาอนุมัติให้เปิดสอนแล้วให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษารับทราบภายใน 30 วัน นับแต่สภาสถาบันฯ อนุมัติ

6. การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

6.1 สถาบันอุดมศึกษาต้องพัฒนาอาจารย์ทั้งด้านวิชาการและวิธีการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนามาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตอย่างน้อยตามที่กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติกำหนดอย่างต่อเนื่องโดยมีการประกาศหลักเกณฑ์การพัฒนาอาจารย์อย่างชัดเจน

6.2 สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดสรรทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนและการวิจัยให้เพียงพอที่จะจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ รวมทั้งอาจประสานกับสถาบันอุดมศึกษาและ/หรือหน่วยงานอื่นเพื่อให้ทรัพยากรร่วมกันในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

6.3 สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ครอบคลุมมาตรฐานผลการเรียนรู้ในทุกๆ ด้านตามที่กำหนดไว้ในรายละเอียดของหลักสูตรนั้นๆ

7. การจัดทำรายงานผลการดำเนินการของรายวิชา (Course Report) รายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม (Field Experience Report) (ถ้ามี) และรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร (Programme Report)

7.1 การรายงานผลการดำเนินการของรายวิชา (Course Report) หมายถึง การรายงานผลการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนแต่ละรายวิชาเมื่อสิ้นภาคเรียนเกี่ยวกับภาพรวมของการจัดการเรียนการสอนในวิชานั้นๆ ว่า ได้ดำเนินการสอนอย่างครอบคลุมและเป็นไปตามแผนที่วางไว้ในรายละเอียดของรายวิชาหรือไม่ และหากไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ต้องให้เหตุผลและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของรายวิชาดังกล่าว

ในครั้งต่อไป รายงานนี้จะครอบคลุมถึงผลการเรียนของนักศึกษา จำนวนนักศึกษาตั้งแต่เริ่มเรียนจนสิ้นสุด ปัญหาในด้านการบริหารจัดการและสิ่งอำนวยความสะดวก การวิเคราะห์ผลการประเมินรายวิชาของนักศึกษา/หัวหน้าภาค/หรือผู้ประเมินภายนอกรวมทั้งการสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิต การวางแผนและให้ข้อเสนอแนะต่อผู้ประสานงานหลักสูตรหรือผู้รับผิดชอบหลักสูตรเพื่อปรับปรุงและพัฒนารายวิชา โดยมีหัวข้ออย่างน้อยตามแบบ มคอ. 5 รายงานผลการดำเนินการของรายวิชา

7.2 การรายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม (Field Experience Report) หมายถึง การรายงานผลการฝึกงาน ออกฝึกภาคสนาม หรือ สหกิจศึกษา ว่าได้บรรลุผลการเรียนตามแผนที่วางไว้ในรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนามหรือไม่ และหากไม่เป็นไปตามแผนต้องให้เหตุผลและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการฝึกงาน ออกฝึกภาคสนาม หรือ สหกิจศึกษาในครั้งต่อไป รายงานนี้จะครอบคลุมถึงการฝึกประสบการณ์ภาคสนามตั้งแต่เริ่มจนสิ้นสุด ปัญหาด้านการบริหารจัดการและสิ่งอำนวยความสะดวก การวิเคราะห์ผลการประเมิน การฝึกของนักศึกษา/อาจารย์ผู้รับผิดชอบ/พนักงานพี่เลี้ยง โดยมีหัวข้ออย่างน้อยตามแบบ มคอ.6 รายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม

7.3 การรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร (Programme Report) หมายถึง การรายงานผลประจำปีโดยผู้ประสานงานหลักสูตรหรือผู้รับผิดชอบหลักสูตรเกี่ยวกับผลการบริหารจัดการหลักสูตร เช่น ข้อมูลทางสถิติของนักศึกษาที่เรียนในหลักสูตร สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถาบันที่มีผลกระทบต่อหลักสูตร สรุปภาพรวมของรายงานผลการดำเนินการของรายวิชาในหลักสูตรประสิทธิภาพของการสอนในมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านการเทียบเคียงผลการดำเนินการกับมาตรฐานอื่นๆที่มี สรุปผลการประเมินหลักสูตรจากความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษา ผู้ใช้บัณฑิต ตลอดจนข้อเสนอในการวางแผนและพัฒนา รวมทั้งแผนปฏิบัติการในการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องการรายงานผลดังกล่าวจะส่งไปยังหัวหน้าภาควิชา/คณบดี และใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาด้วยตนเองเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรเป็นระยะๆ และเป็นข้อมูลในการรับรองหลักสูตรจากผู้ประเมินภายนอกได้ด้วย

1. เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอนของแต่ละภาคการศึกษา/ปีการศึกษา เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอน การประเมินผลและการทวนสอบผลการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา และประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) ในแต่ละภาคการศึกษาให้อาจารย์ผู้สอนจัดทำรายงานผลการดำเนินการของรายวิชาที่สอน การประเมินผล และการทวนสอบผลการเรียนรู้ในรายวิชาที่ตนรับผิดชอบพร้อมปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะให้อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรประมวล/วิเคราะห์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานและจัดทำรายงานประจำภาคการศึกษา

ของแต่ละภาคการศึกษา โดยมีหัวข้ออย่างน้อยตามแบบ มคอ. 5 (รายงานผลการดำเนินการของรายวิชา) และรายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) ตามแบบ มคอ.6 และเมื่อสิ้นปีการศึกษาให้จัดทำรายงานในภาพรวมประจำปีการศึกษาเพื่อใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการสอน กลยุทธ์การประเมินผลและแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น และหากจำเป็นจะต้องปรับปรุงหลักสูตรหรือการจัดการเรียนการสอนก็สามารถกระทำได้ โดยมีหัวข้ออย่างน้อยตามแบบ มคอ.7 (รายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร)

2. เมื่อครบรอบหลักสูตร (เช่น หลักสูตร 4 ปี ครบรอบหลักสูตรคือ 5 ปี) ให้ผู้รับผิดชอบหลักสูตร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย วิเคราะห์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการหลักสูตรในภาพรวมว่าบัณฑิตบรรลุผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ และนำผลการวิเคราะห์มาปรับปรุงและพัฒนาต่อไป โดยมีหัวข้ออย่างน้อยตามแบบ มคอ.7 เช่นเดียวกับการรายงานผลการดำเนินการของแต่ละภาคการศึกษาหรือปีการศึกษา

8. การประกันคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

8.1 สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพหลักสูตรทุกหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง แต่ละหลักสูตรจะต้องมีตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องและเกณฑ์การประเมินตามที่การประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอกกำหนดเป็นอย่างน้อย โดยสถาบันฯจะกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินเพิ่มเติมก็ได้

8.2 กรณีที่สาขา/สาขาวิชาใดกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศมาตรฐานคุณวุฒิระดับคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชานั้นแล้ว นอกจากตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องและเกณฑ์การประเมินตามที่การประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอกกำหนดแล้ว อาจมีตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินเพิ่มเติมตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานระดับคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชานั้นซึ่งสถาบันฯจะกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชานั้นๆ ด้วยก็ได้

8.3 สถาบันฯจะต้องรายงานผลการประเมินการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งรวมถึงการประกันคุณภาพหลักสูตรตาม 8.1 และ/หรือ 8.2 ด้วย ต่อสภาสถาบันฯ ต่อคณะกรรมการการอุดมศึกษา และต่อสาธารณะ

8.4 สถาบันฯจะต้องนำผลการประเมินมาปรับปรุงคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บัณฑิตมีผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวังเสมอ

9. การเผยแพร่หลักสูตรที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิฯ ซึ่งบันทึกในฐานข้อมูลหลักสูตรเพื่อการเผยแพร่ (Thai Qualifications Register: TQR)

เพื่อประโยชน์ต่อการกำกับดูแลคุณภาพการจัดการศึกษาของคณะกรรมการการอุดมศึกษาการรับรองคุณวุฒิเพื่อกำหนดอัตราเงินเดือนในการเข้ารับราชการของคณะกรรมการข้าราชการ พลเรือน(ก.พ.) การรับรองคุณวุฒิเพื่อการศึกษาต่อหรือทำงานในต่างประเทศ และเป็นข้อมูลสำหรับผู้ประกอบการสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะสามารถตรวจสอบหลักสูตรที่มีคุณภาพและมาตรฐานได้โดยสะดวก ให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเผยแพร่หลักสูตรที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิฯ ซึ่งบันทึกในฐานข้อมูลหลักสูตรเพื่อการเผยแพร่ (Thai Qualifications Register: TQR) เมื่อสถาบันฯได้เปิดสอนไปแล้วอย่างน้อยครึ่งระยะเวลาของหลักสูตรตามหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

9.1 เป็นหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากสภาสถาบันอุดมศึกษาก่อนเปิดสอนและได้แจ้งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษารับทราบภายใน 30 วันนับแต่สภาสถาบันอุดมศึกษาอนุมัติหลักสูตรนั้น

9.2 ผลการประเมินคุณภาพภายในตามตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ในรายละเอียดของหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับการประกันคุณภาพภายในจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยระดับดีขึ้นไปต่อเนื่องกัน 2 ปีนับตั้งแต่เปิดสอนหลักสูตรที่ได้พัฒนาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เว้นแต่หลักสูตรใดที่มาตรฐานคุณวุฒิสภา/สาขาวิชาได้กำหนดตัวบ่งชี้และ/หรือเกณฑ์การประเมินเพิ่มเติม ผลการประเมินคุณภาพจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่มาตรฐานคุณวุฒิสภา/สาขาวิชานั้นๆกำหนด จึงจะได้รับการเผยแพร่ กรณีหลักสูตรใดมีครึ่งระยะเวลาของหลักสูตร 1 ปีหรือน้อยกว่าให้พิจารณาผลการประเมินคุณภาพภายในของปีแรกที่เปิดสอนด้วยหลักเกณฑ์เดียวกัน

9.3 หลักสูตรใดที่ไม่ได้รับการเผยแพร่ ให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการปรับปรุงตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการการอุดมศึกษาจะกำหนดจากผลการประเมินต่อไป

9.4 กรณีหลักสูตรใดได้รับการเผยแพร่แล้ว สถาบันอุดมศึกษาจะต้องกำกับดูแลให้มีการรักษาคุณภาพให้มีมาตรฐานอยู่เสมอ โดยผลการประเมินคุณภาพภายในต้องมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีขึ้นไป หรือเป็นไปตามที่มาตรฐานคุณวุฒิสภา/สาขาวิชานั้นกำหนดทุกปีหลังจากได้รับการเผยแพร่ หากต่อมาปรากฏว่าผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาใดไม่เป็นไปตามที่กำหนด ให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเสนอคณะกรรมการการอุดมศึกษาเพื่อพิจารณาถอนการเผยแพร่หลักสูตรนั้น จนกว่าสถาบันอุดมศึกษานั้นจะได้มีการปรับปรุงตามเงื่อนไขของคณะกรรมการการอุดมศึกษา

10. การกำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา โดยคณะกรรมการ การอุดมศึกษา

คณะกรรมการการอุดมศึกษาจะดำเนินการให้มีการกำกับ ดูแล ติดตาม และ ประเมินผล การจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติเพื่อให้การ จัดการศึกษาเป็น ไปอย่างมีคุณภาพและมาตรฐานตามเจตนารมณ์และแนวปฏิบัติ

ตอนที่ 3 หลักสูตรระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ด้วยมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้ทำการผลิตบัณฑิตในระดับปริญญาตรี และระดับ บัณฑิตศึกษา โดยมีการกำหนดเป้าหมายกลยุทธ์ด้านการผลิตบัณฑิต ทั้งสิ้น 14 ข้อ ได้แก่

1. ให้คงจำนวนรับนักศึกษาตามแผนการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยที่กำหนดไว้ใน แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา แต่เพิ่มจำนวนนักศึกษาที่รับเข้าใหม่ในสาขาวิชา โดย เน้นความต้องการของตลาดแรงงานและสาขาขาดแคลน
2. ให้มีการพัฒนาหลักสูตรใหม่ที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงานและสังคม และ เป็นจุดเด่นของมหาวิทยาลัยรวมทั้งต้องยุบเลิกหรือปรับปรุงหลักสูตรเดิมที่ไม่สอดคล้องกับ ตลาดแรงงานและสังคม
3. ให้มีกระบวนการวิชาและกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ด้วย ตนเอง เป็นผู้มีความรู้ จริยธรรม ใฝ่รู้ และรับผิดชอบต่อสังคม
4. ให้มีการพัฒนาหลักสูตรทุกหลักสูตร เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของนักศึกษาให้ เป็นผู้ประกอบการ ที่ทัน ต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเน้นผู้ประกอบการด้านการเกษตร อุตสาหกรรมเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
5. ให้มีการกระจายโอกาสทางการศึกษาโดยปรับปรุงระบบการให้โควตาในระดับ ปริญญาตรีให้ได้อย่างน้อย ร้อยละ 50 ทุกหลักสูตร เพื่อกระจายโอกาสให้นักศึกษาในภูมิภาค
6. ให้นักศึกษามีความสามารถด้านภาษาอังกฤษ และมีโอกาสเลือกภาษาต่างประเทศ อื่นอีกอย่างน้อย 1 ภาษา
7. ให้ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศจัดกิจกรรมเสริมทักษะความชำนาญด้านเทคโนโลยี สารสนเทศให้กับนักศึกษาทุกระดับ
8. ให้มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย โดยการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามา ช่วย เช่น การจัดทำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ระบบ E-learning และมีการผลิตผลงานทางวิชาการที่มี คุณภาพโดยคณาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นปีละอย่างน้อยร้อยละ 25

9. ปรับปรุงและพัฒนาสัดส่วนของคอมพิวเตอร์ต่อจำนวนนักศึกษา เพื่อการเรียนการสอนและการ สืบค้นข้อมูล โดยนักศึกษาสาขาวิชาเอกให้มีสัดส่วน 1:1 และนักศึกษาสาขาอื่นให้มี สัดส่วน 1:15

10. ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ให้เป็นที่เชื่อถือได้ในสังคม

11. ให้มีเครือข่ายและกิจกรรมความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันและองค์การ ทางการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศในการจัดการศึกษา การวิจัย ผักกอกบวม ประชุมสัมมนา และแลกเปลี่ยนบุคลากร ตลอดจนนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น

12. แสวงหาหรือจัดให้มีอาจารย์อาวุโสภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัย ทั้ง ภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อเป็นที่ปรึกษาด้านการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย

13. เร่งรัดให้มีการเปิดปริญญาโท ปริญญาเอก ทั้งสาขาวิชาชีพและสายวิจัย

14. ให้มีการพัฒนาห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต

(แผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2554)

โดยหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่ทางมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ได้ดำเนินการเปิดรวมทั้งสิ้น 41 หลักสูตร จำแนกตามคณะ ดังนี้

คณะผลิตกรรมการเกษตร จำนวน 8 หลักสูตร

คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 1 หลักสูตร

คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ จำนวน 1 หลักสูตร

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบสิ่งแวดล้อม จำนวน 3 หลักสูตร

คณะบริหารธุรกิจ จำนวน 5 หลักสูตร

คณะพัฒนาการท่องเที่ยว จำนวน 1 หลักสูตร

คณะเศรษฐศาสตร์ จำนวน 3 หลักสูตร

คณะสารสนเทศและการสื่อสาร จำนวน 1 หลักสูตร

คณะศิลปศาสตร์ จำนวน 2 หลักสูตร

คณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร จำนวน 5 หลักสูตร

คณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 8 หลักสูตร

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ จำนวน 3 หลักสูตร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย มีดังนี้

วีระ ไทยพานิช (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาระดับปริญญาโทของนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงสาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครพนม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาระดับปริญญาโทของนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงสาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครพนมจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส อาชีพ และระดับรายได้ โดยกลุ่มประชากรที่ศึกษาได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ ปีการศึกษา 2549 จำนวน 79 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.956 ได้ผลการศึกษาดังนี้ นักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ มีความพึงพอใจต่อการจัดการการศึกษาระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ด้านนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ของเพศชายและหญิงอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ส่วนนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ที่มีอายุ สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้ มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาระดับปริญญาโท ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ในระดับแตกต่างกันเล็กน้อย

ธนาวรรณ สุขเกษม (2549) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพของงานวิจัยของมหาวิทยาลัยให้สูงขึ้น วิธีการศึกษาวิจัยใช้วิธีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ และคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ แล้วสังเคราะห์รูปแบบของระบบการบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าระบบการบริหารจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัย ประกอบไปด้วยระบบงานย่อย 4 ระบบ คือ ระบบการพัฒนาโจทย์วิจัย ระบบการพัฒนาข้อเสนอองานวิจัย ระบบการประเมินและติดตามผลงานวิจัย และระบบการเผยแพร่งานวิจัย ซึ่งรูปแบบของระบบบริหาร การจัดการงานวิจัยจะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพด้านงานวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้สรุปประเด็นที่เป็นองค์ประกอบในการจัดการศึกษา เพื่อที่จะได้ศึกษาถึงสภาพปัญหาและหาแนวทางการพัฒนาการจัดการ การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยจำแนกได้เป็น 7 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านอาจารย์ 3) ด้านกระบวนการเรียนการสอน 4) ด้านนักศึกษา 5) ด้านการวัดและประเมินผล 6) ด้านปัจจัยเกื้อหนุน และ 7) ด้านงบประมาณ

ธวัช เต็มญวน (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดกรมศิลปากร โดยการศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดกรมศิลปากร โดยการวิจัยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ วิธีการ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยต่าง ๆ รวมทั้งสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษา ขั้นตอนที่ 2 สรุปรวสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดกรมศิลปากรตามองค์ประกอบของคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านนักศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา และศิษย์เก่า ขั้นตอนที่ 3 สร้างรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดกรมศิลปากร โดยนำสภาพปัญหาข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมาร่างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอน แล้วนำไปสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดกรมศิลปากร โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์สถาบันอุดมศึกษา สังกัดกรมศิลปากร เขตภาคกลาง จำนวน 231 คน พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย 1) ด้านหลักสูตร ได้แก่ การพัฒนา การประเมิน และการบริหารหลักสูตร 2) ด้านอาจารย์ ได้แก่ การสรรหาอาจารย์ การกำหนดภารกิจของอาจารย์ การประเมินผลการปฏิบัติงานอาจารย์ และการพัฒนาอาจารย์ 3) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ การทำแผนการสอน การจัดทำประมวลการสอน การจัดตารางสอน การจัดอาจารย์เข้าสอน วิธีการสอน และการสอนซ่อมเสริม 4) ด้านนักศึกษา ได้แก่ การคัดเลือกนักศึกษา การพัฒนานักศึกษา และคุณภาพบัณฑิต 5) ด้านการวัดและประเมินผล ได้แก่ หลักเกณฑ์การวัดและการประเมินผล และความรับผิดชอบในการวัดและประเมินผล 6) ด้านปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ อาคารสถานที่ ห้องสมุด อุปกรณ์การสอน และห้องพยาบาล

ธวัช เต็มญวน (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดกรมศิลปากร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดกรมศิลปากร การวิจัยแบ่งเป็น 4

ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ วิธีการ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนจากเอกสาร ตำรา บทความ ขั้นตอนที่ 2 สำรวจสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดกรมศิลปากร ตามองค์ประกอบของคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านนักศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา และศิษย์เก่า ขั้นตอนที่ 3 สร้างรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดกรมศิลปากร โดยนำสภาพปัญหาข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มาร่างเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอน แล้วนำไปสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดกรมศิลปากร โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์สถาบันอุดมศึกษา สังกัดกรมศิลปากร เขตภาคกลาง จำนวน 231 คน พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย 1) ด้านหลักสูตร ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร 2) ด้านอาจารย์ ได้แก่ การสรรหาอาจารย์ การกำหนดภารกิจของอาจารย์ การประเมินผลการปฏิบัติงานอาจารย์ และการพัฒนาอาจารย์ 3) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ การทำแผนการสอน การจัดทำประมวลการสอน การจัดตารางสอน การจัดอาจารย์เข้าสอน วิธีการสอน และการสอนซ่อมเสริม 4) ด้านนักศึกษา ได้แก่ การคัดเลือกนักศึกษา การพัฒนานักศึกษา และคุณภาพบัณฑิต 5) ด้านการวัดและประเมินผล ได้แก่ หลักเกณฑ์การวัดและประเมินผล และความรับผิดชอบในการวัดและประเมินผล 6) ด้านปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ อาคารสถานที่ ห้องสมุด อุปกรณ์การสอน และห้องพยาบาล

วิรัตน์ ยาสอน (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ศูนย์อุดมศึกษาแม่สอด โดยการวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ศูนย์อุดมศึกษาแม่สอด ใน 3 ปัจจัย คือ ความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้น ความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงาน และความเหมาะสมของผลผลิต และหาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ศูนย์อุดมศึกษาแม่สอด โดยในการวิจัยครั้งนี้ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 15 คน คณะกรรมการพัฒนาศูนย์บริการทางวิชาการ จำนวน 10 คน

อาจารย์ผู้สอน 30 คน บุคลากรในศูนย์อุดมศึกษาแม่สอด จำนวน 40 คน นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 250 คน และบัณฑิต จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับการหาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำเนินการโดยการนำเสนอผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทราบแล้ว แต่ละกลุ่มอภิปรายเพื่อหาแนวทางการพัฒนา โดยผลการประเมินพบว่า 1. ผลการประเมินความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้น พบว่า ด้านนักศึกษา ด้านอาจารย์ ด้านหลักสูตร ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านบุคลากรในศูนย์อุดมศึกษาแม่สอด ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ ด้านแหล่งค้นคว้า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านปัญหาและอุปสรรค ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นสอดคล้องกันว่า จำนวนอาจารย์ผู้สอน บุคลากรในศูนย์อุดมศึกษาแม่สอดมีจำนวนไม่เพียงพอ ส่วนที่เป็นปัญหารองลงมาได้แก่ งบประมาณในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ และความไม่ปลอดภัยของสถานที่จอดรถไม่ได้มาตรฐาน 2. ผลการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงาน พบว่า ด้านการบริหาร และการจัดการ ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นสอดคล้องกันว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ด้านการบริการสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นสอดคล้องกันว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านปัญหาและอุปสรรคผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายยังขาดการวางแผนร่วมกันในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีให้มีคุณภาพ ส่วนที่เป็นปัญหารองลงมา ได้แก่ การบริการด้านการจัดส่งเอกสาร และพัสดุขาดประสิทธิภาพ รวมไปถึงหน่วยงานประชาสัมพันธ์หลักไม่มีข้อมูลให้บริการที่เป็นปัจจุบัน 3. ผลการประเมินความเหมาะสมของผลผลิตของการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ศูนย์อุดมศึกษาแม่สอด ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ด้านใฝ่รู้ใฝ่ศึกษาค้นคว้าอย่างสม่ำเสมอ ด้านความเป็นผู้นำทางสังคม พบว่า บัณฑิตมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านความเป็นผู้มุ่งมั่นในคุณภาพของงาน บัณฑิตมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยบัณฑิตมีความคิดเห็นว่าตนเองมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากสำเร็จการศึกษาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ บัณฑิตสามารถตรวจสอบและติดตามผลการทำงานอย่างมีระบบ ยอมรับความคิดเห็นหรือวิธีการทำงานของผู้อื่นมากขึ้น มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ

ปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ โดยมุ่งที่คุณภาพเป็นสำคัญ 4.แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ศูนย์อุดมศึกษาแม่สอด มีแนวทางในการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ ควรจัดทำแผนการรับนักศึกษาเพื่อความเหมาะสม กับทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น อาจารย์ผู้สอน ห้องเรียน และวัสดุอุปกรณ์ให้มีคุณภาพ และเกิดประสิทธิภาพพร้อมกับดำเนินการประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาเชิงรุกเพื่อเพิ่มจำนวนนักศึกษา และควรมีการคัดเลือกนักเรียนที่เข้ามาศึกษาต่อที่มีคุณลักษณะตามข้อกำหนดของสถาบันและมีความเหมาะสมที่จะศึกษาในสาขาวิชานั้น ๆ นอกจากนั้นควรมีการสนับสนุนอาจารย์บุคลากรให้ได้รับการพัฒนาเพื่อศักยภาพเทคนิคและกระบวนการในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้มีจำนวนอาจารย์และบุคลากรที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ศูนย์อุดมศึกษาแม่สอด

นิวัฒน์ วรสาร (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒใน 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านการเรียนการสอน จำแนกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านนิสิต ด้านการวัดและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุนการศึกษา ส่วนองค์ประกอบด้านกิจกรรมพัฒนานิสิต จำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการของนิสิต ด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษา และด้านการให้บริการแนะนำเกี่ยวกับอาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย นิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 และสูงกว่า ที่ลงทะเบียนเรียนภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 385 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 94 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9773 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว ในกรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ ผลการศึกษาพบว่า 1. นิสิตมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในองค์ประกอบด้านการเรียนการสอน ในด้านนิสิต ด้านการวัดและประเมินผลและด้านปัจจัยเกื้อหนุนการศึกษา โดยรวมว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าเกือบทุกด้านมีคุณภาพในระดับมาก ยกเว้นด้านการจัดการวัดและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุนการศึกษาที่มีคุณภาพในระดับปานกลาง ส่วนองค์ประกอบด้านกิจกรรมพัฒนานิสิต ในด้านกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการของนิสิตด้านระบบ

อาจารย์ที่ปรึกษา ด้านการให้บริการแนะนำเกี่ยวกับอาชีพ โดยรวมมีคุณภาพในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่ามีความคุณภาพในระดับปานกลาง 2. นิสิตชายและหญิงมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ในองค์ประกอบด้านการเรียนการสอนโดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนองค์ประกอบด้านกิจกรรมพัฒนานิสิตโดยรวม และในด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษาและด้านการให้บริการแนะนำเกี่ยวกับอาชีพ พบว่าไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการของนิสิตที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 3. นิสิตชั้นปีที่ 1 2 3 และ 4 และสูงกว่า มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในองค์ประกอบด้านการเรียนการสอนโดยรวม และในด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านนิสิตด้านการวัดและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุนการศึกษาไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านหลักสูตรที่นิสิตชั้นปีที่ 1 มีความคิดเห็นแตกต่างจากนิสิตชั้นปีที่ 2 และด้านอาจารย์ที่นิสิตชั้นปีที่ 1 มีความคิดเห็นแตกต่างจากนิสิตชั้นปีที่ 2 3 4 และสูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนองค์ประกอบด้านกิจกรรมพัฒนานิสิตโดยรวม และในด้านกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการของนิสิต และด้านระบบอาจารย์ที่ปรึกษา นิสิตมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการให้บริการแนะนำเกี่ยวกับอาชีพที่นิสิตชั้นปีที่ 2 มีความคิดเห็นแตกต่างจากนิสิตชั้นปีที่ 4 และสูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. นิสิตกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในองค์ประกอบด้านการเรียนการสอนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านหลักสูตร ด้านนิสิต ด้านการวัดและประเมินผล นิสิตกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีความคิดเห็นแตกต่างจากนิสิตกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และในด้านกระบวนการเรียนการสอน นิสิตกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีความคิดเห็นแตกต่างจากนิสิตกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญ .05 ส่วนองค์ประกอบด้านกิจกรรมพัฒนานิสิตโดยรวมในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน 5. นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในองค์ประกอบด้านการเรียนการสอนโดยรวมในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนองค์ประกอบด้านกิจกรรมพัฒนานิสิตโดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

อรุณทวดี พัฒนิบูลย์ และเดือนใจ เกตุษา (2547) ได้ทำวิจัยเรื่อง การประเมินการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท ณ สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติส่วน

ภูมิภาคของมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยงานวิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะประเมินโครงการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาโท ณ สาขาวิทยเฉลิมพระเกียรติส่วนภูมิภาคของมหาวิทยาลัยรามคำแหง กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารโครงการ เจ้าหน้าที่ประจำสาขาวิทยบริการ และวิทยาเขตบางนา อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ประสานงาน และนักศึกษา รวมทั้งสิ้นจำนวน 3,244 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามจำนวน 10 ฉบับ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าระหว่าง 0.83 – 0.99 โดยผลการวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า อาจารย์ที่สอนในระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80) ใช้แบบทดสอบอย่างเดียวในการประเมินผลการเรียนของนักศึกษา อาจารย์ที่สอนในระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่ (ร้อยละ 53.3) ใช้การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ และในภาพรวมอาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาตรีเห็นว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีมีคุณภาพระดับดี

วิวัฒน์ สินบุญ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความต้องการของนักศึกษาต่อการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาอุตสาหกรรมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของนักศึกษาต่อการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาอุตสาหกรรมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี รหัส 47 – 50 จำนวน 48 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า ด้านการเรียนการสอน นักศึกษาเห็นว่าหลักสูตรมีมาตรฐานดี สามารถนำความรู้ไปสร้างสรรค์ในทุกด้าน การจัดรูปแบบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียน นำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ต้องการให้พัฒนาความเป็นครูช่างอุตสาหกรรมให้มากขึ้น ต้องการเรียนรู้และมีการฝึกทักษะ เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพครูช่างอุตสาหกรรม ต้องการให้สนับสนุนและส่งเสริมให้เป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณสมบัติตรงตามสายงาน ให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาระหว่างการศึกษานักศึกษาคาดว่าจะได้รับการเรียนรู้และฝึกทักษะในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ความรู้และทักษะด้านวิชาการ การทำงาน เทคโนโลยี รวมทั้งทัศนคติในการดำรงชีวิตการทำงาน และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ชูจิตร์ วิสุทธิ์สิริ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ศึกษาอัตราค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บจากนักศึกษา วิเคราะห์จุดคุ้มทุนในการจัดการศึกษา และศึกษาแนวทางการกำหนด

ค่าลงทะเบียนเรียนและการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ของนักศึกษา โดยวิธีการดำเนินการวิจัยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นในการจัดเก็บข้อมูลค่าใช้จ่ายตามกระบวนการการเรียนการสอนในแต่ละกิจกรรมและวิเคราะห์ต้นทุน โดยผลการศึกษาพบว่า ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์ การจัดทำใบสมัคร ชุดละ 53 บาท ค่าใช้จ่ายในกระบวนการลงทะเบียนเรียนคนละ 66 บาทต่อภาคเรียน ค่าใช้จ่ายในการผลิตเอกสารการสอนและแบบฝึกปฏิบัติและค่าจัดส่งชุดละ 396 บาท ค่าใช้จ่ายในการผลิตสื่อการศึกษาคนละ 92 บาท ค่าใช้จ่ายในการสอนเสริมชุดวิชาละ 130 บาท ค่าใช้จ่ายในการให้บริการห้องสมุดคนละ 9 บาท ต่อภาคเรียน ค่าใช้จ่ายในการสอบประจำภาคเรียนและสอบซ่อมชุดวิชาละ 53 บาท และ 109 บาท ค่าใช้จ่ายในกิจกรรมนักศึกษาคนละ 4 บาท ต่อภาคเรียน ค่าใช้จ่ายในกระบวนการสำเร็จการศึกษาคนละ 476 บาท และค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการที่จ่ายจากค่าบำรุงการศึกษาคนละ 308 บาทต่อภาคเรียน จ่ายจากค่าธรรมเนียมแรกเข้าคนละ 413 บาท ส่วนอัตราค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บจากนักศึกษา ได้แก่ ค่าระเบียบการและใบสมัครชุดละ 100 บาท ค่าธรรมเนียมแรกเข้าคนละ 400 บาท ค่าบำรุงการศึกษาคนละ 150 บาท ต่อภาคเรียน ค่าชุดวิชาชุดละ 200 บาท ค่าวัสดุการศึกษาชุดวิชาละ 300 บาท ค่าธรรมเนียมสอบซ่อมชุดวิชาละ 100 บาท ค่าธรรมเนียมบัณฑิตคนละ 400 บาท ต้นทุนและจุดคุ้มทุนในการจัดการศึกษา พบว่า เกือบทุกรายการมีต้นทุนสูงกว่าอัตราที่เรียกเก็บ ยกเว้นค่าระเบียบการและใบสมัคร โดยมีต้นทุนค่าระเบียบการและใบสมัครชุดละ 53 บาท จุดคุ้มทุนจำนวนขายระเบียบการและใบสมัคร 41,774 ชุด ต้นทุนค่าธรรมเนียมแรกเข้าคนละ 569 บาท จุดคุ้มทุนจำนวน 111,980 คน ต้นทุนค่าบำรุงการศึกษาคนละ 321 บาทต่อภาคเรียน จุดคุ้มทุนจำนวนผลิต 396 คน-ชุด ต้นทุนค่าธรรมเนียมสอบซ่อมชุดวิชาละ 109 บาท จุดคุ้มทุน 352,000 คน-ชุด ต้นทุนค่าธรรมเนียมบัณฑิตคนละ 476 บาท จุดคุ้มทุนจำนวนนักศึกษา 15,234 คน ผลจากการศึกษาเห็นว่ามหาวิทยาลัยควรปรับค่าธรรมเนียมการศึกษาในรายการที่สำคัญเป็นระยะทุก 5 ปี ทั้งนี้เพื่อปรับให้ทันกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่สูงขึ้น

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยเรื่องสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการ การศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ครึ่งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทำวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย

1. นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ทั้งหมด จำนวน 18,075 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 คน (ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ต่ำ เชียงฉี อ้างในเกียรติสุตา ศรีสุข, 2552: 80)

2. คณาจารย์ประจำหลักสูตร คณาจารย์ผู้สอนรายวิชา และเจ้าหน้าที่ในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ทั้งหมด 41 หลักสูตร ผู้วิจัยได้ใช้การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ได้ตัวอย่างจำนวน 82 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามจำนวน 2 ชุด ซึ่งมีลักษณะและรายละเอียดดังนี้

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถาม เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการ การศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ สำหรับคณาจารย์ประจำหลักสูตร คณาจารย์ผู้สอนรายวิชา และเจ้าหน้าที่ในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยค่าน้ำหนักของคะแนนแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับ
แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษา ระดับปริญญาตรี

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องสภาพปัญหา
และแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และทำการ
สังเคราะห์ประเด็น/ตัวบ่งชี้ที่สะท้อนให้เห็นถึงรายละเอียดในแต่ละปัจจัย นำประเด็น/ตัวบ่งชี้ที่
ได้มาวางแผนสร้างเครื่องมือ ดังนี้

- 1.1 ด้านหลักสูตร
- 1.2 ด้านอาจารย์
- 1.3 ด้านกระบวนการเรียนการสอน
- 1.4 ด้านนักศึกษา
- 1.5 ด้านการวัดและประเมินผล
- 1.6 ด้านปัจจัยเกื้อหนุน
- 1.7 ด้านงบประมาณ

2. สร้างข้อคำถามตามประเด็นที่กำหนด

3. นำแบบสอบถาม ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพ คือตรวจสอบความถูกต้องของ
ภาษารูปแบบการถาม และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จากอาจารย์ที่ปรึกษาในสาขาวิชา
ประเมินผลและวิจัยการศึกษา และเพื่อตรวจสอบข้อคำถามที่จะนำไปหาคุณภาพของแบบ
ประเมิน โดยใช้ค่า IOC ว่ามีความเหมาะสม ถูกต้องหรือไม่ จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร
จำนวน 3 คน โดยการหาค่า IOC มีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนน	+1	เมื่อแน่ใจว่าคำถามนั้นมีความเหมาะสม
ให้คะแนน	0	เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นมีความเหมาะสม
ให้คะแนน	-1	เมื่อแน่ใจว่าคำถามนั้นมีความเหมาะสม

บันทึกค่าน้ำหนักคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนและทำการวิเคราะห์หาค่า IOC
ผลปรากฏว่า ข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป จึงสรุปว่า ข้อคำถามนั้น มีความเที่ยงตรง
สูง

4. ปรับข้อคำถาม ตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ

5. นำแบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับบุคลากร และฉบับนักศึกษา ไปหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และ 0.96 ตามลำดับ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า แบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นสูง (อ้างใน เกียรติสุตา ศรีสุข, หน้า 144)
6. พิจารณาปรับข้อคำถามบางข้อให้มีความชัดเจนมากขึ้น
7. พิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

ขออนุมัติจากสาขาวิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ให้ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ประธานกรรมการหลักสูตร ระดับปริญญา ทั้ง 41 หลักสูตร เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากร คณาจารย์ประจำหลักสูตร คณาจารย์ผู้สอนรายวิชา และเจ้าหน้าที่ในระดับปริญญาตรี และ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือ

วิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหา ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

$$\frac{\sum R}{N} \text{ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ}$$

$$N \text{ แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ}$$

โดยถือว่า IOC จะต้องมีความมากกว่าหรือเท่ากับ 0.6 จึงจะถือว่าวัดได้สอดคล้องกัน วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรหาความเชื่อมั่นในรูปสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient)

$$\alpha = \left(\frac{K}{K-1} \right) \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right)$$

สูตร

เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อมั่น
 K แทน จำนวนข้อสอบ

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ โดยการหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่เป็นแบบประเมินค่าโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการคำนวณ

เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผล

ในการประเมินผลครั้งนี้ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย โดยพิจารณาขนาดขอบเขตของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากแบบสอบถามที่เป็นแบบประเมินค่า ดังนี้

ระดับคะแนน 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระดับคะแนน 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ระดับคะแนน 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับคะแนน 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ระดับคะแนน 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

และกำหนดให้การเกิดปัญหาและความต้องการที่จะพัฒนา มีค่าเท่ากับ

คะแนนเฉลี่ยของความคาดหวัง – คะแนนเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยเรื่องสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการ การศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณาจารย์ประจำหลักสูตร คณาจารย์ผู้สอนในหลักสูตร และนักศึกษา ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการ การศึกษาระดับปริญญาตรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ผลการวิเคราะห์ดังตาราง 4.1

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
บุคลากร	82	100.0
อาจารย์ประจำหลักสูตร	55	67.1
อาจารย์ผู้สอน	14	17.1
เจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตร	13	15.8
นักศึกษา	375	100.0
ชั้นปีที่ 1	83	22.2
ชั้นปีที่ 2	125	33.3
ชั้นปีที่ 3	92	24.6
ชั้นปีที่ 4	63	16.7
ชั้นปีอื่น ๆ	12	3.2

จากข้อมูลในตาราง 4.1 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ บุคลากรและนักศึกษา โดยบุคลากรจำแนกเป็น อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน และเจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตร จำนวน 55 คน 14 คน และ 13 คน คิดเป็นร้อยละ 67.1 17.1 และ 15.8 ตามลำดับ ในส่วนของนักศึกษา ส่วนมากเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 โดยคิดเป็นร้อยละ 33.3 และ ร้อยละ 24.6 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

ในการสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวข้องกับสภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี วิเคราะห์จำแนกตามกลุ่ม และประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

กลุ่มบุคลากร

บุคลากรที่เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ คณาจารย์ประจำหลักสูตร คณาจารย์ผู้สอนในหลักสูตร และเจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับปริญญาตรี ได้ผลการวิเคราะห์ จำแนกตามประเด็นปัญหา รายละเอียดดังตาราง 4.2 – 4.8

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นในประเด็นด้านหลักสูตร

ประเด็นด้านหลักสูตร	สภาพปัจจุบัน		ความคาดหวัง		ต้องการพัฒนา
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. มีความสอดคล้องของหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับความต้องการของตลาดแรงงาน	3.74	0.63	4.68	0.54	0.94
2. การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้หลักสูตรในสาขาวิชาต่าง ๆ	3.61	0.76	4.45	0.72	0.84
3. การจัดประชุมชี้แจงการใช้หลักสูตรให้แก่อาจารย์ผู้สอน	3.48	0.77	4.32	0.70	0.84
4. การจัดทำเอกสารคู่มือหลักสูตรในสาขาวิชาที่ทันจัดการเรียนการสอน	3.84	0.74	4.42	0.67	0.58
5. ความชัดเจนในการอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาของหลักสูตรที่ทันจัดการเรียนการสอน	3.81	0.79	4.42	0.67	0.61
6. การจัดงบประมาณในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร	3.16	0.74	4.35	0.76	1.19
7. การเผยแพร่หรือแจกเอกสารหลักสูตรแก่อาจารย์ทุกคนให้รับทราบเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน	3.65	0.84	4.39	0.76	0.74
8. การจัดบุคลากรสำหรับดำเนินงานบริหารหลักสูตร	3.55	0.77	4.42	0.77	0.87
9. การจัดประชุมสัมมนาเพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร	3.52	0.77	4.35	0.61	0.84

ประเด็นด้านหลักสูตร	สภาพปัจจุบัน		ความคาดหวัง		ต้องการพัฒนา
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
10. การสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนเพื่อนำข้อมูลไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร	3.26	0.97	4.45	0.62	1.19
11. การติดตามและประเมินผลหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง	3.55	0.77	4.45	0.68	0.90
12. การประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง	3.42	0.85	4.32	0.83	0.90
13. การประเมินผลการใช้หลักสูตรในสาขาวิชาที่ท่านทำการสอน	3.28	0.96	4.52	0.68	1.24
ผลรวม	3.53	0.81	4.42	0.69	0.89

จากตาราง 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันในประเด็นด้านหลักสูตร อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก แต่มีความคาดหวังในระดับมากถึงมากที่สุด สิ่งที่คาดหวังมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นเรื่อง ความสอดคล้องของหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับความต้องการของตลาดแรงงาน (เฉลี่ย 4.68) และเรื่องการประเมินผลการใช้หลักสูตรในสาขาวิชา (เฉลี่ย 4.52) และในส่วนของความต้องการพัฒนาในด้านหลักสูตร 3 ลำดับแรก ได้แก่ เรื่องการประเมินผลการใช้หลักสูตรในสาขาวิชา การจัดงบประมาณในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร และการสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนเพื่อนำข้อมูลไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ตามลำดับ และในภาพรวมด้านหลักสูตร พบว่า สภาพเป็นจริง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 3.53) ส่วนความคาดหวัง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 4.42)

ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นในประเด็นด้านอาจารย์

ประเด็นด้านอาจารย์	สภาพปัจจุบัน		ความคาดหวัง		ต้องการพัฒนา
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
14. กระบวนการสรรหาอาจารย์ตามระเบียบปฏิบัติที่สถาบันกำหนด	3.68	0.83	4.48	0.72	0.81
15. มีความชัดเจนของการวางแผนพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้และทักษะด้านการเรียนการสอนของแต่ละวิชา	3.48	0.81	4.52	0.63	1.03
16. ความสอดคล้องของการวางแผนพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้และทักษะด้านการเรียนการสอนของแต่ละวิชากับแนวปฏิรูปการเรียนรู้	3.52	0.81	4.48	0.68	0.97

ประเด็นด้านอาจารย์	สภาพปัจจุบัน		ความคาดหวัง		ต้องการพัฒนา
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
17. การพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ และทักษะด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดอบรม แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างต่อเนื่อง	3.48	0.96	4.52	0.68	1.03
18. การวางแผนการพัฒนาอาจารย์เพื่อเพิ่มคุณวุฒิและตำแหน่งทางวิชาการ	3.48	0.96	4.48	0.72	1.00
19. จำนวนอาจารย์ผู้สอนกับจำนวนนักศึกษา	2.84	0.86	4.29	0.82	1.45
20. สัดส่วนคุณวุฒิของอาจารย์ (ปริญญาตรี:โท:เอก) ตามเกณฑ์มาตรฐานของ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)	3.52	0.89	4.39	0.72	0.87
21. ความสอดคล้องของการประเมินผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ กับภารกิจหลักของสถาบัน	3.48	0.89	4.29	0.82	0.81
22. การกำหนดขอบเขตภาระงานของอาจารย์เป็นลายลักษณ์อักษร	3.55	0.85	4.35	0.76	0.81
23. การสนับสนุนให้อาจารย์ทำวิจัย และสร้างผลงานทางวิชาการ เช่น การแต่งตำรา การจัดทำเอกสารประกอบการเรียน เป็นต้น	3.48	0.81	4.39	0.76	0.90
ผลรวม	3.45	0.88	4.42	0.73	0.97

จากตาราง 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันในประเด็นด้านอาจารย์ อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก แต่มีความคาดหวังในระดับมากถึงมากที่สุด สิ่งที่คาดหวังมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นเรื่อง ความชัดเจนของการวางแผนพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ และทักษะด้านการจัดการเรียนการสอนของแต่ละวิชา (เฉลี่ย 4.52) และประเด็นเรื่อง การพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ และทักษะด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดอบรม แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างต่อเนื่อง (เฉลี่ย 4.52) ในส่วนของการต้องการพัฒนาในด้านอาจารย์ 4 ลำดับแรก ได้แก่ เรื่องจำนวนอาจารย์ผู้สอนกับจำนวนนักศึกษา ความชัดเจนของการวางแผนพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ และทักษะด้านการจัดการเรียนการสอนของแต่ละวิชา เรื่องการพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ และทักษะด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดอบรม แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างต่อเนื่อง และเรื่องการวางแผนการพัฒนาอาจารย์เพื่อเพิ่มคุณวุฒิและตำแหน่งทางวิชาการตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวมด้านอาจารย์ พบว่า สภาพเป็นจริง มีระดับความ

คิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย 3.45) ส่วนความคาดหวัง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 4.42)

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นในประเด็นด้านกระบวนการเรียนการสอน

ประเด็นด้านการเรียนการสอน	สภาพปัจจุบัน		ความคาดหวัง		ต้องการพัฒนา
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
24. การวางแผนของอาจารย์ในสาขาวิชา มีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน	3.45	0.77	4.29	0.69	0.84
25. การเตรียมเอกสารประกอบการเรียนการสอนของอาจารย์	3.58	0.77	4.48	0.72	0.90
26. การจัดทำประมวลผลการสอนในแต่ละรายวิชา	3.68	0.91	4.45	0.72	0.77
27. การจัดลำดับเนื้อหาวิชาที่สอน	3.71	0.74	4.42	0.67	0.71
28. การจัดตารางสอนของสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของลักษณะวิชา	2.97	0.98	4.55	0.57	1.58
29. การใช้เทคนิควิธีการเรียนการสอนสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาที่สอนของอาจารย์	3.45	0.68	4.48	0.63	1.03
30. กิจกรรมการเรียนการสอนในการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	3.61	0.76	4.52	0.68	0.90
31. ทักษะของอาจารย์ในการนำเทคโนโลยีทางการเรียนการสอนที่ทันสมัยมาใช้	3.71	0.86	4.61	0.56	0.90
32. การปรับปรุงพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนการสอน	3.16	0.93	4.35	0.84	1.19
ผลรวม	3.48	0.85	4.46	0.68	0.98

จากตาราง 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันในประเด็นด้านการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก แต่มีความคาดหวังในระดับมากถึงมากที่สุด สิ่งที่คาดหวังมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นเรื่อง ทักษะของอาจารย์ในการนำเทคโนโลยีทางการเรียนการสอนที่ทันสมัยมาใช้ (เฉลี่ย 4.61) และประเด็นเรื่อง การจัดตารางสอนของสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของลักษณะวิชา (เฉลี่ย 4.55) ในส่วนของการต้องการพัฒนาในด้านการเรียนการสอน 3 ลำดับแรก ได้แก่ เรื่องการจัดตารางสอนของสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของลักษณะวิชา

การปรับปรุงพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนการสอน และการใช้เทคนิควิธีการเรียนการสอนสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาที่สอนของอาจารย์ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวมด้านการเรียนการสอน พบว่า สภาพเป็นจริง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย 3.48) ส่วนความคาดหวัง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 4.46)

ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นในประเด็นด้านนักศึกษา

ประเด็นด้านนักศึกษา	สภาพปัจจุบัน		ความคาดหวัง		ต้องการพัฒนา
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
33. ระบบการคัดเลือกนักศึกษาตามเกณฑ์พื้นฐานที่สถาบันกำหนดไว้	3.32	1.01	4.42	0.67	1.10
34. การรับสมัครนักศึกษาที่มีการเปิดกว้างสำหรับบุคคลภายนอก	3.77	0.85	4.45	0.62	0.68
35. ความชัดเจนของนโยบายของสถาบันการพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาด้านวิชาการ	3.39	1.09	4.39	0.67	1.00
36. พฤติกรรมของนักศึกษาในการใฝ่รู้ โดยการค้นคว้า ศึกษาด้วยตนเอง	2.87	0.92	4.39	0.84	1.52
37. ความสอดคล้องของการกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตกับปรัชญา และเป้าหมายหลักของสถาบัน	3.45	0.93	4.42	0.77	0.97
ผลรวม	3.36	0.99	4.41	0.71	1.05

จากตาราง 4.5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันในประเด็นด้านนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก แต่มีความคาดหวังในระดับมาก สิ่งที่คาดหวังมากได้แก่ ประเด็นเรื่อง การรับสมัครนักศึกษาที่มีการเปิดกว้างสำหรับบุคคลภายนอก (เฉลี่ย 4.45) ประเด็นเรื่อง ระบบการคัดเลือกนักศึกษาตามเกณฑ์พื้นฐานที่สถาบันกำหนดไว้ (เฉลี่ย 4.42) และประเด็นเรื่องความสอดคล้องของการกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตกับปรัชญา และเป้าหมายหลักของสถาบัน (เฉลี่ย 4.42) ในส่วนของการต้องการพัฒนาในด้านนักศึกษา 3 ลำดับแรกได้แก่ พฤติกรรมของนักศึกษาในการใฝ่รู้ โดยการค้นคว้า ศึกษาด้วยตนเอง ระบบการคัดเลือกนักศึกษาตามเกณฑ์พื้นฐานที่สถาบันกำหนดไว้ และความชัดเจนของนโยบายของสถาบันการพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาด้านวิชาการ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวมด้านนักศึกษา พบว่า สภาพเป็นจริง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย 3.36) ส่วนความคาดหวัง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 4.41)

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นในประเด็นด้านการวัดและประเมินผล

ประเด็นด้านการวัดและประเมินผล	สภาพปัจจุบัน		ความคาดหวัง		ต้องการพัฒนา
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
38. การชี้แจงเกณฑ์การวัด และประเมินผลการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้รับทราบ	3.61	0.80	4.48	0.51	0.87
39. การแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน	3.23	0.88	4.23	0.76	1.00
40. มีความชัดเจนในการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ของสาขาวิชา	3.52	0.72	4.35	0.61	0.84
41. มีวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย นอกเหนือจากการประเมินเฉพาะเนื้อหาวิชาในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ของสาขาวิชา	3.43	0.82	4.30	0.60	0.87
42. ความมีมาตรฐาน และความเหมาะสมในการดำเนินการวัดและประเมินผลในรายวิชาต่าง ๆ ของสาขาวิชา	3.47	0.82	4.40	0.56	0.93
ผลรวม	3.45	0.81	4.35	0.61	0.90

จากตาราง 4.6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันในประเด็นด้านวัดและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก แต่มีความคาดหวังในระดับมาก สิ่งที่คาดหวังมาก ได้แก่ ประเด็นเรื่อง การชี้แจงเกณฑ์การวัด และประเมินผลการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้รับทราบ (เฉลี่ย 4.48) และประเด็นเรื่อง ความมีมาตรฐาน และความเหมาะสมในการดำเนินการวัดและประเมินผลในรายวิชาต่าง ๆ ของสาขาวิชา (เฉลี่ย 4.40) ในส่วนของการต้องการพัฒนาในด้านการวัดผลและประเมินผล ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน และเมื่อพิจารณาในภาพรวมด้านการวัดและประเมินผล พบว่า สภาพเป็นจริง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย 3.45) ส่วนความคาดหวัง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 4.35)

ตาราง 4.7 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นในประเด็นด้านปัจจัย
เกื้อหนุน

ประเด็นด้านปัจจัยเกื้อหนุน	สภาพปัจจุบัน		ความคาดหวัง		ต้องการ พัฒนา
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
43. ความพอเพียงของอาคารสถานที่ในสถาบันกับการจัดการ เรียนการสอน	3.27	1.05	4.57	0.50	1.03
44. การจัดบรรยากาศของห้องเรียนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจใน การเรียนรู้ ได้แก่ แสงสว่าง ที่เพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก เป็นต้น	3.57	0.86	4.50	0.63	0.93
45. บรรยากาศห้องทำงานของอาจารย์ที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาการเรียน การสอนของอาจารย์ เช่น ความเป็นสัดส่วน เป็นต้น	3.57	0.94	4.53	0.63	0.97
46. ความทันสมัยของอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการ เรียนการสอน	3.50	0.73	4.43	0.73	0.93
47. จำนวนอุปกรณ์การเรียนการสอนสำหรับฝึกปฏิบัติวิชาเฉพาะ เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา	2.90	1.00	4.50	0.73	1.60
48. จำนวนหนังสือในห้องสมุดมีความเพียงพอต่อความต้องการ ของนักศึกษาในสาขาวิชา	3.03	0.85	4.20	0.85	1.17
49. จำนวนวารสารทางวิชาการในห้องสมุดมีความเพียงพอต่อ นักศึกษาในสาขาวิชา	3.10	0.92	4.33	0.88	1.23
50. การจัดบริการด้าน Information Technology ของห้องสมุดให้ นักศึกษาในสาขาวิชา	3.23	0.85	4.27	0.74	1.03
ผลรวม	3.27	0.92	4.42	0.72	1.15

จากตาราง 4.7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันในประเด็น
ด้านปัจจัยเกื้อหนุนอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก แต่มีความคาดหวังในระดับมากถึงมากที่สุด
โดยสิ่งที่คาดหวังมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นเรื่อง ความพอเพียงของอาคารสถานที่ในสถาบันกับการ
จัดการเรียนการสอน (เฉลี่ย 4.57) และประเด็นเรื่อง บรรยากาศห้องทำงานของอาจารย์ที่เอื้อต่อ
การสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการเรียน การสอนของอาจารย์ เช่น ความเป็นสัดส่วน เป็นต้น
(เฉลี่ย 4.53) ในส่วนของการต้องการพัฒนาในด้านปัจจัยเกื้อหนุน 3 ลำดับแรก ได้แก่ จำนวน
อุปกรณ์การเรียนการสอนสำหรับฝึกปฏิบัติวิชาเฉพาะเพียงพอกับจำนวนนักศึกษา
จำนวนวารสารทางวิชาการในห้องสมุดมีความเพียงพอต่อนักศึกษาในสาขาวิชา และจำนวน

หนังสือในห้องสมุดมีความเพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษาในสาขาวิชา ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวมด้านปัจจัยเกื้อหนุน พบว่า สภาพเป็นจริง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย 3.27) ส่วนความคาดหวัง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 4.42)

ตาราง 4.8 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นในประเด็นด้านงบประมาณ

ประเด็นด้านงบประมาณ	สภาพปัจจุบัน		ความคาดหวัง		ต้องการพัฒนา
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
51. งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนต่อสาขามีความเพียงพอ	2.87	1.04	4.43	0.73	1.57
52. สาขาวิชามีการวางแผนการใช้งบประมาณอย่างมีระบบ	3.47	0.97	4.50	0.57	1.03
53. มีการติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณของสาขาวิชา	3.63	0.89	4.43	0.73	0.80
ผลรวม	3.32	1.02	4.46	0.67	1.14

จากตาราง 4.8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันในประเด็นด้านงบประมาณอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก แต่มีความคาดหวังในระดับมากถึงมากที่สุด โดยสิ่งที่คาดหวังมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นเรื่อง สาขาวิชามีการวางแผนการใช้งบประมาณอย่างมีระบบ (เฉลี่ย 4.50) และประเด็นเรื่อง งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนต่อสาขามีความเพียงพอ และเรื่องมีการติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณของสาขาวิชา (เฉลี่ย 4.43) ในส่วนของการต้องการพัฒนาในด้านงบประมาณ 3 ลำดับแรก ได้แก่ งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนต่อสาขามีความเพียงพอ สาขาวิชามีการวางแผนการใช้งบประมาณอย่างมีระบบ และมีการติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณของสาขาวิชา ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวมด้านงบประมาณ พบว่า สภาพเป็นจริง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย 3.32) ส่วนความคาดหวัง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 4.46)

กลุ่มนักศึกษา

นักศึกษากลุ่มที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตเชียงใหม่ โดยได้ผลการวิเคราะห์ จำแนกตามประเด็นปัญหา รายละเอียดดังตาราง 4.9 – 4.14

ตาราง 4.9 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นในประเด็นด้านหลักสูตร

ประเด็นด้านหลักสูตร	สภาพปัจจุบัน		ความคาดหวัง		ต้องการพัฒนา
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. การชี้แจงรายละเอียดของหลักสูตร	3.35	0.77	4.33	0.62	0.98
2. การเผยแพร่เอกสารแนวปฏิบัติเกี่ยวกับใช้หลักสูตร	3.30	0.81	4.22	0.76	0.91
3. ความเหมาะสมของการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ภาควิชาและภาคปฏิบัติ	3.44	0.78	4.35	0.71	0.91
4. ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ตามหลักสูตรของสถาบัน สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างเต็มที่	3.59	0.87	4.39	0.77	0.80
5. ความสอดคล้องของหลักสูตรที่ศึกษาตอบสนองความต้องการของสังคมและตลาดแรงงานในปัจจุบัน	3.48	0.85	4.36	0.77	0.87
ผลรวม	3.43	0.82	4.33	0.73	0.90

จากตาราง 4.9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันในประเด็นด้านหลักสูตร อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก แต่มีความคาดหวังในระดับมาก สิ่งที่คาดหวังมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นเรื่อง ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ตามหลักสูตรของสถาบัน สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างเต็มที่ (เฉลี่ย 4.39) และเรื่องความสอดคล้องของหลักสูตรที่ศึกษาตอบสนองความต้องการของสังคมและตลาดแรงงานในปัจจุบัน (เฉลี่ย 4.39) และในส่วนของการต้องการพัฒนาในด้านหลักสูตร 3 ลำดับแรก ได้แก่ เรื่องการชี้แจงรายละเอียดของหลักสูตร การเผยแพร่เอกสารแนวปฏิบัติเกี่ยวกับใช้หลักสูตร และความเหมาะสมของการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนภาควิชาและภาคปฏิบัติ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวมด้านหลักสูตร พบว่า สภาพเป็นจริง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย 3.43) ส่วนความคาดหวัง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 4.33)

ตาราง 4.10 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นในประเด็นด้านอาจารย์

ประเด็นด้านอาจารย์	สภาพปัจจุบัน		ความคาดหวัง		ต้องการพัฒนา
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
6. การมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์	3.68	0.81	4.31	0.69	0.63
7. ความเหมาะสมของสัดส่วนจำนวนอาจารย์กับจำนวนนักศึกษา	3.23	0.82	4.25	0.74	0.68
8. โอกาสการทำงานร่วมกันของอาจารย์และนักศึกษาเพื่อประโยชน์ต่อการเรียนการสอน	3.33	0.86	4.30	0.70	0.98
9. การจัดแบ่งเวลาของอาจารย์เพื่อให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา	3.20	0.92	4.32	0.78	1.11
10. การจัดอาจารย์ผู้สอนให้แก่นักศึกษาตรงตามความรู้ความสามารถ	3.56	0.80	4.34	0.74	0.78
ผลรวม	3.42	0.86	4.30	0.73	0.88

จากตาราง 4.10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันในประเด็นด้านอาจารย์ อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก แต่มีความคาดหวังในระดับมาก สิ่งที่คาดหวังมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นเรื่อง การจัดอาจารย์ผู้สอนให้แก่นักศึกษาตรงตามความรู้ ความสามารถ (เฉลี่ย 4.34) และเรื่องการจัดแบ่งเวลาของอาจารย์เพื่อให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา (เฉลี่ย 4.32) และในส่วนของการต้องการพัฒนาในด้านอาจารย์ 3 ลำดับแรก ได้แก่ เรื่องการจัดแบ่งเวลาของอาจารย์เพื่อให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา โอกาสการทำงานร่วมกันของอาจารย์และนักศึกษา เพื่อประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และการจัดอาจารย์ผู้สอนให้แก่นักศึกษาตรงตามความรู้ ความสามารถ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวมด้านอาจารย์ พบว่า สภาพเป็นจริง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย 3.42) ส่วนความคาดหวัง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 4.30)

ตาราง 4.11 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นในประเด็นด้านกระบวนการเรียนการสอน

ประเด็นด้านกระบวนการเรียนการสอน	สภาพปัจจุบัน		ความคาดหวัง		ต้องการพัฒนา
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
11. อาจารย์ใช้เทคนิคการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.48	0.79	4.33	0.74	0.86
12. การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์กับนักศึกษา	3.49	0.84	4.31	0.74	0.82
13. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่กระตุ้นความสนใจในการเรียนแก่นักศึกษา	3.40	0.79	4.23	0.76	0.82
14. ความเหมาะสมของสื่อการสอนที่อาจารย์นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	3.55	0.71	4.22	0.75	0.67
15. การมีส่วนร่วมในการสรุปแนวคิดสำคัญของวิชานั้นๆ เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนแต่ละวิชา	3.40	0.86	4.27	0.73	0.87
ผลรวม	3.46	0.80	4.27	0.74	0.81

จากตาราง 4.11 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันในประเด็นด้านกระบวนการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก แต่มีความคาดหวังในระดับมาก สิ่งที่คาดหวังมาก ได้แก่ ประเด็นเรื่อง อาจารย์ใช้เทคนิคการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (เฉลี่ย 4.33) และเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์กับนักศึกษา (เฉลี่ย 4.31) และในส่วนของความต้องการพัฒนาในด้านกระบวนการเรียนการสอน 3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการสรุปแนวคิดสำคัญของวิชานั้นๆ เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนแต่ละวิชา อาจารย์ใช้เทคนิคการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์กับนักศึกษาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่กระตุ้นความสนใจในการเรียนแก่นักศึกษา ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวมด้านกระบวนการเรียนการสอน พบว่า สภาพเป็นจริง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย 3.46) ส่วนความคาดหวัง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 4.27)

ตาราง 4.12 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นในประเด็นด้านกิจกรรมนักศึกษา

ประเด็นด้านกิจกรรมนักศึกษา	สภาพปัจจุบัน		ความคาดหวัง		ต้องการพัฒนา
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
16. การมีส่วนร่วมในการวางแผนงานด้านกิจกรรมของนักศึกษา	3.18	0.85	4.23	0.72	1.05
17. การชี้แจงหรือประชาสัมพันธ์แผนงานด้านกิจกรรมให้นักศึกษาได้รับทราบ	3.26	1.01	4.29	0.76	1.02
18. นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็น เป็นต้น	3.35	0.82	4.27	0.73	0.92
19. การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเปิดรับนักศึกษาเข้ามาศึกษาในสถาบัน	3.48	0.81	4.40	0.66	0.92
ผลรวม	3.32	0.88	4.30	0.72	0.98

จากตาราง 4.12 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันในประเด็นด้านกิจกรรมนักศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความคาดหวังในระดับมาก สิ่งที่คาดหวังมาก ได้แก่ ประเด็นเรื่อง การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเปิดรับนักศึกษาเข้ามาศึกษาในสถาบัน (เฉลี่ย 4.40) และเรื่องการชี้แจงหรือประชาสัมพันธ์แผนงานด้านกิจกรรมให้นักศึกษาได้รับทราบ (เฉลี่ย 4.29) และในส่วนของการต้องการพัฒนาในด้านการกิจกรรมนักศึกษา 3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผนงานด้านกิจกรรมของนักศึกษา การชี้แจงหรือประชาสัมพันธ์แผนงานด้านกิจกรรมให้นักศึกษาได้รับทราบ นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเปิดรับนักศึกษาเข้ามาศึกษาในสถาบัน ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวมด้านกิจกรรมนักศึกษา พบว่า สภาพเป็นจริง มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย 3.32) ส่วนความคาดหวัง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 4.30)

ตาราง 4.13 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นในประเด็นด้านการวัดและประเมินผล

ประเด็นด้านการวัดและประเมินผล	สภาพปัจจุบัน		ความคาดหวัง		ต้องการพัฒนา
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
20. นักศึกษาได้รับคำชี้แจงเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผล แต่ละรายวิชาจากอาจารย์ผู้สอน	3.68	0.86	4.33	0.67	0.65
21. การใช้วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาในแต่ละรายวิชา	3.57	0.89	4.32	0.77	0.75
22. ข้อสอบที่ใช้วัดและประเมินผลการเรียนการสอนแต่ละรายวิชา	3.50	0.89	4.35	0.66	0.85
23. ความสอดคล้องของการวัดและประเมินผลของแต่ละวิชากับจุดมุ่งหมายของการเรียน การสอน	3.50	0.85	4.30	0.75	0.80
24. การแจ้งให้นักศึกษารับทราบ จุดอ่อน จุดแข็งของตนเอง จากการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนของแต่ละรายวิชา	3.38	0.94	4.29	0.75	0.90
ผลรวม	3.53	0.89	4.32	0.72	0.79

จากตาราง 4.13 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันในประเด็นด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก แต่มีความคาดหวังในระดับมาก สิ่งที่คาดหวังมาก ได้แก่ ประเด็นเรื่อง ข้อสอบที่ใช้วัดและประเมินผลการเรียนการสอนแต่ละรายวิชา (เฉลี่ย 4.35) และเรื่องการนักศึกษาได้รับคำชี้แจงเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผล แต่ละรายวิชาจากอาจารย์ผู้สอน (เฉลี่ย 4.33) และในส่วนของการต้องการพัฒนาในด้านการวัดและประเมินผล 3 ลำดับแรก ได้แก่ การแจ้งให้นักศึกษารับทราบ จุดอ่อน จุดแข็งของตนเอง จากการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนของแต่ละรายวิชา ข้อสอบที่ใช้วัดและประเมินผลการเรียนการสอนแต่ละรายวิชา และความสอดคล้องของการวัดและประเมินผลของแต่ละวิชากับจุดมุ่งหมายของการเรียน การสอน ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวมด้านหลักสูตร พบว่า สภาพเป็นจริง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 3.53) ส่วนความคาดหวัง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน (เฉลี่ย 4.32)

ตาราง 4.14 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นในประเด็นด้านปัจจัย
เกื้อหนุน

ประเด็นด้านปัจจัยเกื้อหนุน	สภาพปัจจุบัน		ความคาดหวัง		ต้องการ พัฒนา
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
25. ความพอเพียงของอาคารและสถานที่ในสถาบันกับการจัดการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษา	3.30	0.97	4.33	0.69	1.02
26. การจัดบรรยากาศของห้องเรียนที่กระตุ้นให้นักศึกษามีความสนใจในการเรียนรู้ เช่น แสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวน	3.13	0.87	4.38	0.68	1.25
27. ความทันสมัยของสื่อนวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษา	3.12	0.99	4.36	0.75	1.24
28. บรรยากาศของห้องสมุดที่เอื้อต่อการค้นคว้าของนักศึกษา	3.44	0.98	4.44	0.75	1.00
29. ความเพียงพอของจำนวนหนังสือในห้องสมุดมีต่อความต้องการของนักศึกษาในสาขาวิชา	3.39	0.99	4.41	0.76	1.02
30. ความเพียงพอของจำนวนวารสารทางวิชาการในห้องสมุดต่อนักศึกษาในสาขาวิชา	3.38	1.02	4.37	0.74	0.98
31. ความมีประสิทธิภาพในการบริการห้องสมุดแก่นักศึกษาในสาขาวิชา	3.46	0.83	4.29	0.76	0.83
32. การจัดบริการด้าน Information Technology ของห้องสมุดให้นักศึกษาในสาขาวิชา	3.41	0.90	4.37	0.76	0.95
33. การมีแหล่งฝึกปฏิบัติที่เอื้อต่อการให้นักศึกษาในสาขาวิชาได้ปฏิบัติงานทางวิชาชีพ	3.37	0.89	4.38	0.75	1.01
ผลรวม	3.33	0.95	4.37	0.74	1.04

จากตาราง 4.14 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันในประเด็นด้านปัจจัยเกื้อหนุน อยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความคาดหวังในระดับมาก สิ่งที่คาดหวังมากได้แก่ ประเด็นเรื่อง บรรยากาศของห้องสมุดที่เอื้อต่อการค้นคว้าของนักศึกษา (เฉลี่ย 4.44) และเรื่องความเพียงพอของจำนวนหนังสือในห้องสมุดมีต่อความต้องการของนักศึกษาในสาขาวิชา (เฉลี่ย 4.41) และในส่วนของการต้องการพัฒนาในด้านปัจจัยเกื้อหนุน 3 ลำดับแรกได้แก่ การจัดบรรยากาศของห้องเรียนที่กระตุ้นให้นักศึกษามีความสนใจในการเรียนรู้ ความทันสมัยของสื่อนวัตกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษา ความพอเพียงของอาคารและสถานที่ในสถาบันกับการจัดการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษา และความเพียงพอ

ของจำนวนหนังสือในห้องสมุดมีต่อความต้องการของนักศึกษาในสาขาวิชา ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในภาพรวมด้านปัจจัยเกื้อหนุน พบว่า สภาพเป็นจริง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย 3.33) ส่วนความคาดหวัง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 4.37)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการ การศึกษาระดับปริญญาตรี

จากการศึกษา สามารถจำแนกข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการ การศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ออกเป็นด้าน ๆ รายละเอียดดังนี้

กลุ่มบุคลากร สามารถจำแนกข้อเสนอแนะเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านหลักสูตร มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. วิชาพื้นฐานด้านวิชาการมีน้อยลง เนื่องจากรายวิชาสหกิจศึกษาส่งผลกระทบต่อ การเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ
2. ควรมีการสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนต่อการพัฒนาหลักสูตร
3. ควรรับดำเนินการแก้ไขหลักสูตรให้สอดคล้องกับ มคอ.1
4. ควรพัฒนาและเน้นให้หลักสูตรเป็นหลักสูตรการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการ ของตลาดในปัจจุบัน
5. ควรมีการเพิ่มหลักสูตรระดับปริญญาตรีให้มีความหลากหลายมากขึ้น
6. หลักสูตรไม่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของนักศึกษา
7. รายวิชาที่สอนบางรายวิชามีความซ้ำซ้อนกันอยู่บ้าง
8. ควรมีการประเมินหลักสูตรเพื่อลดความซ้ำซ้อน และความเหมาะสมของหลักสูตร
9. มีการเปิดหลักสูตรใหม่มากขึ้น ส่งผลกระทบกับผู้สอนรายวิชาพื้นฐานเนื่องจากขาด การประสานงาน
10. บางหลักสูตรเป็นสหวิทยาการ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการหาผู้สอน

ด้านอาจารย์ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. อาจารย์มีเวลาให้นักศึกษาน้อยลง เพราะนักศึกษามีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ไม่สามารถดูแลนักศึกษาได้อย่างทั่วถึง
2. อาจารย์มีภารกิจที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงาน
3. อาจารย์บางท่านอาจมุ่งเน้นในการพัฒนาตนเองมากกว่าในการพัฒนานักศึกษา
4. อาจารย์มีเกณฑ์ในการประเมินผลที่ค่อนข้างแตกต่างกัน

5. อาจารย์มีจำนวนไม่เพียงพอ มีผลกระทบต่อภาระงานสอน และภาระงานประจำ ดังนั้นควรพิจารณาในเรื่องของนโยบายด้านอัตรากำลังเพื่อให้สอดคล้องกับจำนวนนักศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น

6. อาจารย์ควรปฏิบัติงานให้ครบตามพันธกิจทุกด้าน
7. อาจารย์ควรปฏิบัติ และรับผิดชอบตามจรรยาบรรณอาจารย์
8. อาจารย์ควรจะพัฒนาตัวเองในด้านตำแหน่งทางวิชาการให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น

ด้านกระบวนการเรียนการสอน มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. นักศึกษาไม่ค่อยเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยยังยึดติดกับรูปแบบการเรียนในระดับมัธยมศึกษาอยู่
2. ยังไม่สามารถนำระบบการเรียนรู้แบบ Student Center มาใช้ได้ในทุกรายวิชา
3. ควรมีการจัดทำเอกสารประกอบการสอนทุกรายวิชา ให้มีประสิทธิภาพ
4. ควรมีการเน้นเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักศึกษาให้มากเพื่อให้นักศึกษาจะได้นำไปปฏิบัติแก่ตัวเอง และต่อสังคม
5. เนื่องจากจำนวนนักศึกษาที่มีปริมาณมากขึ้นในบางรายวิชา จึงทำให้ไม่สามารถใช้เทคนิควิธีการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

ด้านนักศึกษา มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. นักศึกษามีความใฝ่รู้ค่อนข้างน้อย บางคนขาดความรับผิดชอบ ไม่ขยัน ไม่มีความอดทน มีปัญหาด้านการใช้ภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. นักศึกษาควรมีความใฝ่รู้ให้เพิ่มมากขึ้น มีการศึกษา ค้นคว้า และมีการฝึกทำแบบฝึกหัดให้มากขึ้น
3. นักศึกษาควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมในห้องเรียนให้มากขึ้น
4. ควรมีการคัดเลือกนักศึกษาที่จะเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย เพื่อนักศึกษาเมื่อเข้ามาเรียนแล้ว จะได้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. นักศึกษามีจำนวนมากในชั้นเรียน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอน อาจทำให้ไม่มีประสิทธิภาพดีเท่าที่ควร
6. นักศึกษาขาดความเป็นผู้นำ

7. ระบบการคัดเลือกนักศึกษาเพื่อเข้ามาศึกษาต่อ ควรมีความเข้มข้นให้มากขึ้น เพื่อให้นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาต่อมีประสิทธิภาพ และเมื่อออกไปสู่สังคมก็จะมีประสิทธิภาพตามไปด้วยนั่นเอง

8. นักศึกษาควรมีการปรับปรุงตัวเองในการเอาใจใส่ต่อตัวเองให้มากขึ้น และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

9. นักศึกษาใช้เทคโนโลยีไม่ถูกกาลเทศะ เช่น มีการใช้โทรศัพท์มือถือ หรือ แท็บเล็ต ในเวลาเรียนในห้องเรียน เป็นต้น

ด้านการวัดและประเมินผล มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การวัดและประเมินผลไม่เป็นไปตามความรู้ ความสามารถอย่างแท้จริง
2. ควรมีการจัดอบรมให้อาจารย์มีความรู้ ความเข้าใจในด้านการวัดผล ประเมินผล เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละวิชา
3. ควรมีการวัดและประเมินผลโดยใช้เครื่องมือภายใต้กรอบความถูกต้องและเหมาะสม หรือเกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน

ด้านปัจจัยเกื้อหนุน มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ขาดเครื่องมือทางด้านวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัย
2. ทรัพยากรในห้องสมุดยังขาดแคลน และไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ อีกทั้งยังขาดความทันสมัย
3. ในส่วนของการเรียนการสอน ภาควิชาปฏิบัติการ มีจำนวนเครื่องมือไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา ทำให้เครื่องมือทำงานหนักส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอน และงานวิจัย
4. ครูภัณฑ์คอมพิวเตอร์ค่อนข้างล้าสมัย ตกรุ่น โดยไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในส่วนดังกล่าว
5. ควรมีการปรับปรุงเทคโนโลยีให้มีความทันสมัย และรวดเร็ว
6. ควรมีการจัดตารางเรียน ห้องเรียนของนักศึกษาให้มีความต่อเนื่องกัน เพื่อลดระยะเวลาในการเดินทางไปเรียนในแต่ละชั่วโมง
7. ห้องเรียนบางห้องขาดความพร้อม บางส่วนมีการชำรุดไม่สามารถใช้งานได้ อาทิ เช่น โต๊ะเรียน เก้าอี้เรียน เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องโปรเจคเตอร์ เป็นต้น ซึ่งบางห้องขาดผู้ประสานงานในการติดต่อเมื่อมีปัญหา

8. จำนวนนักศึกษาในบางกลุ่มเรียนมีจำนวนเกินขนาดของห้องเรียน โดยเฉพาะรายวิชาในภาคปฏิบัติการ

ด้านงบประมาณ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. งบประมาณในการสนับสนุนด้านการเรียนการสอนไม่เพียงพอ
2. งบประมาณในการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ และวิจัยมีจำนวนน้อย
3. ควรเร่งดำเนินการในการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อสาขาวิชาจะได้วางแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้ทันเวลา และเกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ
4. ควรมีการสนับสนุนงบประมาณในด้านการพัฒนาบุคลากรทั้งในด้านตำแหน่งทางวิชาการ การเพิ่มคุณวุฒิ ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของ สกอ.
5. ควรมีการสนับสนุนงบประมาณในด้านการพัฒนาการเรียนการสอน
6. ควรมีการสนับสนุนงบประมาณในด้านการวิจัยเพื่อให้งานวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
7. ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ เพราะบางสาขาวิชามีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง
8. ควรมีการเพิ่มงบประมาณในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในเรื่องการอบรมสัมมนา เพราะการเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา บางหลักสูตรมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ซึ่งบางครั้งเป็นหลักสูตรที่น่าสนใจ แต่ติดขัดในเรื่องของงบประมาณในการเข้าร่วม เป็นต้น

กลุ่มนักศึกษา สามารถจำแนกข้อเสนอแนะเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านหลักสูตร มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการเพิ่มรายวิชาที่น่าสนใจ เพื่อเป็นทางเลือกในการเรียนรู้
2. ควรมีหลักสูตรที่มีความทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน
3. ควรมีการเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น

ด้านอาจารย์ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรจะมีอาจารย์ให้เพียงพอต่อจำนวนนักศึกษา
2. อาจารย์ควรมีเทคนิคการสอนแบบใหม่ ๆ เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักศึกษา
3. อาจารย์ควรใส่ใจปฏิริยาตอบสนองของนักศึกษาระหว่างการเรียนการสอนในชั้นเรียน
4. อาจารย์บางท่านมีเกณฑ์ในการประเมินผลที่ไม่ชัดเจน

5. อาจารย์ควรมีเวลาในการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาเพิ่มมากขึ้น

ด้านกระบวนการเรียนการสอน มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรจะมีวิชาปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี เพื่อเน้นให้นักศึกษามีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น
2. ควรมีการใช้เทคโนโลยีช่วยในการเรียนการสอนให้เพิ่มมากขึ้น
3. ควรจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมมากขึ้น
4. ควรมีการเรียนการสอนที่ใช้ผู้เรียนเป็นหลัก
5. ในการเรียนบางรายวิชามีการเตรียมสื่อในการเรียนการสอนที่ยังไม่มีการตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะนำมาใช้

ด้านนักศึกษา มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรกระตุ้นให้นักศึกษารู้สึกอยากมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน
2. ควรพัฒนาตนเองในเรื่องความตรงต่อเวลา
3. นักศึกษาควรมีการแต่งกายให้เรียบร้อย โดยแต่งกายชุดนักศึกษาให้ถูกต้องตามระเบียบ
4. นักศึกษาควรมีการเน้นการพัฒนาด้านภาษาให้มากขึ้น
5. ในชั้นเรียนมีจำนวนนักศึกษาจำนวนมากเกินไป ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอน
6. นักศึกษาควรมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ด้านการวัดและประเมินผล มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีเกณฑ์การประเมินผลที่เหมาะสมกับนักศึกษาแต่ละสาขาวิชา
2. ควรมีกิจกรรมแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าว

ด้านปัจจัยเกื้อหนุน มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรปรับปรุงห้องเรียน เพราะบางห้องชำรุด ไม่ได้รับการซ่อมแซม ไม่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน
2. จำนวนห้องเรียนไม่เพียงพอ
3. คอมพิวเตอร์ไม่ทันสมัย

4. ควรพัฒนาสื่อการสอนให้มีความทันสมัย และความพร้อมมากกว่านี้
5. บางสาขาฯ ขาดแคลนปัจจัยเกื้อหนุน
6. หนังสือในห้องสมุดมีไม่เพียงพอ และไม่ทันสมัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการดำเนินการวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการ การศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณาจารย์ประจำหลักสูตร คณาจารย์ผู้สอนในหลักสูตร เจ้าหน้าที่ประจำหลักสูตร และนักศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการ การศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มบุคลากร และกลุ่มนักศึกษา โดยกลุ่มบุคลากรส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร และกลุ่มนักศึกษาส่วนมากเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

กลุ่มบุคลากร สามารถสรุปความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านหลักสูตร สรุปได้ว่า ประเด็นที่ต้องการพัฒนา คือ เรื่องการประเมินผลการใช้หลักสูตรในสาขาวิชา และเรื่องการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร

ด้านอาจารย์ สรุปได้ว่า ประเด็นที่ต้องการพัฒนา คือ เรื่องจำนวนอาจารย์ผู้สอนกับจำนวนนักศึกษา และเรื่องความชัดเจนของการวางแผนพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้

ด้านการเรียนการสอน สรุปได้ว่า ประเด็นที่ต้องการพัฒนา คือ เรื่องการจัดตารางสอนของสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของลักษณะวิชา และเรื่องการใช้เทคนิควิธีการเรียนการสอนสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาที่สอนของอาจารย์

ด้านนักศึกษา สรุปได้ว่า ประเด็นที่ต้องการพัฒนา คือ เรื่อง พฤติกรรมของนักศึกษาในการใฝ่รู้โดยการค้นคว้า ศึกษาด้วยตนเอง และเรื่องระบบการคัดเลือกนักศึกษาตามเกณฑ์พื้นฐานที่สถาบันกำหนดไว้

ด้านการวัดและประเมินผล สรุปได้ว่า ประเด็นที่ต้องการพัฒนา คือ เรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการวัดและประเมินผล การเรียนการสอน และควมมีมาตรฐาน ความเหมาะสมในการดำเนินการวัดและประเมินผลในรายวิชาต่าง ๆ ของสาขาวิชา

ด้านปัจจัยเกื้อหนุน สรุปได้ว่า ประเด็นที่ต้องการพัฒนา คือ เรื่องจำนวนอุปกรณ์การเรียนการสอน สำหรับฝึกปฏิบัติวิชาเฉพาะเพียงพอกับจำนวนนักศึกษา และเรื่องจำนวนวารสารทางวิชาการในห้องสมุดมีความเพียงพอต่อนักศึกษาในสาขาวิชา

ด้านงบประมาณ สรุปได้ว่า ประเด็นที่ต้องการพัฒนา คือ เรื่องงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนต่อสาขาให้มีความเพียงพอ และเรื่องสาขาวิชาควรมีการวางแผนการใช้งบประมาณอย่างมีระบบ

กลุ่มนักศึกษา สามารถสรุปความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านหลักสูตร สรุปได้ว่า ประเด็นที่ต้องการพัฒนา คือ เรื่องการชี้แจงรายละเอียดของหลักสูตร และความเหมาะสมของการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

ด้านอาจารย์ สรุปได้ว่า ประเด็นที่ต้องการพัฒนา คือ เรื่องการจัดแบ่งเวลาของอาจารย์เพื่อให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา และเรื่องเพิ่มโอกาสการทำงานร่วมกันของอาจารย์และนักศึกษาเพื่อประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

ด้านกระบวนการเรียนการสอน สรุปได้ว่า ประเด็นที่ต้องการพัฒนา คือ เรื่องการมีส่วนร่วมในการสรุปแนวคิดสำคัญของวิชานั้น ๆ เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนแต่ละวิชา และเรื่องอาจารย์ควรใช้เทคนิคการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้านกิจกรรมนักศึกษา สรุปได้ว่า ประเด็นที่ต้องการพัฒนา คือ เรื่องการมีส่วนร่วมในการวางแผนงานด้านกิจกรรมของนักศึกษา และเรื่องการชี้แจงหรือการประชาสัมพันธ์แผนงานด้านกิจกรรมให้นักศึกษาได้ทราบ

ด้านการวัดและประเมินผล สรุปได้ว่า ประเด็นที่ต้องการพัฒนา คือ เรื่องการแจ้งให้นักศึกษารับทราบจุดอ่อนและจุดแข็งของตนเองจากการวัดและประเมินผลในการเรียนการสอนของแต่ละรายวิชา และเรื่องข้อสอบที่ใช้วัดและประเมินผลการเรียนการสอนแต่ละรายวิชา

ด้านปัจจัยเกื้อหนุน สรุปได้ว่า ประเด็นที่ต้องการพัฒนา คือ เรื่องการจัดบรรยากาศของห้องเรียนที่กระตุ้นให้นักศึกษามีความสนใจในการเรียนรู้ เช่น แสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวน เป็นต้น และเรื่องความทันสมัยของสื่อทัศนูปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษา

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

เนื่องด้วยจำนวนหลักสูตรที่เปิดเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ส่งผลต่อคุณภาพในการบริหารจัดการศึกษา อาทิเช่น ด้านงบประมาณ ซึ่งยังมีปัญหาในเรื่องของการบริหารจัดการงบประมาณ ในส่วนของหลักสูตรบางหลักสูตรมีต้นทุนในการผลิตบัณฑิตค่อนข้างสูง ไม่สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรร เป็นต้น ในด้านอัตราค่าจ้าง เนื่องจากจำนวนนักศึกษาที่เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อจำนวนนักศึกษาต่อจำนวนอาจารย์ทำให้ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนลดลง เนื่องจากบริบทบางรายวิชาไม่เหมาะที่จะมีจำนวนนักศึกษาในชั้นเรียนจำนวนมาก และจำนวนที่เพิ่มขึ้นของนักศึกษาส่งผลต่อรายวิชาภาคปฏิบัติค่อนข้างมาก เนื่องจากอุปกรณ์การเรียน การทดลองไม่เพียงพอ หรือไม่พร้อมใช้งาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนการสอนโดยตรง

5.3 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหาร หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในหลักสูตรระดับปริญญาตรี ควรนำผลการวิจัยไปร่วมพิจารณาในการที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาของหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. หน่วยงานทางด้านการบริการ การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ควรที่จะนำข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาเพื่อพิจารณาการเปิด/ปรับปรุงหลักสูตรสาขาวิชาต่างๆ ในระดับปริญญาตรี

5.4 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาของหลักสูตรที่ดำเนินการเปิดอยู่ และแนวทางที่จะเปิดหลักสูตรใหม่ต่อไปในอนาคตเพื่อรองรับการขยายตัวในกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อเตรียมตัวและเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีการเน้นเปิดหลักสูตรรองรับนักศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียนจะสามารถเข้ามาในปี พ.ศ.2558 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรมีการศึกษารองคประกอบ (Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบ ว่าในแต่ละข้อคำถามสอดคล้องกับทฤษฎี หรือไม่ โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อยืนยัน (Confirm Factor Analysis : CFA)

บรรณานุกรม

เกียรติสุดา ศรีสุข. (2552). **ระเบียบวิธีวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). เชียงใหม่ : ครองช้างพริ้นติ้ง.

กรมวิชาการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545-2559**.

กฤษฎา เอมเจริญ.(2544). **การประเมินหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.บ.) พ.ศ. 2541 ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา .** ปรินญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน : มหาวิทยาลัยบูรพา.

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์.(2539). **การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : อลีน เพลส.เชียงราย พ.ศ. 2545 (ฉบับปรับปรุง) ตามความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้อง. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ราชภัฏเชียงราย.

ชูจิตร์ วิสุทธิสิริ. (2545). **การวิเคราะห์ต้นทุนในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**. ปรินญานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ทรายทอง วรรณพิษฐ์ .(2551). **การประเมินหลักสูตรศึกษามหาบัณฑิต กลุ่มวิชาแกนคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**.ปรินญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต . เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธวัช เต็มญวน. (2548). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดกรมศิลปากร**. ปรินญาการศึกษาดุฎฐิบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ดำรง บัวศรี.(2532).**ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา**. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

ธนาวรรณ สุขเกษม .(2549). **การบริหารจัดการงานวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์**. มหาวิทยาลัยเพชรบูรณ์.

นิวัฒน์ วรสาร. (2550). **ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. ปรินญานิพนธ์ศึกษา มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2528). **พัฒนาหลักสูตรและการสอน**. มหาสารคาม: ภาควิชาพื้นฐาน
การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

ปฏิธรรม สำเนียง. (2551). **การประเมินหลักสูตร การศึกษำบัณฑิตหลักสูตร 5 ปี
มหาวิทยาลัยนเรศวร.ปริญญาการศึกษำมหาบัณฑิต สาขาวัตผลการศึกษา :**
มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๖. เล่ม 121
หน้า 7-13.

พิสนุ ฟองศรี. (2550). **การเขียนรายงานประเมินโครงการ**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ :
พรอพ เพอร์ดีฟรินท์.

พิสนุ ฟองศรี. (2550). **การประเมินทางการศึกษา : แนวคิดสู่การปฏิบัติ**. (พิมพ์ครั้งที่
4). กรุงเทพฯ : พรอพเพอร์ดีฟรินท์.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2524). **หลักและวิธีการสอนระดับอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนา
พานิช จำกัด.

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2546). **การประเมินโครงการ แนวคิดและแนวปฏิบัติ**.
(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตนะ บัวสนธ์. (2540). **การประเมินผลโครงการ การวิจัยเชิงประเมิน**. กรุงเทพฯ :
คอมแพคท์ พรีนธ์.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2525). **พัฒนาหลักสูตรและการสอน**.

วิรัตน์ ยาสอน. (2550). **แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ศูนย์อุดมศึกษาแม่สอด. ปริญญานิพนธ์ศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต. สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กำแพงเพชร.**

วีระ ไทยพานิช. (2551). **ความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาระดับปริญญาโทของนักศึกษา
สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงสาขาวิทยบริการเฉลิมพระ
เกียรติ จังหวัดนครพนม. วารสารวิจัยรามคำแหง ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม
– มิถุนายน 2551.**

วิวัฒน์ สีนุบุญ. (2552). ความต้องการของนักศึกษาต่อการจัดการศึกษาระดับปริญญา

ตรี สาขาอุตสาหกรรมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาอาชีวศึกษา. เชียงใหม่ :

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศิริชัย กาญจนวาสี.(2536). ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัจด์ อุทรานันท์. (2532). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 3 .กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์มิตรสยาม.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2541). วิธีวิทยาการประเมินทางการศึกษา. กรุงเทพฯ :จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

เสริมศรี ไชยสร. (2526). ระบบหลักสูตรและการสอน.

สุรีย์ เหล็กขำ. (2553). การประเมินและจัดทำแนวทางการพัฒนาหลักสูตรพยาบาล

ศาสตร์บัณฑิต พ.ศ. 2545 สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข.

ปริญญาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุวิมล ตีรกานนท์. (2545). การประเมินโครงการ:แนวทางสู่การปฏิบัติ . (พิมพ์ครั้งที่ 4).

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรุณทวดี พัฒนินบูลย์ และเดียนใจ เกตุษา. (2547). การประเมินการจัดการศึกษาระดับ

ปริญญาตรีและระดับปริญญาโท ณ สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติส่วน

ภูมิภาคของมหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

โครงการวิจัย เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการ

การศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้

(สำหรับคณาจารย์ประจำหลักสูตร คณาจารย์ผู้สอน และเจ้าหน้าที่)

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการการศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 6 หน้า แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษา ระดับปริญญาตรี

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษา ระดับปริญญาตรี

1. เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างตามสภาพเป็นจริง

1. ตำแหน่งปัจจุบัน

- ☐ 1) คณาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชา คณะ.....
- ☐ 2) คณาจารย์ผู้สอน สาขาวิชา คณะ.....
- ☐ 3) เจ้าหน้าที่ สาขาวิชา คณะ.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับปัญหาที่ท่านพบในการจัดการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยค่าน้ำหนักของคะแนนแบ่งออกเป็น 5 ระดับดังนี้

5	หมายถึง	มีปัญหาในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีปัญหาในระดับมาก
3	หมายถึง	มีปัญหาในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีปัญหาในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด

ประเด็น	ระดับปัญหาที่พบ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านหลักสูตร					
1. มีความสอดคล้องของหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับความต้องการของตลาดแรงงาน					
2. การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้หลักสูตรในสาขาวิชาต่าง ๆ					
3. การจัดประชุมชี้แจงการใช้หลักสูตรให้แก่อาจารย์ผู้สอน					
4. การจัดทำเอกสารคู่มือหลักสูตรในสาขาวิชาที่ท่านจัดการเรียนการสอน					
5. ความชัดเจนในการอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ของหลักสูตรที่ท่านจัดการเรียนการสอน					
6. การจัดงบประมาณในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร					
7. การเผยแพร่หรือแจกเอกสารหลักสูตรแก่อาจารย์ทุกคนให้รับทราบเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน					
8. การจัดบุคลากรสำหรับดำเนินงานบริหารหลักสูตร					
9. การจัดประชุมสัมมนาเพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร					

ประเด็น	ระดับปัญหาที่พบ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10. การสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนเพื่อนำข้อมูลไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร					
11. การติดตามและประเมินผลหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง					
12. การประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง					
13. การประเมินผลการใช้หลักสูตรในสาขาวิชาที่ผ่านทำการสอน					
ด้านอาจารย์					
14. กระบวนการสรรหาอาจารย์ตามระเบียบปฏิบัติที่สถาบันกำหนด					
15. มีความชัดเจนของการวางแผนพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ และทักษะด้านการเรียนการสอนของแต่ละวิชา					
16. ความสอดคล้องของการวางแผนพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ และทักษะด้านการเรียนการสอนของแต่ละวิชากับแนวปฏิรูปการเรียนรู้					
17. การพัฒนาอาจารย์ให้มีความรู้ และทักษะด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดอบรม แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างต่อเนื่อง					
18. การวางแผนการพัฒนาอาจารย์เพื่อเพิ่มคุณวุฒิและตำแหน่งทางวิชาการ					
19. จำนวนอาจารย์ผู้สอนกับจำนวนนักศึกษา					
20. สัดส่วนคุณวุฒิของอาจารย์ (ปริญญาตรี:โท:เอก) ตามเกณฑ์มาตรฐานของ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)					
21. ความสอดคล้องของการประเมินผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ กับภารกิจหลักของสถาบัน					
22. การกำหนดขอบเขตภาระงานของอาจารย์เป็นลายลักษณ์อักษร					
23. การสนับสนุนให้อาจารย์ทำวิจัย และสร้างผลงานทางวิชาการ เช่น การแต่งตำรา การจัดทำเอกสารประกอบการเรียน เป็นต้น					
ด้านกระบวนการเรียนการสอน					
24. การวางแผนของอาจารย์ในสาขาวิชาที่มีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน					
25. การเตรียมเอกสารประกอบการเรียนการสอนของอาจารย์					
26. การจัดทำประมวลผลการสอนในแต่ละรายวิชา					
27. การจัดลำดับเนื้อหาวิชาที่สอน					
28. การจัดตารางสอนของสำนักบริหารและพัฒนาวิชาการโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของลักษณะวิชา					

ประเด็น	ระดับปัญหาที่พบ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
29. การใช้เทคนิควิธีการเรียนการสอนสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาที่สอนของอาจารย์					
30. กิจกรรมการเรียนการสอนในการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น					
31. ทักษะของอาจารย์ในการนำเทคโนโลยีทางการเรียนการสอนที่ทันสมัยมาใช้					
32. การปรับปรุงพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนการสอน					
ด้านนักศึกษา					
33. ระบบการคัดเลือกนักศึกษาตามเกณฑ์พื้นฐานที่สถาบันกำหนดไว้					
34. การรับสมัครนักศึกษามีการเปิดกว้างสำหรับบุคคลภายนอก					
35. ความชัดเจนของนโยบายของสถาบันการพัฒนาคุณภาพของนักศึกษา					
ด้านวิชาการ					
36. พฤติกรรมของนักศึกษาในการใฝ่รู้ โดยการค้นคว้า ศึกษาด้วยตนเอง					
37. ความสอดคล้องของการกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตกับปรัชญา และเป้าหมายหลักของสถาบัน					
ด้านการวัดและประเมินผล					
38. การชี้แจงเกณฑ์การวัด และประเมินผลการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้รับทราบ					
39. การแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน					
40. มีความชัดเจนในการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ของสาขาวิชา					
41. มีวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย นอกเหนือจากการประเมินเฉพาะเนื้อหาวิชาในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ของสาขาวิชา					
42. ความมีมาตรฐาน และความเหมาะสมในการดำเนินการวัดและประเมินผลในรายวิชาต่าง ๆ ของสาขาวิชา					
43. ความชัดเจนของการกำหนดเกณฑ์การพิจารณาหัวข้อและโครงร่างปัญหาพิเศษของคณะ/สาขาวิชา					
44. การสอบวิทยานิพนธ์/ปัญหาพิเศษของนักศึกษาในสาขาวิชา มีความเหมาะสมและเป็นไปอย่างเปิดเผย					
ด้านปัจจัยเกื้อหนุน					

ประเด็น	ระดับปัญหาที่พบ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
45. ความพอเพียงของอาคารสถานที่ในสถาบันกับการจัดการเรียนการสอน					
46. การจัดบรรยากาศของห้องเรียนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในการเรียน ได้แก่ แสงสว่าง ที่เพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก เป็นต้น					
47. บรรยากาศห้องทำงานของอาจารย์ที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการเรียน การสอนของอาจารย์ เช่น ความเป็นสัดส่วน เป็นต้น					
48. ความทันสมัยของอุปกรณ์ โสตทัศนูปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน					
49. จำนวนอุปกรณ์การเรียนการสอนสำหรับฝึกปฏิบัติวิชาเฉพาะเพียงพอ กับจำนวนนักศึกษา					
50. จำนวนหนังสือในห้องสมุดมีความเพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษาในสาขาวิชา					
51. จำนวนวารสารทางวิชาการในห้องสมุดมีความเพียงพอต่อนักศึกษาในสาขาวิชา					
52. ความมีประสิทธิภาพในการบริการห้องสมุดแก่นักศึกษาในสาขาวิชา					
53. การจัดบริการด้าน Information Technology ของห้องสมุดให้นักศึกษาในสาขาวิชา					
54. การมีแหล่งฝึกปฏิบัติที่เอื้อต่อการให้นักศึกษาในสาขาวิชาได้ปฏิบัติงานทางวิชาชีพ					
ด้านงบประมาณ					
55. งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนต่อสาขามีความเพียงพอ					
56. สาขาวิชามีการวางแผนการใช้งบประมาณอย่างมีระบบ					
57. มีการติดตามและประเมินผลการใช้งบประมาณของสาขาวิชา					

ตอนที่ 3 โปรดแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการ
การศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้

1. ด้านหลักสูตร

.....

.....

2. ด้านอาจารย์

.....

.....

3. ด้านกระบวนการเรียนการสอน

.....

.....

4. ด้านนักศึกษา

.....

.....

5. ด้านการวัดและประเมินผล

.....

.....

6. ด้านปัจจัยเกื้อหนุน

.....

.....

7. ด้านงบประมาณ

.....

.....

แบบสอบถาม

โครงการวิจัย เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการ
การศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้
(สำหรับนักศึกษา)

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการ
การศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 4 หน้า แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนว
ทางการพัฒนาการจัดการศึกษา ระดับปริญญาตรี

2. เพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างตามสภาพเป็นจริง

1. ท่านเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาคณะ.....

2. ท่านกำลังศึกษา ☐ ชั้นปีที่ 1 ☐ ชั้นปีที่ 2
☐ ชั้นปีที่ 3 ☐ ชั้นปีที่ 4 ☐ ชั้นอื่นๆ

3. เกรดเฉลี่ยสะสมที่ท่านได้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษา ระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยแม่โจ้

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับปัญหาที่ท่านพบขณะที่เรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยคำนวนน้ำหนักของคะแนนแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	มีปัญหาในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีปัญหาในระดับมาก
3	หมายถึง	มีปัญหาในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีปัญหาในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีปัญหาในระดับน้อยที่สุด

ประเด็น	ระดับปัญหาที่พบ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านหลักสูตร					
1. การชี้แจงรายละเอียดของหลักสูตร					
2. การเผยแพร่เอกสารแนวปฏิบัติการใช้หลักสูตร					
3. ความเหมาะสมของการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ					
4. ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ตามหลักสูตรของสถาบัน สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างเต็มที่					
5. ความสอดคล้องของหลักสูตรที่ศึกษาตอบสนองความต้องการของสังคมและตลาดแรงงานในปัจจุบัน					
ด้านอาจารย์					
6. การมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์					
7. ความเหมาะสมของสัดส่วนจำนวนอาจารย์กับจำนวนนักศึกษา					
8. โอกาสการทำงานร่วมกันของอาจารย์และนักศึกษามีเพื่อประโยชน์ของสถาบัน					

ประเด็น	ระดับปัญหาที่พบ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9. การจัดแบ่งเวลาของอาจารย์เพื่อให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา					
10. การจัดอาจารย์ผู้สอนให้แก่นักศึกษาตรงตามความรู้ ความสามารถ					
ด้านกระบวนการเรียนการสอน					
11. เทคนิควิธีการเรียนการสอนที่ท่านได้รับจากอาจารย์ผู้สอนให้ความสำคัญแก่นักศึกษา เช่น ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น					
12. การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์กับนักศึกษา					
13. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่กระตุ้นความสนใจในการเรียนแก่นักศึกษา					
14. ความเหมาะสมของสื่อการสอนที่อาจารย์นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน					
15. การมีส่วนร่วมในการสรุปแนวคิดสำคัญของวิชานั้นๆ เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนแต่ละวิชา					
ด้านนักศึกษา					
16. การมีส่วนร่วมในการวางแผนงานด้านกิจกรรมของนักศึกษา					
17. การชี้แจงหรือประชาสัมพันธ์แผนงานด้านกิจกรรมให้นักศึกษาได้รับทราบ					
18. นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็น เป็นต้น					
19. การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเปิดรับนักศึกษาเข้ามาศึกษาในสถาบัน					
ด้านการวัดและประเมินผล					
20. นักศึกษาได้รับคำชี้แจงเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผล แต่ละรายวิชาจากอาจารย์ผู้สอน					
21. การใช้วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาในแต่ละรายวิชา					
22. ข้อสอบที่ใช้วัดและประเมินผลการเรียนการสอนแต่ละรายวิชา					
23. ความสอดคล้องของการวัดและประเมินผลของแต่ละรายวิชากับจุดมุ่งหมายของการเรียน การสอน					
24. การแจ้งให้นักศึกษารับทราบ จุดอ่อน จุดแข็งของตนเอง จากการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนของแต่ละรายวิชา					
ด้านปัจจัยเกื้อหนุน					
25. ความพอเพียงของอาคารและสถานที่ในสถาบันกับการจัดการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษา					

ประเด็น	ระดับปัญหาที่พบ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
26. การจัดบรรยากาศของห้องเรียนที่กระตุ้นให้นักศึกษามีความสนใจในการเรียนรู้ เช่น แสงสว่างที่เพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวน เป็นต้น					
27. ความทันสมัยของสื่อทัศนูปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ นักศึกษา					
28. บรรยากาศของห้องสมุดที่เอื้อต่อการค้นคว้าของนักศึกษา					
29. ความเพียงพอของจำนวนหนังสือในห้องสมุดมีต่อความต้องการของนักศึกษาในสาขาวิชา					
30. ความเพียงพอของจำนวนวารสารทางวิชาการในห้องสมุดต่อนักศึกษาในสาขาวิชา					
31. ความมีประสิทธิภาพในการบริการห้องสมุดแก่นักศึกษาในสาขาวิชา					
32. การจัดบริการด้าน Information Technology ของห้องสมุดให้นักศึกษาในสาขาวิชา					
33. การมีแหล่งฝึกปฏิบัติที่เอื้อต่อการให้นักศึกษาในสาขาวิชาได้ปฏิบัติงานทางวิชาชีพ					

ตอนที่ 3 โปรดแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการ การศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแม่โจ้

1. ด้านหลักสูตร

.....

.....

2. ด้านอาจารย์

.....

.....

3. ด้านกระบวนการเรียนการสอน

.....

.....

4. ด้านนักศึกษา

.....

.....

5. ด้านการวัดและประเมินผล

6. ด้านปัจจัยเกื้อหนุน

